

LÄSNING FÖR BARN

AF
E. Ach. Topelius

Z. Topelius
Läsning
för
Barn.

FEMTE BOKEN.

SAGOR, VISOR OCH LEKAR.

Med illustrationer af AUG. MALMSTRÖM och ALB. EDELFELT.

Helsingfors. G. W. Edlunds förlag.

1860
4 Tmf.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1881 *
MELSFORS

F. HENDRIKSEN.

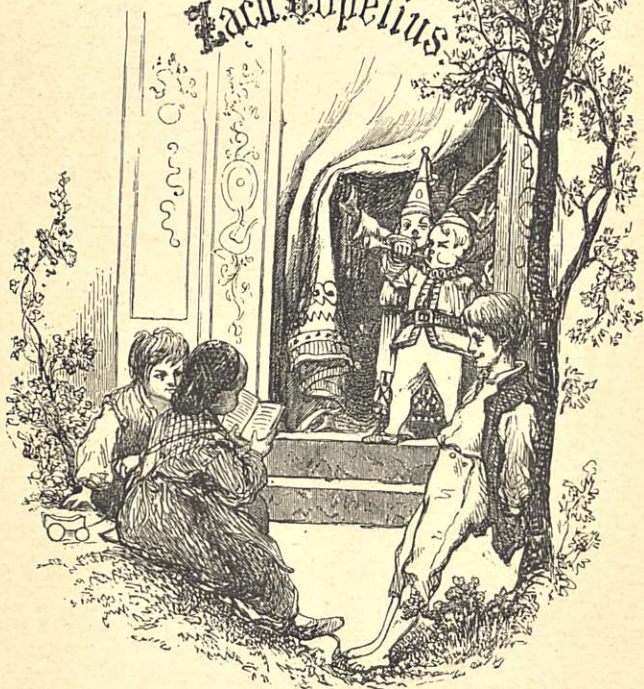
Lilla Genius.
Teckning af ALB. EDELFELT.

(SID. 149.)

LÄSNING FÖR BARN

AF

Esch. Kopelius.

FEMTE BOKEN.

SAGOR, VISOR OCH LEKAR.

Med illustrationer af AUG. MALMSTRÖM och ALB. EDELFELT.

LÄSNING FÖR BARN

AF

ZACH. TOPELIUS.

FEMTE BOKEN.

SAGOR, VISOR OCH LEKAR.

Med illustrationer af AUG. MALMSTRÖM och ALB. EDELFELT.

HELSINGFORS.
G. W. EDLUNDS FÖRLAG.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1880.

Skyddsengeln's röst.

Mins du den engel hvit och god,
Som fordom vid din vagga stod?
Han följer än i dag din stig,
Han varnar och beskyddar dig.

Hör du hans röst? Så säger han:
Mitt barn, var alltid ren och sann,
Vex upp för Gud och menskor kär,
Och blygs ej, att ett barn du är.

Som du, en gång så liten var
Den störste hjelte jorden bar,
Den visaste var barn som du,
Och du kan bli som de ännu.

Men ingen är så stor och vis,
Så högt berömd af menskors pris,
Att han Guds rikets glädje får,
Om ej som barn för Gud han står.

Ty du bor på den ljusa höjd,
Der källorna för lifvets fröjd
Och lifvets storverk rinna opp,
Att vattna dalen i sitt lopp.

De äldre bo i strid och val
Långt nere i den djupa dal
Och gå, med törnen i sin fot,
Att söka höjden midtemot.

Behåll din barnatro så visst
På Herren Gud i Jesus Christ,
Så visst som utan den all tid
Finns intet ljus och ingen frid.

Och när de säga, att en stor
Tror icke mer hvad barnet tror,
Så mins, att himmel och att jord
Förgås en gång, men ej Guds ord.

Fast du, mitt barn, är ändlöst rik,
Var ödmjuk, var Guds englar lik:
De prisa icke sig, men Gud,
Och tjena menskor på hans bud.

Ett ringa, fattigt barn är du
Med månget fel och brist ännu;
Du mycket än att lära har,
Med lifvets långa lexa kvar.

Men Gud är stark, fast du är svag.
Bed innerligt, bed hvarje dag,
Att Han upplyser, helgar dig
Och för dig på det godas stig.

Arbeta sedan friskt och käckt;
Håll ut; var glad och oförskräckt;
Var hemmets solsken du, och sjung,
Liksom en fågel fri och ung.

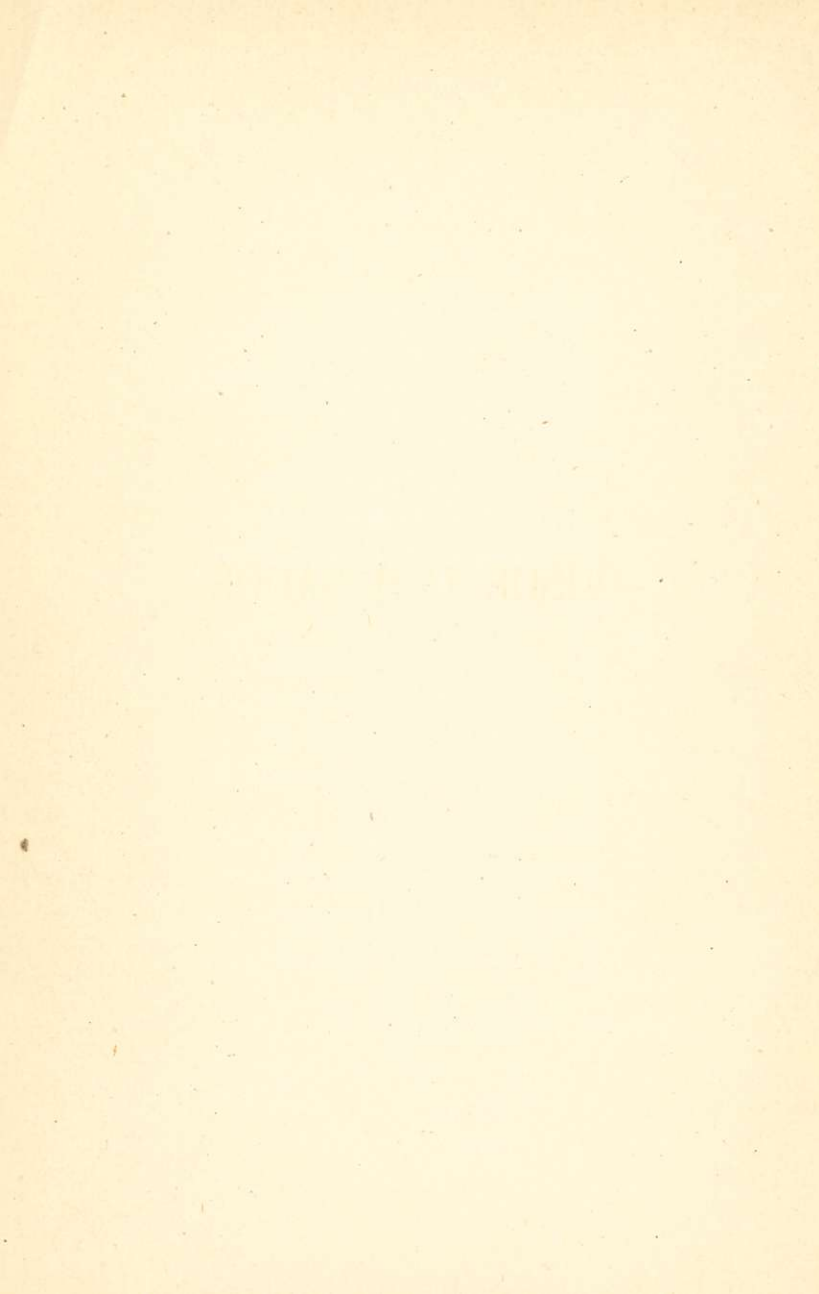
Var trofast uti lust och nöd;
Bryt med den fattige ditt bröd;
Var tacksam, kärleksfull och öm;
Mins egna fel, och andras glöm.

Och älska hem och fosterbygd;
Vex stark i arm, vex stor i dygd,
Vex rik i ädelt vett, och gif
För rätt och sanning glad ditt lif!

Mitt barn, det är din engels ord.
Gud gifve det hörs långt i nord,
Att allt ditt land i blomma står,
Ty du, du är dess unga vår.

Björkudden i Augusti 1879.

Z. TOPELIUS.

VISOR OCH SAGOR.

Fjäderholmarna.

Långt ute i Bottniska viken och nästan midtemellan Sverige och Finland ligga några små grönskande öar, som kallas *Fjäderholmarna*. Der är så vackert. Aldrig skulle man långt i det villande haf, der vågorna gå höga som hus och skeppen förgås om höstnätterna, aldrig skulle man trott, att så friska, glada, gröna öar der kunna bjuda den trötte seglaren sin vänliga hamn. Der blåser ingen storm, der svallar ingen hög våg, der höjer ingen enslig mås sitt enförmiga skri öfver skummande bränningar. Allt andas der en så ljuftig ro. Vinden hvilar, vågen sofver, fåglarna sjunga sakta, sakta, och månskenet leker med guldgul glans öfver de doftande blommorna och öfver träden, som dricka den klara daggen i aftonsvalkan.

Ack, för den, som i sin lilla julle brottas med böljan på lifvets haf, för den är det godt och ljuft att omsider få hvila på en så täck och glad strand, som *Fjäderholmarna*. Men ganska många söka dem förgäfvets och kastas af

vågorna natt och dag, och Fjäderholmarna finna de aldrig. Och ganska mången gåfve guld och gröna skogar, om han funne dessa lyckliga öar, och ändå sjunka de djupt, djupt, djupt för honom i hafvet.

Ty det är något eget och hemlighetsfullt med dessa Fjäderholmar. Det finnes ingen styrman så säker och kunnig, om han ock seglat verlden omkring, att han midtpå ljusa dagen, när solen skiner och menniskor och djur arbeta i deras fulla kraft, kan finna Fjäderholmarna. Men är han trött af arbete och vaka, gör han fromt sin bön, lägger han sig stilla ned i sin julle och låter den sakta strömmen föra sig hvart den vill, då kommer han så säkert dit, som styrde han efter kompass och sjökort. Ty till Fjäderholmarna kommer man genom tre outgrundliga farleder, som icke äro utprickade på något sjökort, och de heta *Arbetets kanal*, *Helsans friska fjärd* och *Det goda samvetets lugna hamn*.

Det händer äfven, att man kan komma till Fjäderholmarna endast genom den sista farleden. Ty dit komma äfven många sjuka och bedröfvade, när de hafva ett godt samvete. Och då glömma de alla smärtor, då luta de sig lyckliga som goda barn mot sin moders sköte.

Sådant kan väl tyckas mycket besynnerligt, och kanske inbillar du dig, att dessa holmar alldeles icke finnas till. Men de finnas så visst, som solen hvar afton går ned och hvar morgon går upp öfver goda och onda. Fråga alla goda barn: nog känna de Fjäderholmarna. Det är omöjligt att utpricka Fjäderholmarnas läge, emedan det är med dem som det fordom säges hafva varit med ön Gottland: hvar morgon, när tuppen galar, sjunka de med all deras herrlighet ned uti hafvets djup, och hvar afton, när skuggorna blifva långa och stjernorna börja tindra på himmelen, stiga dessa hafvets hemligheter åter med all deras grönska upp

ur djupet. Dä simma de, lätta som dun och fjäder, på den blanka hafsytan, och deraf hafva de troligen fått sitt namn, ifall de ej fått det af något annat.

På dessa lufva holmar och midti den djupaste skogen, der allt är tyst, heligt och hemlighetsfullt, finnes en grotta, byggd af snäckor och smyckad med all jordens prakt, all aftonhimmelens herrlighet och alla hafvets rikedomar. Der blinka de blåaste stjerner, der lysa de ädlaste stenar. På trappor af kostelig korall nedstiger vandraren i salar af perlemor, der väggar af klaraste guld spegla sig i golf af skinande silfver och tak af strålande kristall. Tusen gånger tusen äkta perlo: sitta som otaliga små fönsterrutor inpassade i guldväggarne, och gnistrande diamanter hänga som ljuslågor ned ifrån taket. Alla sommarens älskade blommor sprida i dessa salar sin mildaste vällukt. En sakta domning, en stilla frid sänker sig öfver den, som inandas deras doft. Men starkast af alla blommor doftar här den annars på jorden så likgiltiga vallmon. Hon står ej här, som hon står derute på blomsterfältet, präktig och enfaldig med en skön kropp och en dum själ: här sprider sig från den mörkröda och svartgredelina blomkronan en fin, angenäm, men bedöfvande ånga, sötare än den sötaste honung, långt kring Fjäderholmarna.

Många hundrade, ja oräkneliga salar finnas i denna sköna grotta. Alla äro de höga och strålande ljusa, men deras ljus är icke dagens hvita sken, det liknar ett stjernljus och ett månsken öfver vackra sjöar om natten. Derfor, när man träder in i dem från det bländande solskenet, tycker man sig först träda in i skuggornas och skymningens underbara verld. Men snart märker man huru alla föremål skimra i en egen förunderlig glans, utan att någonsin blända. Och i denna milda dager urskiljer man tydligt

alla älskade drag, man igenkänner alla kära och goda gamla bekanta.

Der komma dina bästa vänner emot dig, alldeles som vore de hemma der, och taga dig i famnen och bedja dig vara hjertligt välkommen. Ja, om de än äro långt borta vid verdens ände, ja, om de också äro döda i evig frid och du gråtit tusen tårar på deras grönskande graf, så möta de dig här i dessa sköna grottor så blomstrande af helsa och ungdom, så glada, så lyckliga, som hade aldrig sorgen och döden någonsin skilt eder åt. Du tager dem i handen, du kysser deras röda kinder, och du tycker, att allt är som förr. Då leka ni de gamla lekarna om igen. Den präktiga bollen, som du fick när du var liten och som längesedan varit förlorad, Gud vet hvar, den finner du åter, han flyger som förr, och ingen boll i verlden flyger som han. Och den gamla kära dockan, som längesedan miste både hufvud och armar; och den målade trähästen, som du en gång fick till julklapp och som sedan bröt alla fyra benen af sig; och den vackra bilderboken, som lilla syster ref sönder den gången du var borta; och kälken med jern under medarna, han som åkte förbi alla andra kälkar och som du sörjde så mycket, när han blef bortstulen, — alla, alla finner du åter, nya, vackra, alldeles som förr. Bollen är utan fläck; dockan är hel och snygg i sin första nya klädning; hästen har sina fyra ordentliga ben; bilderboken är oskadad, han har icke ens hundöron, och kälken begär icke bättre, än att åter genast få taga fart i sin backe. Ja, hvem kunde tro en sådan lycka? Men se, så är det, och det är treffigt!

Nu vill du leka. Men det går icke rätt så till, som vid andra lekar. En leksak försvinner ur dina händer, och du vet icke hur; strax håller du en annan i handen, och du har icke tagit honom, han har sjelf lagt sig dit.

Dina vänner komma och gå på samma förunderliga sätt. Du sjelf är än här, än der, men har du mycket brådt, så blir du aldrig färdig och kommer icke ur fläcken. Annars reser du liksom i luften. Rätt som du leker uti ditt gamla hem, der allt är så väl bekant, har du i samma minut hunnit läsa din lexa i skolan och vet ej huru du kommit dit. Och just när du sitter i din båt på sjön och ror flera mil med ett årtag, har du i samma stund klifvit upp på ett högt berg. Men detta förundrar dig icke det allra-minsta. Den hund, som skällde på dig i går, har med ens blifvit samma hund, som för många år sedan sprang i vattnet efter din käpp. Magistern i skolan har blifvit en liten gosse, som för längesedan gick i vall med korna. Och du sjelf är på samma gång så liten, att du ej kan knyta sjelf dina kängband, men ändå så gammal och stor, att du har många små barn, som du måste breda smörgåsar åt. Det går alldeles naturligt till, att ett hus blir en katt och en häst blir ett träd och din bok blir en pepparkaka. Du tycker, att det är ju alldeles som det skall vara. Du skulle icke förundra dig, om du med ens blefve sju mil lång och tusen år gammal.

Det är otroligt roligt och obegripligt vackert på Fjäderholmarna. Men icke långt derifrån ligga *Tistelöarna*. Dit styr mången, som håller orätt kurs här i verlden och drages med lättja eller ett dåligt samvete. Der finnes också en grotta, som vid ingången liknar Fjäderholmarnas, och detta gör, att mången tar miste. Sådant märker man snart nog. Till Tistelöarnas grotta leder en slipprig gång i det hårda, skrofliga berget. De fuktiga väggarna äro betäckta med mögel, och taken äro betäckta med spindelväf. Fjäderholmarnas rosenbäddar äro här förbytta till nässlor, bäckarnas sorl är förvandladt till forsar och fåglarnas qvitter till kraxande kråkor. Der är ett högt torn, från hvilket man

beständigt tycker sig falla, och en djup mosse, från hvilken man icke lyckas arbeta sig upp. Underliga och fula gestalter gå der beständigt på hufvudet. Och i den mörka natten ritar en hvit engel med eldkol på väggarna de olydige, falske, afundsamme och trätgirige vandrarnes onda gerningar.

Nej, vi vilja visst icke resa till Tistelöarna och till *Signora Mara*, som bor der. Vi resa hellre till Fjäderholmarna, ty der bor en god vän. Der sitter en gammal, gammal gubbe vid grottans ingång; ja, så gammal är han, att när Adam första gången somnade under ett träd i paradiset, stod redan den gamle *Nukku Matti* vid hans sida och bredde öfver honom ett täcke af rosor. Ett långt hvitt skägg flyter ned från den ärevördige gubbens haka; kring lifvet bär han en röd sammetsgördel. Hans långa hvita rock, hans blå strumpor och hans gula skor äro alla väfda af det mjukaste dun. När han räcker dig sin hand, är den handen så len som finaste bomull, och när han sakta rör vid dina ögonlock, blifva de strax så ljufligt tunga. Det finns ingenting så smekande mjukt, som hans röst, när han vid löfvens sakta sus eller humlornas surrande sjunger små goda barn till sömns, och så milda äro hans ögon, att de räddaste små flickor smyga sig gerna till hans bröst och luta sitt lockiga hufvud mot hans vänliga famn.

O, dessa vackra ögon, om du visste huru Guds kärlek och barmhertighet lyser i dem, så skulle du älska honom ännu dubbelt mer. Ty när den barmhertige Gud såg ned på det första paradiset, sände han en god engel att tillsluta människornas ögon uti den mörka natten; och när Gud sedan såg så mycken möda och sorg på jorden, sände han samma goda engel att gifva människorna hvilat och glömskan. Och denna goda engel var *Nukku Matti*, dödens äldre broder; därför lyser der i hans vackra ögon en strimma af evighetens djup. Och alla folk känna honom, älska

honom och gifva honom olika namn; men mest bland alla älska honom barnen, ty dem vårdar han allra ömmast. När de äro så små, så små, att de icke känna sin egen moder, då känna de redan honom, och han sitter vid deras vagga dag och natt. Och när de vexa större, tager han dem i sin famn och för de goda barnen till Fjäderholmarna, och han vill så gerna föra äfven de elaka och olydiga barnen dit, men de vilja det icke sjelfva. Då gråter Nukku Matti öfver att det måste gå dem så illa på Tistelöarna, och han lyssnar beständigt, om de icke tilläfventyrs ångra sig, så att han kan med glädje mottaga dem åter på rosenbäddarna.

Emedan han håller så mycket af barnen, drifver han ofta puts med dem. Det är han, som om qvällen strör sand i deras ögon och målar Fjäderholmarnas rosor på deras kinder. Det är han, som narrar gossarne att sträcka sig i skolan och flickorna att gäspa vid skalorna på pianot. Ja, han brukar väl också komma objuden till höge herrars och rådmäns sammanträden, eller till lärde magistrars tal och studenters plugg i grammatikan, och strax känna alla dessa herrar en obegripelig längtan efter en middagslur. Gumorna i kyrkan äro ofta illa utsatta för Nukku Matti. De nicka och nicka, och det susar för deras öron, när presten predikar. Detta är skalkaktigt gjordt af Nukku Matti, men han pröfvar dem, om de ha allvar med kyrkogången. Huru god han för resten är, det känner den bäst, som en gång varit på Fjäderholmarna. Han förstår så väl att bädda sina gäster i de rum, som bäst passa dem: den trötte arbetaren i halfdunkla salar vid stjernljus och den dans-trötta flickan i rosenfärgade månskenskamrar. Der strör han hvita häggblommor öfver dem och låter sina täckaste drömmar fladdra omkring dem.

Känner du drömmarna? Åh, hvem känner ej dem? Ja, det kommer an på. Vet du väl, att de äro nattens små gossar och flickor, som af Nukku Matti få lof att flyga ned från stjernorna på aftonhimmelens hvalf, och det händer väl stundom, att de rymma ut genom molnen äfven om dagen. De äro fina väsen, väfda af ljus och skugga; därför knna de i ett nu förvandla sig och antaga hvilken skepnad som helst. De kläda ut sig i alla möjliga och omöjliga gestalter och härma människors lefnad, likasom spegeln härmar människors bild. De bära dig i ett ögonblick hundra mil härifrån och föra dig strax tillbaka igen. De lofva dig allt hvad du mest tycker om, och du är så glad, så glad, men nästa ögonblick har du glömt alltsammans. De leka skuggspel för dig, och du tycker dig sjelf vara med; de leka blindbock med dig, och aldrig får du dem fatt. Ja, de låtsa ibland spå det som framdeles händer, och händer det, så händer det, men händer det icke, så händer det icke. Drömmar som strömmar.

På Tistelöarna bo endast elaka drömmar. Stackaren, som råkar ut för deras skälmstycken! De låta honom falla i sjön, och han faller icke, men han tycker att han faller. De låta honom gå på en mörk väg och möta en röfware, eller tussa de på honom en arg hund och en ond oxe. Rövaren gör ej illa, hunden biter icke, oxen stångar icke, men nog ser det så ut. Det är alldeles för tokigt. Res icke till Tistelöarna!

Der skina många inskrifter på de gyllene väggarne i Fjäderholmarnas grotta, och den, som har tid att läsa dem, lider visst aldrig brist på vackra sagor. Skada, att man så sällan får tid dertill, ty de tjenstfärdiga drömmarna äro alltid till hands att damma väggarne med deras mjuka damborstar, och då sopas de skinande skrifterna bort.

Jag kände en liten gosse förr, han var alla qvällar hos Nukku Matti på Fjäderholmarna och förstod den märkvärdiga konsten att fånga drömmar. Han lärde sig af en spindel på rosenbusken att binda nät af aftonrodnad och månsken. Näten lade han ut mellan solens nedgång och uppgång, drömmarna trasslade in sig i näten. Så fångade han nattens skälmaktiga barn och stängde in dem i burar af vallmostjelkar. Då hade han tid att läsa de gyllene inskrifterna, och när han läst dem, frigaf han drömmarna lösa ur vallmoburen. Nukku Matti skrattade och skickade nästa natt etthundra femton tokiga drömmar att dansa kring gossen. Men gossen hade nu en gång läst sagorna och berättar dem gerna för hvem som vill höra. Två af dem finnas i denna bok, nemligen "Lasse liten" och "Prinssessan Lindagull". Det finnes nog många andra.

Byggmästar Vinter.

Nu hör man talas af en hvar
Om jernvägsbroar och labyrinter,
Men tacka vet jag byggmästar Vinter,
Han är då ändtligt en karlakt.
Om ingen mästare annars kan det,
Så kan han bygga i detta landet:
Han bygger broar på blanka sjön,
Han bygger torn af den hvita snön,
Han reser murar och barrikader,
Han är kälkbackarnes fosterfader,
Han slipar gatornas långa rader,
Han väfver skogarnas silkeshatt,
Och allt polerar han fint och glatt.
Det kan väl ingen bestrida heller,
Att han är den, som, när saken gäller,
Kan bygga vägar, så att det smäller.
I Finland finns ej så sankt moras,
Så farligt kärr, der man plumsar neder,
Att icke han slår en bro af glas
Och strax en väg öfver djupen leder.
En jernväg är det med spår af stål,
Med starka skenor, med långa bälten,

Tvåhundra mil går den öfver fälten
 Allt upp till polernas fjerran mål.
 En sådan jernväg finns ej i världen,
 Der går så muntert den snabba färden,
 Der springer skogen, der bågñar fjärden.
 Och slädens lätta lokomotiv
 Går utan ånga i människensnatten
 Liksom en vind öfver land och vatten.
 Se, det är glädje och nordiskt lif!
 Der är ej trassel och split och kif,
 Ty denna jernväg, som Vinter bygger
 Förutan landtdagar och monarker,
 Den kostar icke millioner marker,
 Den fattigaste kan resa trygger,
 Den minsta pilt är en konduktör,
 Och sjelf sitt bantåg han lustigt kör.

Byggmästar Vinter, byggmästar Vinter,
 Hvad har du för dig ibland för qvinter,
 När du så stundom i putten slinter
 Och slaskar bort din superba väg?
 Hvad har du för dig för konster, säg,
 När deremellan du vältrar murar
 Utaf laviner och hagelskurar
 På dina skönaste broar här?
 Ack, käre Vinter, dig bättre lär!
 Var snäll emot oss, som du plär vara,
 Och låt oss tryggt på din jernväg fara,
 Så att vi ej måste simma der!
 Strö ut din drifva så fin och skär,
 Låt kälken slinta, låt släden löpa,
 Låt natten klart sina stjernljus stöpa,

Låt månen spilla sitt guld på snön,
Låt isen blänka på silfversjön,
Låt skridskon spänna sitt stål på klacken,
Låt barnen bygga den muntra backen
Och baka gladt med sin frusna hand
En sockerkaka af allt vårt land!

Prinsessan Lindagull.

ch nu skola vi ıla på vindens vingar till de tusende sagornas land, till rosornas och tulpanernas hem, der sköna féer bygga sina slott i morgonrodnaden och svarta gnomer flyga omkring i midnattsmörkret; der solen glimmar som eld öfver de blå bergen i Ginnistan och vattenliljorna stilla spegla sig i de djupa sjöarna; der tigrarnes ögon glänsa mellan vassen vid flodstränderna och menniskorna, solbrända, mörkögda, glöda af hat och brinna af kärlek. Vi ıla till Persien.

Det var en gång en konung i Persien, vid namn *Shah Nadir*, och han var omätligt rik. Under hans välde lydde stora, sköna länder och många millioner menniskor; han hade höga salar, fyllda med guld och ädla stenar; hans skepp seglade med Indiens kryddor kring alla haf. När han visade sig i sin hufvudstad Ispahan, stod kring honom en lifvakt af hundratusen man i silfverrustningar, som blänkte i solen likt eld, och femtiotusen ryttare på de skönaste hästar, med betsel af guld och sadlar glänsande

af juveler, stodo färdige att på hans minsta vink ila åstad för att eröfra verlden.

Men den mäktige Shah Nadir var gammal och kände icke mer någon åtrå efter krig och eröfringar. Han hade vunnit många segrar; många fientliga städer hade gått upp i rök för hans vrede, och många talrika härar hade hans svärd förödt, när fordom hans arm var ung och oemotståndlig. Nu var han gammal och trött och dvaldes mest på de mjuka purpurdivanerna inom sitt glänsande slott. Blott stundom, när om våren de guldkantade molnen skymde Persiens brännande sol och en behaglig svalka strömmade ned från Zagrosch-bergen, då satte sig den gamle Shah Nadir på en guldsmyckad palankin, buren af åtta svarta slafvar, klädde i silfverskir, och lät föra sig ut, för att mönstra sin här eller åskåda djurfäktningarna.

Shah Nadir hade många söner, ty han hade äfven många hustrur, såsom bruket är i Österländerna. Men sönerne gjorde honom föga glädje; de voro äregirige och otacksamme, de tyckte att deras fader lefde för länge, de traktade efter hans lif och krona. Derfor skickade konungen dem alla bort från sitt hof till aflägsna provinser, hvilka de fingo styra som ståthållare. Men hemma hos sig behöll han blott sin enda kära dotter, prinsessan *Lindagull*, ty henne älskade han öfver allt annat på jorden, ja förmer än alla sina skatter och hela sitt rike.

Nu är det väl sannt, att ett sådant namn, som *Lindagull*, icke förut varit hördt i Persien, ej heller kunde af Perserne rätt uttalas. Men prinsessans moder härstammade från höga nordnen, man visste icke riktigt hvarifrån. Hon hade i sin ungdom blifvit fångad af afrikanske sjöröfvare och slutligen, för sin utomordentliga skönhets skull, blifvit såld till konungen af Persien, hvilken upphöjde henne till sin gemål och älskade henne mer än alla sina andra hustrur.

Denna sköna sultaniinna, som nu var död, hade kallat sin enda dotter Lindagull, hvarmed hon ville säga, att prinsessan var så skön och ren som solens guld, när dess sken om våren leker mellan vackra lindar i nordén.

Och det är sannt, att ett skönare och renare väsen fanns icke på denna jordens fläckade stoft, än prinsessan Lindagull. Hon hade sin faders högborna och konungsliga hållning i allt, men gestalten och hjertat voro hennes moders, — en hy så hvit som Skandinavien's snö och ögon så milda som himmelens stjernor en afton i Augusti, när ingen måne lyser. Hjertat var ädelt, ömt och godt, och därför fanns i hela Shah Nadirs vida rike ingen, som icke älskade prinsessan Lindagull, ty ryktet om hennes skönhet och godhet flög vida omkring i hela Persien.

Detta visste den gamle konungen ganska väl, och hans stolta hjerta veknade som vax hvar gång han såg på sitt hulda barn. Hon var hans ögons lust, hans dagars ro, hans natters dröm. Ett ord af henne kunde afväpna hans högsta vrede; det fanns icke den bön, som han kunnat afslå, när hon bad för någon olycklig fånge. Ja, när han tänkte på sina söners vilda sinne, hade han satt sig före att välja åt sin dotter en ädel make och gifva hela sitt rike i arf åt dem och deras efterkommande.

Men då nu den renaste känsla i ett människobröst kan urarta till fel och synd, så hände äfven detta med Shah Nadirs faderskärlek. Han älskade sin dotter så högt, att hon var honom kärare, än alla hans millioner undersåtare, och detta var redan orätt, ty en furste bör icke ställa sitt folk i andra rummet efter sina barn. Men han älskade henne mer än Allah, sin Gud; han tillbad henne såsom man icke bör tillbedja en dödlig människa, och det var denna syndiga, afgudiska kärlek, som kallade öfver honom Allahs straffdom.

Man kunde icke bo skönare och angenämare, än prinsessan Lindagull. I den svala trädgården, under höga palmers skugga, omsusadt af springkällornas ljufva sorl, kringdoftadt af tusen blommors ånga, stod prinsessans vackra marmorslott. I dess höga kamrar brötos solens strålar genom fönster af slipad bergskristall; på mjukaste silkeskuddar hvilade prinsessan natten om, och när morgonen bröt in, leddes hon af sina tärnor till den sköna bassinen af elfenben och perlemor, hvarest källan porlade ur djupet och lekande smög sig kring hennes fina gestalt. Men om dagarna virkade hon med sina tärnor sköna tyger, eller lyssnade hon till fåglarnas sång och cittrans ljud och lustvandrade i trädgården, lekande som ett barn med gyllene fjärilar och mörkröda rosor.

Ty prinsessan Lindagull var icke mer än tolf år; men tolf år i österländerna äro som sexton i Norden.

Det är icke godt att ständigt lefva i öfverflöd och se sina önsknningar uppfyllas vid minsta vink. Mången blir af sådant stolt och nyckfull i sitt sinne; men detta blef likväl icke prinsessan Lindagull. Hon fick endast ledsamt. Hon visste icke hvaraf det kom sig, men fjärlarnas lek och blommornas doft och källornas sorl och cittrans ljud, allt detta roade henne icke mer, hon kände sitt hjerta ofta tomt och märkte med förundran, att hon hade lust att gråta. Detta kunde hon icke begripa, och ännu mindre hennes tärnor. Hon visste icke, den lilla Lindagull, att ingen taffa på jorden är verkligt skön och ljus, så framt icke motgång och sorg stå som en ram der omkring och höja alla glada dagar till glans. Och så var det med hennes lycka. Hon måste erfara hvad sorgen är, för att rätt kunna njuta glädjen.

Slutligen trodde prinsessan sig hafva funnit orsaken hvarför hon kände en längtan i sitt hjerta. Det måste

vara därför att hon bodde så instängd i sitt palats. Hon ville en gång fröjda sig åt människohvimlet i det stora Ispahan, och när hennes fader nästa gång besökte henne, bad hon, att han ville tillåta henne se den stora djurfäktningen, som innan kort skulle hållas till firande af konungens sextionde födelsedag. Och då Shah Nadir icke kunde neka sin dotter något, beviljade han hennes bön, ehuru han för första gången kände, att han gjorde det ogerna.

Shah Nadir var en mäktig konung, som halfva Asien fruktade, och sådana herrskare hafva många fiender. Dem aktade han ringa, ty han hade besegrat dem med sitt svärd, men en af dem hade han föraktat så djupt, att han nöjt sig med att låta afraka hans skägg och släppt honom lös. Det var jättarnes konung i *Turan*, det stora vilda landet af berg och öknar norr om Persien, och konungen hette *Bom-Bali*. Denne Bom-Bali hade under sina ströftåg i höga nordnorden tillfångatagit en lappske trollkarl vid namn *Hirmu*, som kunde förvandla sig i allehanda djurskepnader och sedan återtaga sin rätta gestalt. Då nu Bom-Bali genom sina spejare fått veta, att en stor djurfäktning skulle hållas i Ispahan, tillkallade han Hirmu och sade till honom: — hund, vill du lefva?

Hirmu svarade: — herre, måtte din skugga aldrig förminska. Du vet, att din hund vill gerna lefva.

Bom-Bali sade: — första dagen i månaden Moharrem är en djurfäktning i Ispahan. Shah Nadir har sändt djurfångare till våra berg; kläd dig i tigerskepnad, låt fånga dig, och bortröfva åt mig prinsessan Lindagull, som är Shahens och hela Persiens stolthet.

— Din hund skall lyda sin herres befallning, — sade den lappske trollkarlen.

Och Persiens djurfångare kommo till Turan och fångade i bergöknarna alla de vilda djur, som de kunde få, samt förde dem i burar lefvande med sig tillbaka till Ispahan.

Den första dagen i månaden Moharrem var nu inne, och tillredelserna voro färdiga i Persiens hufvudstad. Många de grymmaste vilddjur från Indien, Arabien, Turan och allt från öknen Sahara höllos i beredskap uti sidokamrarna invid den stora, cirkelrunda arenan, som enkom var uppförd för detta ändamål och der mer än sextiotusen åskådare fingo plats på de vidsträckta läktarne rundtomkring. Men för deras trygghet hade man mellan läktarne och stridsplatsen uppfört ett starkt jernstaket.

Tidigt på morgonen var hela staden i rörelse. Prinsessan Lindagull var glad som ett barn; hon skulle få flyga som en fågel ur buren, hon skulle få se ett spektakel, der skådespelarne voro verkliga lejon, verkliga tigrar, icke sådana, som i kulisserna kläda på sig ett lösskägg, för att se grymma ut, och sedan taga det af sig, när de försvinna från skådebanan.

Åskådarne voro samlade, och man väntade blott på konungen. Slutligen kom han, åtföljd af sin lysande vakt, men icke han allena, utan äfven hans dotter, den under-sköna prinsessan Lindagull. Enligt österländernas bruk, var hon beslöjad; man kunde endast beundra hennes smidiga vext och konungsliga hållning, der hon, åtföljd af sina tärnor, red på en den täckaste lilla fläckiga zebra, som kråmade sig af stolthet att bära en sådan börda. Och fastän folket ej kunde se hennes ansigte, kände alla genom ryktet den unga prinsessans skönhet och godhet; alla visste, att hon med sina böner räddat många olyckliga fångars lif och hvar dag sändt ut sina tärnor med läkemedel och bröd åt de fattige i Ispahan. Derfor, när hon nu för första gången visade sig bland folket, utbrast ett sådant tusenstämmigt jubelrop, att dess like icke varit hört i Persiens hufvudstad allt sedan den dag, när Shah Nadir höll sitt triumftåg efter segrarne med tjugu fångne konungar i sitt följe.

Det är möjligt, att prinsessan rodnade, men ingen såg det. Hon satte sig, jemte sin fader, på de rikt broderade purpurdynor, hvilka voro lagda på den kungliga läktarens dyrbara matta, och nu begynte djurleken.

Först hetsades tuppar att fäkta emot hvarandra. De afplockade hvarandra fjädrarne under åskådarnes högljudda skratt; många tyckte detta vara mycket nöjsamt, men prinsessan Lindagull fann det alldeles icke roligt.

Derpå fick man se den besynnerliga striden mellan en vildkatt och en hafsörn, på hvilken man klippt ena vingen, för att han ej skulle kunna flyga. Båda spände sina hvassa klor i hvarandra, örnen högg sin näbb i kattens sida, och katten sökte att få mellan sina tänder örnens hals. Slutligen miste örnen båda ögonen, sedan var det förbi med honom, och den svårt sårade katten helsades som segervinnare.

Derefter framfördes två ofantliga krokodiler i långa baljor med vatten, och framför dem utkastades en död gris. Krokodilerna hade icke fått mat på en hel månad och voro uthungriga, men ändock så sömniga, att de lågo stilla i solskenet och masade sig i baljorna. Då sprang en liten djerf gosse fram och kittlade den éna krokodilen med ett spö på nosen. Krokodilen uppspärade sitt hiskliga gap och började tungt och lunsigt klifva ur baljan, för att uppsluka gossen, men denne höll sig flinkt på sidan, och krokodilen vände sig mycket ovigt. När gossen väl fått sin fiende vaken, väckte han på samma sätt odjuret uti den andra baljan och räddade sig derpå, vig som en gazell, genom en liten port i staketet. Nu varseblefvo krokodilerne den döda grisen och framstörtade båda för att uppsluka honom, men råkade i träta om bytet. Båda tumlade om hvarandra i en förfärlig kamp, ingenderas hvassa tänder kunde bita

igenom den andras fjällpansar, men slutligen föll den ena på ryggen, segraren uppslet hans bröst och behöll grisen.

Nu följde en strid mellan sex stora arabiska hundar och lika många schakaler från Turans öknar. Schakalen är, liksom vargen, en nära släkting till hunden, men mycket feigare. De sex schakalerna ville på allt sätt praktisera sig bort, men tvungos att vända tillbaka och försvara sig. Det blef en blodig strid. Fem hundar lågo redan på platsen, och blott en schakal hade fallit. Då hördes från läktaren en hvissling. Det var den unge och tappre arabiske prinsen *Abderraman*, som uppmuntrade sin favorithund, *Valledivau*. Hunden hörde sin herres röst och fattade mod. Schakalerna föllo, den ena efter den andra, för hans bett, och snart helsades Valledivau med höga rop som segrare.

Sedan man, för ombytes skull, sett en strid mellan hyenor och vargar, framleddes en leopard och en panther, och framför dem kastades ett stycke färskt kött. Genast rusade båda på köttstycket och slogos om dess besittning, men panthern, som var starkare och vigare, behöll segern, efter att hafva dödligt sårat sin motståndare.

Derpå framleddes en stor indisk elefant, bärande på sin rygg ett litet torn, i hvilket fyra bågskyttar hade tagit plats. Elefantens motståndare var en fläckig kungstiger af ovanlig storlek och skönhet samt kallad, efter mörkrets furste, *Ahriman*. På honom sköto bågskyttarne pil efter pil, för att reta honom. Tigern satt hopkrupen med gni-strande ögon och hviftande svans; han tycktes hafva beslutat att icke slåss. Men nu träffades hans nos af en pil; ett förfärligt rytande hördes, Ahriman piskade ett ögonblick sanden med sin svans, derpå kastade han sig med ett enda hopp på elefantens snabel. Denne vrålade i sin tur af smärta, krökte snabeln, lyftade tigern i höjden och slungade honom med sådan kraft mot marken, att man trodde honom

krossad till döds. Det var likväl icke så. Efter en minut uppreste sig Ahriman åter, flög med ett väldigt språng på elefantens nacke och högg sina tänder djupt i hans hals. Utom sig af smärta, sökte elefanten att blifva sin fiende qvitt, men förgäfves; hans kraft mattades, han stupade långsamt till jorden, tornet krossades, skyttarne flydde, tigern frossade af sin fiendes blod.

Sedan Ahriman hvilat några ögonblick, framleddes ett stort lejon, kalladt *Ormuz* efter ljusets furste, och framför båda djuren ville man kasta ett lefvande lamm. Detta var för mycket för prinsessan Lindagull, som redan hade nog af det blodiga skådespelet. Hon vinkade: det darrande lilla lammet räddades, och i dess ställe kastades för vilddjuren en af de döda hundarne. Lejonet var hungrigt och störtade genast på rofvet; tigern var mätt, ty han hade druckit elefantens blod, men afundsam af naturen, rusade också han fram, för att frånrycka lejonet dess byte. En förfärlig strid uppstod nu mellan Ormuz och Ahriman, ljusets och mörkrets furstar. Nejden genljöd af deras ohyggliga rytande, sanden upprefs af deras tassar och färgades röd af deras blod. De tumlade öfver hvarandra, de skildes, de rusade åter emot hvarandra; det var ett rysligt nöje att se, alla åskådare darrade. Längre var striden oafgjord, men äntligen dukade tigern under, lejonet uppslet hans bringa, och Ahriman var död. Med triumf fördes Ormuz från banan.

Nu skulle lekarna slutas med stora strider i massa mellan hela skaror af de grymmaste indiska och afrikanska vilddjur. Men emedan solen brände, lät man en stund förgå utan strider, på det att åskådarne måtte derunder svalka sig med läskande drycker. Många gingo då ned på banan, för att betrakta de döda vilddjuren, som qvarlågo der. Äfven prinsessan Lindagull blef nyfiken att på

närmare håll betrakta djuren; hon, som hittills sett endast blommor och sångfåglar, hade ingen aning om dessa förfärliga vilddjurs utseende. Hon gick således, åtföljd af tärnor och vakt, ned på banan, och slafvar bredde framför hennes fötter guldstickade mattor, på det att ej dessa fina fötter skulle orenas af den blodiga sanden.

Hvad kunde hon frukta? Alla de lefvande rofdjuren voro instängda i säkra burar, och den grymmaste af alla, den stora tigern Ahriman, låg död på banan. Prinsessan gick fram till den döde Ahriman, beundrade hans skönhet, isynnerhet hans präktiga, fläckiga hud, och beslöt att begära af sin fader denna tigerhud till matta i marmorslottet.

Då reste sig plötsligt den döda tigern på bakfötterna, tog ett språng, störtade på prinsessan, fattade henne i sitt förskräckliga gap och ilade bort.

Högt flög ett skri af fasa från led till led genom de många tusende åskådarne, men ingen hade mod att frånricka tigern hans byte. Blott den tappre prins Abderraman kastade sig med vindens hastighet i tigers väg, fattade hans blodiga bringa och kämpade med honom om bytet. Olycklige prins, tigern afbet hans högra arm, och innan hjälp hann anlända, låg prinsen blödande på sanden, men tigern Ahriman hade hoppat öfver skrankorna och försvunnit med prinsessan Lindagull i sitt gap.

Den gamle Shah Nadirs jemmer var stor, och stor var sorgen i Ispahan, ja i hela Persien. Konungens garde, de femtiotusende ryttarne med guldbetslen, ilade genast åstad, för att uppsöka prinsessan. De genomletade hvarje buske, hvarje klyfta i Turan, der man fångat den grymma tigern. Många hundrade tigrar och andra vilddjur föllo för deras lansar, men allt var fruktlöst. När man genomspanat icke allenast Turan, utan halfva Asien, måste gardet

slutligen återvända till Ispahan med det bedröfliga budskap, att man ingenting funnit.

Shah Nadir slet sitt grå hår och förbannade sin sextionde födelsedag, som kostat honom det han hade kärast på jorden, hans Lindagull. Han befalde, att allt hans folk skulle kläda sig uti sorgkläder, såsom efter en sultaninnas död, och att man i alla moskéer skulle läsa böner för prinsessan Lindagulls återfinnande. Men konungens påbud var detta: ehö, som skulle till honom återföra hans dotter levande, han skulle få prinsessans hand och Persiens krona i arf; men den, som förde henne död tillbaka, skulle till belöning erhålla sextio åsnor, lastade med guld och dyrbarheter.

Hoppet om en så rik belöning lockade många ädle prinsar och furstar att begifva sig ut på äfventyr, för att söka den förlorade konungadottern. Men förr eller senare kommo alla tillbaka, utan att hafva funnit något, — alla utom en, och det var prins Abderraman. Han hade gjort ett heligt löfte, att söka prinsessan i femton år, att befria henne med sin venstra arm och att finna henne eller dö.

Hade nu prinsessan blifvit bortförd af den verkliga tigern Ahriman, så vore visst vår saga slut med detsamma, ty för en kungstiger är ingenting heligt; icke ens den allraljufvaste prinsessa på jorden. Men nu var det icke så. Trollkarlen Hirmu hade begagnat sig af djurfäktningen, för att, förvandlad till tiger, utföra sin herres befallning för egen räkning. Han hade bytt hjerta med tigern, och så länge hans hjerta lefde, kunde han icke dödas. Men en sådan skatt, som prinsessan, ville han hellre behålla sjelf, och i stället att föra sin fånge till jättarnes konung Bom-Bali i Turan, förde han henne i ilande språng till sitt forna hem långt borta i Lappland.

Det var nu höst och mörker i Lappland. Lappgumman *Pimpedora* satt och kokade gröt vid brasan i tältet, medan hennes son *Pimpepanturi* satt, under väntan på gröten, och betraktade sina renskinnsstöflar. Pimpepanturi var en beskedlig gosse, men litet dum och icke så litet lat dessutom. Hans fader Hirmu hade gerna velat uppfostra honom till trollkarl, men det stod icke till; Pimpepanturi tyckte mer om att äta och sofva, än att lära sig någonting nyttigt. Nu vände sig lappgumman till gossen och sade: hör du icke något?

— Jag hör elden spraka och gröten puttra i grytan — svarade Pimpepanturi med en lång gäspning.

— Hör du icke liksom ett rytande borta i höstnatten? — frågade åter lappgumman.

— Ja, — sade Pimpepanturi. — Det är vargen, som tager någon af våra renar.

— Nej, — sade lappgumman. — Det är far, som kommer tillbaka. Han har nu varit borta i fyra vintrar, men jag hör honom frusta liksom ett vildt djur; han måste hafva brådt nu att komma hem igen.

I detsamma kom Hirmu i en tigers gestalt med prinsessan Lindagull uti gapet, nedlade henne på mossan i tältet och återtog strax sitt hjerta och sin rätta gestalt, i det att han ropade: — mor, hvad har du till mats? Jag har sprungit en lång väg.

Tigern föll död på mossan i tältet; lappgumman hade så när af förskräckelse fallit i grytan. Men hon kände sin gubbe och lofvade honom en god aftonmåltid, om han ville berätta henne hvar han varit i fyra vintrar och hvad det var för en grann docka, som han nu förde med sig.

— Det är för långt att berätta, — menade gubben. — Sköt om vår granna docka, och gif henne varm ren-

mjölk, så att hon qvicknar till lif. Hon är en fin fröken från Persien; hon skall bringa oss lycka.

Prinsessan Lindagull var icke död, icke ens sårad; hon hade endast af förskräckelse dånat. När hon vaknade, låg hon i sin rika drägt af perlor och silfverskir på en renhud, utbredd öfver mossan i lapptältet. Det var mörkt och kallt; eldskenet upplyste tältets trånga väggar och lappgumman, som gaf henne renmjölk att dricka. Hon trodde sig vara i de dödas boningar under jorden och gret öfver att hon så ung skulle ryckas bort från Persiens sol och Ispahans ljufviga rosengårdar.

Trollkarlen hade emellertid uppgjort en listig plan att vinna Persiens skatter och sade till Lindagull:

— Gråt icke, sköna prinsessa; du är icke död, du har endast blifvit bortröfvad af en grym tiger, och min son, den tappre riddaren *Morus Pandorus von Pikkulukulikuukulu*, har räddat dig med största fara för sitt eget dyrbara lif. Vi skola vara dina slafvar och tjena dig med största nit, till dess det blifver oss möjligt att föra dig tillbaka till Persien.

— Hvad är det du ljuger, gubbe? — sade den ärliga lappgumman på sitt språk till trollkarlen.

Trollkarlen sade till prinsessan: — Min hustru säger, att om du vill taga vår son, den oförlikneligt sköne och tappre riddaren *Morus Pandorus von Pikkulukulikuekulu*, till din gemål, så skola vi genast föra dig tillbaka till Persien.

Pimpanturi förstod icke persiska, men fick stora ögon, när hans fader sköt honom fram till prinsessan och tryckte med båda händerna ned hans oviga rygg, så att det skulle föreställa en bugning.

Lindagull skulle icke ha varit en prinsessa och dotter till den stolte Shah Nadir, om hon icke känt sig förnär-

mad af en sådan oförskämndhet. Hon såg på trollkarlen, hon såg på hans tölpaktige son med sådana ögon, — nej, hon såg icke, hon blixtrade, ty i Persien kan man blixtra med ögonen, — att både fader och son blefvö mörkrädde.

— Nej, det duger icke, — sade trollkarlen; — hon måste först göras tam.

Då hade trollkarlen en aflankning i tältet, tre alnar lång och två alnar bred. Der instängde han Lindagull och gaf henne till mat en half renost om dagen jemte en skopa smält snövattnen. Och dag och natt förgingo i mörker, ty det blef hastigt vinter i Lappland, och norrskenet lyste in genom en springa i tältet.

Stackars oskyldiga lilla Lindagull, hon hade blixtrat en gång, — ty hur kunde hon annat? — men vid åskväder är det icke långt mellan blixten och regnet, och långt var det icke heller till tårarne nu. Lindagull gret, ja, hon gret som man endast kan gråta när man är tolf år gammal och varit en prinsessa i Persien och bott i rosengårdar och marmorslott och uppvaktats af de vänaste tärnor, men finner sig plötsligt hungrig och frysande ensam i Lapplands vinter. Ja, hon gret som man gråter öfver ungdom, helsa och skönhet, hon gret som man gråter öfver ett förloradt lif, hon gret som daggen begråter en skön, slocknad dag i Ispahans lustgård. Och när hon gråtit, somnade hon. Men se, då stod vid hennes sida den gamle, vänlige gubben, som finnarne kalla Nukku Matti, som svenskarne kalla *John Blund* och som danskar och norrmän kalla *Ole Luköje*, — jag vet icke hvad han kallas i Persien, — och tog henne i sina armar, förde henne till Fjäderholmarnas sköna grottor och nedlade henne här på en bädd af doftande rosor. Allt var här så fridsamt och godt. Det milda månskenet lyste öfver dadelpalmer och myrtensskogar, alldeles som i Persiens fagraste vår; de

små, luftiga drömmarna dansade fram till henne med silkeskor öfver sammetsmattor, och ledsagade henne tillbaka till hennes hem, till hennes fader den gamle Shah Nadir, till alla väna tärnor och alla kära ställen från hennes barndom, — och så gick den långa vinternatten. Och så gingo veckor och månader, natt efter natt, i drömmarnas rike, ty det var ju allt natt, och Lindagull var tålig och gret icke mer: drömmarne hade sagt till henne: vänta; din befriare kommer!

Hvem skulle befria henne? Hvem skulle hitta väg, der ingen väg fanns långt borta i snön? Ja, lappgumman tänkte på att befria Lindagull, men hon vågade ej för sin gubbe. Och Pimpepanturi tänkte också på att befria Lindagull, men dertill var han för lat.

Så gick vintern, solen började skina, snön smälte, myggorna dansade. Då tänkte trollkarlen: nu är hon tam! Hvarpå han gick till Lindagull och frågade, om hon nu ville resa tillbaka till Persien. Hon behöfde endast taga den hjeltemodige och förträfflige riddaren Morus Pandorus von Pikkulukulikuckulu till sin gemål, så stodo renarne genast förspända att åka mot söder.

Lindagull blixtrade icke mer; hon tänkte endast på den unge prins Abderraman, som en gång hade blödt för henne på Ispahans sand, och betäckte sitt ansigte, men svarade icke.

Nu blef trollkarlen mycket vred. Der var ett högt fjäll och i fjället en djup grotta. Trollkarlen instängde Lindagull i den djupa grottan och sade till henne: — Snart blifva hjortronen mogna. Räkna då väl hvar dag, när du icke vill svara mig. Första dagen får du trettio hjortron till mat och trettio daggdroppar till din dryck, nästa dag 29 hjortron och 29 daggdroppar, och sedan för

hvar dag ett bär och en droppe mindre. Sista dagen vill jag fråga hvad du beslutat.

Ja, Lindagull satt der trettio dagar instängd i grottan, och nu var det öde Lappland ljust både dag och natt, men grottan var mörk. Och hjortron och daggdroppar blefvo beständigt mindre till antal, men Lindagulls kinder blefvo icke blekare, hennes lugna tålmod var detsamma som förr. Ty hvad hon måste umbära om dagen, det ersatte Nukku Matti och drömmarne hvarje natt. De aflyftade grottans klipphvalf med sin osynliga kraft, hon fick skåda den glödande midnattssolen, hon fick höra forsens brus, der han kastade sig utför branten af fjället, och der regnade in i grottan en ljuffig honungsdagg, som var för den hungrande bättre än mat och dryck. Lindagull tänkte på prins Abderraman och sjöng österländernas visor, hvilka det roade henne att höra hundrade klarröstade ekon besvara från bergväggarna.

På trettionde dagen hemtade trollkarlen till henne det sista hjortronet och den sista daggdroppen, inlagda i ett löf af Lapplands dvergbjörk. — Nåväl, — frågade han, — har du beslutat?

Lindagull betäckte åter sitt fagra anlete och svarade intet.

— Du får ännu en dags betänketid, — sade trollkarlen, — och jag vill nu gifva dig ett talrikt sällskap.

Vid dessa ord öppnade han grottans dörr, och strax inströmmade likasom en sky genom dörren. Men det var ett moln af Lapplands hungriga myggor, tusen och åter tusen, tilldess att de uppfylde hela grottan likasom en tät rök. — Jag önskar dig mycket nöje af dina nya bekantskaper, — sade den elake trollkarlen och stängde dörren.

Lindagull förstod icke hans mening; hon kände hvarken Lapplands mygg eller Persiens eldfugor, ty natt och dag hade fordom en tärna stått vid hennes sida med en lång, hviftande påfågelfjäder, för att beskydda henne mot luftens odjur. Och hon förskonades från att nu förstå människors elakhet, ty i samma ögonblick dörren stängdes, föll kring henne ett tätt flor af den finaste väfnad, som drömmarne förde åt henne från elfvornas väfstolar. Detta flor förmodade myggorna icke genomtränga. Intet kungligt blod fingo de smaka den dagen och den natten. De beto af alla krafter i fjällets hårda granit, men funno stenen för mager och lägrade sig slutligen, bedragna i sin förväntan, såsom en grå spindelväf kring alla remnor och kanter af fjällväggen.

Vid midnattstid öppnades sakta grottans dörr, och in trädde lappgumman Pimpedora med en kruka i handen samt efter henne Pimpeanturi med en brinnande perta. — Stackars barn, — sade den beskedliga lappgumman, — det är synd med dig, men jag törs icke släppa dig ut, ty då skulle min gubbe förvandla mig till en fjällråtta. Se, här hemtar jag becolja i min kruka; smörj dig med den öfver hela din kropp; det är det bästa medlet att ej blifva uppäten af mygg.

— Och se, här hemtar jag åt dig en rökt renboge, så att du ej svälter ihjäl, — sade Pimpeanturi godmodigt. — Den är litet afgnagad, efter jag blef så hungrig på vägen, men der är ännu kött på benen. Och jag har stulit grottans nyckel, medan far sof, men jag törs icke släppa dig ut, ty då skulle far förvandla mig till en filfras. Icke behöfver du derfor taga mig till din man; jag slår vad, att du icke ens kan koka åt mig en ordentlig palt.

— Nej, det kan jag visst icke, — svarade prinsessan Lindagull och tackade båda för deras välvilja, men förklarade, att hon hvarken var hungrig eller myggbiten.

— Nå, behåll ändå beckoljan för säkerhets skull, — sade lappgumman.

— Ja, behåll ändå renbogen, — menade Pimpanturi.

— Tusen tack, — sade Lindagull.

Och så stängdes dörren, och natten förgick. Andra morgonen kom trollkarlen och väntade nu helt visst att finna sin fånge så tam man kan vara, när man är halfdöd af myggbett. Men när han såg Lindagull lika blomstrande som förut och såg henne åter betäcka sitt ansigte utan svar, kände hans vrede ej några gränser.

— Kom ut! — sade han.

Lindagull trädde ut i det klara dagsljuset, så fin och så lätt som en elfva i månskenet. När hon slog sin slöja tillbaka för att se dagen, sken solen så varmt i hennes strålände ögon, som denna samma sol skiner om våren på de blå bergen i Ginnistan.

Trollkarlen sade: — Jag kunde väl föra dig till jätternes konung Bom-Bali i Turan, han skulle lasta sex åsnor med guld för att få äga dig blott en enda dag. Men hör hvad jag beslutat! Du skall blifva en ljungblomma på Lapplands hed och lefva så länge som en ljungblomma lefver. Gif akt på solen; hon står nu lågt på himmelen. Om två veckor och en dag kommer den första polarfrosten, när ljungblommorna dö. Jag vill för sista gången fråga dig dagen förut.

Derpå teg han stilla, såsom väntade han redan nu det önskade svaret, men när Lindagull åter betäckte sitt ansigte under tystnad, utropade trollkarlen med af vrede darrande stämma:

— *Adáma donäi marrabataësan!* — Det betyder på naturspråket: menniskolif, sjunk in i en blommas liknelse! Trollkarlen hade lärt dessa ord en höstafton, när sunnan-

vinden kom från Afrikas öknar och lagt sig till hvila på Lapplands fjäll. Vinden kan alla ord, emedan alla ord talas i vinden.

Vid dessa fruktansvärda ord förekom det Lindagull som om alla blommor på heden vuxo till träd och öfver-skyggade henne, men det var hon själf, som sjönk in i jorden. I nästa ögonblick kunde intet främmande öga mera urskilja henne från de tusen och åter tusen blekröda ljung-blommor, som lefde och dogo i Lapplands ödemark.

— I dag om två veckor! — mumlade trollkarlen och återvände med mulna blickar till lapptältet.

Medan detta tilldrog sig, irrade prins Abderraman verlden omkring med sabeln vid sidan och stafven uti sin venstra hand. Det fanns intet berg i Asien, ingen öken i Afrika, intet fält, by eller stad i södra och medlersta Europa, som han icke förgäfves genomletat. Men hvad hade han att hoppas uti Europa? Der funnos inga andra tigrar, än dem djurtämjarne förevisade för den skådelystna hopen i städerna, och äfven bland dem fanns ingen Ahriman. Sorgsen red prinsen tillbaka på vägen åt Persien, och hans troгна hund Valledivau åtföljde honom, då det en dag hände, att hunden jagade en gräsand i vassen af en sjö, fångade anden och bar henne lefvande till sin herre. Vid det att denne ville döda henne, kacklade anden: — Skänk mig lifvet, och jag vill säga dig något!

— Jag skänker dig lifvet, sällsamma fågel, — yttrade prinsen förvånad. — Hvad har du att säga mig?

— Rid till Lappland! — kacklade anden ånyo och var med detsamma försvunnen i vassen.

Lappland? Aldrig hade prinsen hört omtala ett rike med detta namn. Han frågade efter konungen öfver Lappland, och man svarade honom: — Rid norrut, beständigt norrut,

och stadna icke förr än vägen är slut, skogen är slut och du icke mera finner en menniskoboning med murad spis!

Besynnerligt! tänkte prinsen. Men han följde rådet, red norrut, beständigt norrut och stannade icke förr än vägen var slut, skogen var slut och ingen annan menskelig boning att skåda, än flyttbara tält. Det var sista dagen i Augusti, ännu sken solen, ännu grönskade fälten, men himlen skiftade uti grönt, en sval nordan blåste, och när han lugnade, skulle frosten komma.

Prinsen hade redan ridit i flera dagar utan att skåda spår af menniskor, när han vid foten af ett högt fjäll varseblef ett tält af renhudar. Han red närmare, för att än en gång förnya sina fruktlösa frågor, när han till sin obeskrifliga förvåning upptäckte en långt synlig inskrift på fjällväggen och der läste namnet *Lindagull*. Trollkarlen Hirmu hade inhuggit detta namn öfver dörren till fjällgrottan, der Lindagull suttit fången, för att återfinna stället, när han flyttade tältet.

Nu drog prinsen med venstra handen sin sabel och ville intränga i tältet, när i detsamma trollkarlen Hirmu trädde ut emot honom på väg till ljungheden. — Gif mig åter prinsessan Lindagull, eller sänder jag dig till Ahrimans rike! — utropade prinsen.

Trollkarlen var en slug man, som mången gång förr hade räddat sig med en list, men denna gång förlorade han sin rådhighet vid ett så oförmodadt möte. Han visste ingen bättre utväg, än att i ögonblicket förvandla sig till en fjällräf, som med hastiga språng tog till flykten mot fjället. Han trodde sig dermed vara säker för prinsens sabel, men han glömde hunden, som följde sin herre. Icke förr såg Valledivau räfven springa, innan han genast begynte jaga honom. Räfven slank genom alla klyftor och hoppade öfver alla fjällets brådjup, men Valledivau var

än snabbare, upphann honom på högsta fjälltoppen, slet honom i stycken och åt upp hans hjerta. Detta blef trollkarlen Hirmus död, ty hans hjerta hade flyttat in uti räfven, såsom det fordom flyttat in i tigern, och när hjertat åts upp, var det slut med trollkarlen.

När hunden återvände med blodig nos, förstod hans herre, att nu måste bådas fiende hafva funnit sin undergång. Men hvar fanns Lindagull?

Prinsen gick in i tältet.

Lappgumman Pimpedora kokade renkött, och hennes gosse Pimpepanturi sof på den mjuka mossan, för att uträtta någonting nyttigt, medan han väntade på middagen. — Gumma, — sade prinsen, — eder man är död, gif mig Lindagull åter, och ingenting ondt skall vederfaras eder!

— Ack jemmer, är han död? — sade gumman, utan att synas just mycket bedröfvad. — Ja, det skulle den änden taga med hans elaka konster. Men Lindagull måste ni söka der uté bland hedens ljung. Min gubbe har förvandlat henne till en ljungblomma, alldeles sådan som många tusende andra, och i natt kommer frosten; då är det slut med henne.

— Ack, du allrakäraste lilla Lindagull, måste du dö i natt, och jag kan icke upptäcka den stjelk, på hvilken du vissnar! — utropade prinsen och kastade sig i sin förtviflan ned midti ljungen på den oöfverskådliga heden, der tusen gånger tusen blekröda blommor förbidade döden alldeles lika hvarandra.

— Vänta! — sade lappgumman. — Nu påminner jag mig de ord, med hvilka Lindagull blef förvandlad. Jag tyckte det vara synd med barnet och kröp bakom en sten för att se hvad min gubbe företog sig. Då hörde jag honom säga:

— *Adáma donäi marrabataäsan!*

— Ack, — suckade prinsen, — hvad hjälper det oss, när vi icke veta de ord, som lösa förtrollningen?

Pimpepanturi hade tyckt att middagen dröjde nog länge och gått ut ur tältet, för att söka sin mor. När han hörde prinsens klagan, ref han sig ett par gånger betänksamt i luggen och sade: — Far brukade vända om orden, när han ville göra en förtrollning om intet.

— Ja, det gjorde han, — sade lappgumman.

Prins Abderraman fattade ett svagt hopp, steg på en klippa och ropade så högt han förmådde öfver den ändlösa heden: — *Marrabataësan donäi Adäma!*

Orden förklingade utan spår, ingen blomma rörde sig, solen sjönk hastigt mot horisonten, och vinden lugnade.

Prinsen fruktade, att han ej kunde böja det obekanta naturspråket rätt och upprepade orden gång efter gång, i olika ordning och med olika ändelser. Men förgäfvets. Endast en gång förekom det honom, som skulle ljungen på en aflägsen kulle hafva höjt sig att lyssna, men äfven den sjönk tillbaka i den ändlösa, enformiga, tröstlösa heden.

— Solen går ned, — sade lappgumman. — Om ni icke snart finner det rätta ordet, så kommer frostén, och då är det för sent.

Och solens röda skifva rullade nu alldeles invid himmelens rand, det var tyst i naturen, en kall och fuktig aftondimma, frostens föregångare, lade sig som ett flor öfver fält och kullar. Allt vexande, som en kort tid vågat blomma i Lappland, var nu invigdt åt döden.

Prins Abderraman var blek af förfäran, hans röst svek honom, och han förmådde knappt hörbart uttala de sista ord, som han ännu icke försökt:

— *Marraba donäi Adäma taësan!*

Men se, då höjde sig på den aflägsna kullen en ljungblommas stjelk. Hon vexte så hastigt, som när Ginnistans

féer röra med sitt trollspö de blå bergen och låta en lilja uppvexa i morgonrodnaden. Dimman låg redan kring kullen, ur dimman vexte en smärt gestalt, och när prinsen hunnit till kullen i andlöst språng, trädde Lindagull mot honom, så blek, som man är, när man redan känt den första kylan af döden. Han hade i sista stunden funnit det rätta ordet.

Prins Abderraman bar den bleka prinsessan på sina armar till tältet, och småningom återvände hennes krafter under lappgummans vård. Pimpedora var lycklig, Pimpanturi glömde i glädjen sin efterlängtade middagsmåltid, som vidbränts i grytan, och prins Abderraman företog sig något, som hjeltar aldrig bruka företaga sig: han svimmade af förtjusning. Hans första ord, när han åter vaknade, var en bön till Allah och dernäst en fråga till Lindagull: huru det kändes att vara förvandlad till ljunghomma?

— Såsom när man sjunker tillbaka uti sin första barnoms vagga och icke vet mera af världen, än att dricka, sofva och vara lycklig i Guds kärlek, — svarade Lindagull.

— Och huru kändes det, att åter vakna till lif?

— Såsom när man vaknar en klar morgon efter en djup och behaglig sömn.

— I morgon skola vi återvända till Persien!

— Ja, — svarade Lindagull. — Men denna goda gumma och hennes son ha haft medlidande med den stackars fångna Lindagull. Vi skola föra dem med oss, och de skola få ett palats i Ispahan.

— Nej, tackar så mycket, — svarade Pimpedora, — jag tycker mera om mitt rentält i Lappland.

— Finns det snö och renar i Persien? — frågade Pimpanturi.

— Snö finns blott på de högsta bergen, och i stället för renar ha vi hjortar, antiloper, gazeller, — sade prinsessan.

— Nej, tack vackert, — menade Pimpepanturi; — du kan gerna resa och gifta dig med hvem du behagar. Ingenstädes i verlden finns ett så godt land, som Lappland.

Derom lönade nu icke mödan att tvista. Prinsen och prinsessan reste följande dag, sedan de begåfvat lappgumman och hennes son med sina guldsömmade drägter med många ädelstenar och fått lappkläder af renskinn i stället.

Lappgumman gömde de dyrbara persiska drägterna i en näfverkont och var glad i sitt sinne, när hon räknade ut, att för dem skulle hon kunna köpa en hel matta mjöl.

Shah Nadir satt ensam och grånade af sorg i Ispahans gyllne palats; han kunde icke förgäta sin förlorade dotter. Hans otacksamme söner hade gjort uppror mot honom och tågade med en stor här mot hufvudstaden, för att störta sin fader från thronen. Då anmälde storviziren, att en ung vilde i djurhudar, åtföljd af en ung vildinna och en hund, ville kasta sig för konungens fötter. Shah Nadir vägrade aldrig en främling företräde; kanske visste en sådan främling något om hans käraste barn. De två vildarne fördes till honom; vilden kastade sig för Shahens fötter, men vildinnan slog sina armar så utan krus om hans hals, att storvizirens skägg blef grönt af förskräckelse. Och Shah Nadir igenkände under lappens renhud sitt så länge saknade, så hopplost begråtna barn. — Allah, Allah! — utropade han, — nu vill jag gerna dö!

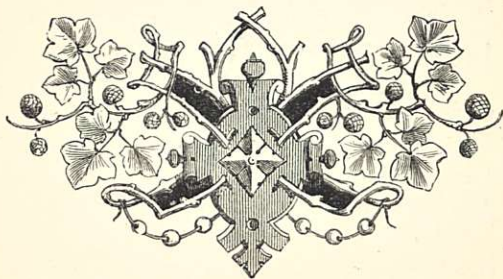
— Nej, herre konung, — utropade prins Abderraman, — nu skall du lefva, för att glädjas med oss och återvinna ditt rike.

När Shah Nadir förnummit sin dotters bortröfvande och den trogna tjänst, som prinsen bevisat henne, utnämnde han genast prins Abderraman till rikets thronföljare, lofvade honom sin dotter, prinsessan Lindagull, till gemål och sände honom, i spetsen för de femtiotusende ryttarne med guld-

Prinsessan Lindagull.
Teckning af A. B. EDEL F. EDEL F. EDEL.

betslen, att bekämpa den upproriska hären. Icke länge dröjde det, innan prinsen med sin tappra venstra arm vann en lysande seger, tillfångatog de upproriske konungasönerne och återvände i triumf till det jublande Ispahan. Då firades prins Abderramans och prinsessan Lindagulls bröllopp med stor ståt, — men utan djurfäktningar, — och de lefde sedan länge och lyckligt tillsamman. Men en dag hvarje år — och det var den 31 Augusti, årsdagen af prinsessan Lindagulls befrielse, — visade sig det kungliga paret, till stor förvåning för det praktlystna Persien, i Lapparnes tarfliga dräkt af renskinn, för att icke i de goda dagarna glömma de onda. Shah Nadir fick på sin höga ålderdom gunga små barnabarn på sitt knä, hans elake söner slöto sitt lif som svinaherdar hos jättarnes konung Bom-Bali i Turan. Hunden Valledivau lefde till 30 år, dog af tandvärk och blef med stor heder uppstoppad. Men om Pimpedora och Pimpepanturi, som en gång fått det stolta namnet Morus Pandorus von Pikkulukulikuckulu, hördes sedan intet mera till Persien. Förmodligen hafva de aldrig funnit ett bättre land på jordens yta, än Lappland.

Alauda cantat.

Ack, herr magister, det är för löjligt,
Hvar gång jag sitter, — säg är det möjligt? —
En dag i Maj bakom fälld gardin,
När solen skiner på min latin,
Då, bäst jag sitter,
Hör jag ett qvitter
Af tusen fåglar i solens glitter,
Och alla då
De sjunga så:
Alauda cantat! Alauda cantat!

Ack, släpp mig ut ur den trånga arken!
Alauda cantat är lös i parken,
Hvar bokstaf surrar som mygg och bin,
Och hela världen kan nu latin.
En lärka svärmar
I bokens permar;
O ve, hon skamlöst min lexa härmar!
Jag rår ej för,
Jag ständigt hör:
Alauda cantat! Alauda cantat!

Och då så qvitrar hvar sparf på taken:
Nu sjunga lärkorna våren vaken!

Alauda cantat är sångens ord
Från blåa himlar till blommig jord.
När dagen bräcker,
När morgon väcker
De tysta dalar, dem natten täcker,
Då går ett tal
Kring fält och dal:
Alauda cantat! Alauda cantat!

Då vaknar skogen ur ljufva drömmar,
Då bada bergen i ljusets strömmar,
Då dansar bäcken, då sjunger sjön,
Då strålar stranden, då doftar ön,
Och sången droppar
Som rosenknoppar
Från lätta skyar på löf och toppar,
Och hjertat slår
Af lif och vår!
Alauda cantat! Alauda cantat!

Refanut.

Skeppet Hoppet låg förtöjdt vid hamnbryggan; en svärm af gossar hade fått lof att gå ombord och klättra i vanterna. Några vågade sig upp till stormärskorgen, två hunno ända till lillmärsen, och en hade god lust, att en gång i sitt lif försöka huru det kändes att rida på bovenbramrån. Det var söndagsafton, Brass-Matte satt på ankarkettingen, fördäck, och hade läst psalmboken, men lade honom nu ifrån sig, för att betrakta gossarne. Brass-Matte var en gammal becktröja, en väderbiten matros af den äkta sorten, som pröfvat alla vindar och seglat på alla haf, allt från den tid han kunde lyfta en åra. En gladlynt och skämtsam man var han, den gamle Brass-Matte; kunde berätta många roliga äfventyr och skarfvade till i vexten, så att det förslog, men det tyckte många just vara det allra bästa. Gossarne höllo af Brass-Matte, de tyckte att han var en karllakar och kunde berätta historier som ingen annan, om det också ibland var nästan på drift.

Brass-Matte lade bort psalmboken, koxade uppåt märsen och ropade: hoj, der i tacklingen!

— Hoj! — svarade gossarne, som hade vågat sig högst.

— Lita på händerna och intet på fötterna, du der i toppen, annars dimper du ned som en kråkunge! — ropade Brass-Matte.

Refanut.

Teckning af ALB. EDELFELT.

— Rätt så! — skrek den högste våghalsen på vägen till bovenbramrån.

Brass-Matte mumlade något om valpar, som ville vara kattungar, och låtsade icke vidare bry sig om hela svärmen, men följde dem med vaksamma blickar, efter han ju hade vakten på däck. Om en stund hade gossarne tröttnat att klättra. En af märsgastarne torkade svetten från pannan och menade, att Hoppet var ett stort skepp; det var icke en liten sak, att der klättra ända till rånocken.

— Åhja, — sade Brass-Matte lugt, — visst är det ju ett stycke framåt på vägen till månen. Nog är Hoppet stort, men ni skulle ha sett Refanut!

— Hvad är det för slag, Refanut? — frågade gossarne. — Berätta oss det, Brass-Matte!

— Nå, det vet ju hvar kockspojke, som seglat med träkär till Köpenhamn. Aldrig kan någon af eder vara så okunnig.

Nej, gossarne hade aldrig hört talas om någonting sådant i alla naturens tre riken; Matte skulle nödvändigt berätta dem det.

Brass-Matte tillredde en spritterny tuggbuss, strök sig om skägget, plirade med ögonen och tog sig för att berätta.

— Har någon af eder varit i Torneå?

— Nej, — sade gossarne.

— Nå, det är detsamma. Torneå är en stad, som ligger så högt i norr, att när man der lägger ut ryssjor, kan man fånga solen i ryssjan vid midsommartiden. Der fåskas så stora laxar, att de ha ögon som fullmånen. Ännu längre i norr är ett högt berg vid namn Aavasaksa, dit folk reser hundra mil, för att ställa sina ur efter solen precis klockan 12 om natten och skriva kråkfötter i berget.

— Jaså, — sade gossarne.

— I Torneå bodde för många år sedan en rik köpman, som hette herr Pehr. Han var så rik, så rik, att han skickade tjugu skepp till sjös, och när kungen kom till Torneå för att se midnattsolen, gjorde herr Pehr en kammar med glasväggar i strömmen, för att kungen skulle få se laxarne simma.

Men då nu menniskan aldrig får nog, tyckte herr Pehr, att han, som var så rik, borde blifva ännu dubbelt rikare. Han hade satt sig i sinnet, att han ville bekläda hela berget Aavasaksa med guld, efter det var ett så märkvärdigt berg, och så skulle det blifva ryktbart i hela världen, att detta hade herr Pehr gjort. Alltså lät han efterskicka en berömd trollkarl från Lappland och frågade honom huru han inom en kort tid skulle vinna så mycket guld han behöfde. Trollkarlen begrundade saken i sju år; alla troll i Lappland togos till råds, och då sade trollkarlen:

— Bygg Refanut!

— Hvad är det för slag? — frågade herr Pehr, ty han var icke klokare än ni, syltmånsar, fastän han var så rik.

— Jo, — sade trollkarlen, — Refanut är ett trollskepp, hvars make ej finnes i vida världen. Det skall lasta in mera gods, än hundra andra skepp, och det skall inom mindre än tre år föra hem så mycket guld, som det nu finns gråsten i Lappland.

— Åhå! — sade gossarne.

— Ja, så sade herr Pehr med. Åhå! sade han. Hvar i alla dagar skall jag taga virke och byggmästare till ett sådant skepp?

— Låt det bli min sak, — menade trollkarlen. — Jag bygger allt färdigt, och du behöfver endast gifva mig din dotter, jungfru Solsken, till hustru.

Herr Pehr besinnade sig något, ty trollkarlen var hundra år gammal, och jungfru Solsken var icke tjugu

ännu. Men när han tänkte på berget Aavasaksa klädt uti guld, så gaf han sitt ja och samtycke, med vilkor att brölloppet skulle hållas när Refanut kom hem från sin första resa.

Nu begynte trollkarlen bygga. På Kuusamo fjäll i höga nordnen stå furor, som icke äro mycket yngre än syndaflo den. Dit skickades alla Lapplands troll att hugga och släpa; björnar spändes för slädar och drogo virket till hafskusten. Der byggdes ett skeppshvarf så stort och högt som en fjällrygg, och der timrades Refanut. När det lopp ned af stapeln, svallade hafvet öfver sina bräddar, hafsbotten sprack, svallvågen rusade upp ända till Uleå sjö och stenlade alla försar i Kemi elf.

När Refanut stod på vattnet, befann sig dess akter i Torneå, medan förstäfven flaggade utanför Vasa och bogsprötet vid en vändning sopade bort skogarna i Tavastland. Det hade tre master: mellan hvar mast var så långt, att kråkan behöfde flyga en hel dag från den ena masttoppen till den andra. Och så höga voro masterna, att när en liten skeppspojke skickades upp till väders för att göra fast märsseglet, var han en gammal gråhårsman, när han kom ned igen. Till besättning på fartyget utvaldes 10,000 raska matroser, och när hvar man åt en half kappe ärter och ett fat gröt om dagen, kan man räkna på fingrarna huru mycket ärter och gröt der behöfdes till ett års proviant.

Gossarne skrattade och begynte räkna på fingrarna.

— I hvarje block fanns ett spisqvarter och i hvarje märs ett societetshus. Jag vill icke tala om ankarkettingen, ty der behöfdes tolf man att lyfta en jernlänk, men vatterna voro tjockare än jag...

— Det var icke litet, det! — menade gossarne.

— Och bardunerna... nå ja, det värsta var, att när skeppet skulle vända och seglen brassas för vinden, måste en kurir rida tre veckor i sporrstreck, först långskepps och sedan från babord till styrbord och från styrbord till babord, skrikande med full hals, så att han kunde mista änderdräkten: klart att vända! ror i lä!

— Då måste der ha funnits gästgifvargårdar på vägen!
— inföll en af gossarne.

— Säg det! Hvad skulle icke der finnas gästgifvargårdar! Men nu var det icke lätt att finna en skicklig kapten för ett så stort fartyg, ty der blef kungjordt i alla kyrkor, att den, som ej kunde se på 18 mils afstånd hvad rådstuguklockan var i Torneå, och den, som ej kunde med sin ropare öfverrösta 10 forsars dån, han skulle ej göra sig besvär att söka kaptenstjensten. Der kommo från öster och vester många sökande, jättar med ögon som noshörningar och mästerklockare, som kunde öfverrösta allt deras kyrkfolk, men ingen af dem kunde fullgöra profvet. Ändtligen kom der en liten karl från Nådendal, sex kvarter lång var han, — ja, jag skall icke säga så noga, om han var sex kvarter och två tum...

— Tre tum! — rättade gossarne.

— Får gå, sex kvarter och tre tum lång, flintskallig, hjulbent och så vidare. Den mannen ställde sig på kyrktrappan i Limingo, som ligger 18 mil söder om Torneå, och tittade norrut. — Vänta litet, — sade karlen, — jag kan ej se rätt bra, ty 12 mil härifrån flyger en flock af 68 gäss, 31 hvita och 37 grå, mellan mig och tornuret. Nu äro de borta; klockan felas 21 minuter, 14 sekunder i 10, men det är oförsvarligt af magistraten, att ej låta sopa bort spindelväfven från urtaflan. Der surra 2 getingar, 11 flugor och 39 krankar, af hvilka 14 med långa ben och 25 med korta. — Strax skickades en kurir till Torneå att höra åt

hur det var, och det befanns, att allt öfrigt var rätt, utom att der funnits 15 harkrankar med långa ben på urtaflan, men den 15:des ben hade bortskymts af timvisaren. Den lille karlen fördes då till Ämmä vattenfall nära Kajaneborg och ropade derifrån till Uleåborg, att man skulle skicka honom den största lax, som fångats i Turka pata. Vid det att han ropade, skalf det i stränderna; allt folket i 120 forsbåtar, som styrde ned utför elfven, vände sig om i båtarne och frågade hvarandra: manne åskan går i Lappland?

Så blef då den lille karlen från Nådendal antagen till skeppare på Refanut med en så silfverpenningar i månads-hyra, hvilket var en småsak, när han lofvade hemta tillbaka sår med guld. Och så beslöts, att skeppet skulle segla till Polynesien med en last af tjära, lax och åkerbärssylt samt hemföra derifrån, utom många rara kryddor, äfven en last af guldsand.

Refanut hissade segel. Det var ett gnisslande, ett brakande, ett fladdrande öfver all måtta. Vinden hejdades i sitt lopp, flaggorna piskade molnen, hafvets invånare, från delfinen och laxen ända till girsen och spiggen, trodde att ett berg fallit i vattnet och flydde förfärade i sina skogar af sjögräs. Herr Pehr och trollkarlen stodo på stranden och gnuggade händerna af förnöjelse: den ene tänkte på Aavasaksa, den andre tänkte på jungfru Solsken. Men jungfru Solsken gret sina blåbärsögon röda som hallon, ty hon tänkte på trollkarlen. Hon visste, att han förtrollat skeppet, så att luft, eld och vatten ej kunde göra det någon skada. Det skulle helt visst komma tillbaka, och då skulle hon, stackare, blifva trollkarlens fru.

Ja, trollkarlen var mycket slug och kunnig i alla konster; han trodde sig vara alldeles säker, när luft, eld och vatten ej förmådde något mot Refanut. Men han hade glömt det fjerde elementet, nemligen jorden. Så slug troll-

karlen var, hade han aldrig seglat till sjös, och hvad hjälper det att vara klok på landbacken, om man aldrig i sin dag har smakat på salt sjö? Är det icke sannt, gossar, hvad? Det är dumt att vara en sådan landkrabba.

— Mycket dumt, menade gossarne.

— Nå, se, nu tänkte trollkarlen: det der skeppet seglar i vatten, det kan råka i fara för storm, i fara för eld, i fara för vågor, men aldrig kan det ju komma på torra landet. Så der enfaldigt tänker man här på landbacken. Om nu trollkarlen frågat mig, skulle jag ha svarat honom: — Käre trollkarl, — ty man måste vara mycket höfflig mot trollkarlar, — käre hexmästare, eller hvad du är för en, skulle jag ha sagt till honom, det der är bara dumt prat. Trolla hellre skeppet säkert mot grund, klippor och sandreflar, ty alltid reder sig en bra sjöman utan trolldom mot luft, eld och vatten. Men då han nu icke frågade mig eller någon annan förståndig karl, så gick det som det gick.

— Nå, hur gick det? — frågade gossarne, medan Brass-Matte tillredde en ny buss.

— Det gick krångligt från början. Vinden var god nordan, folket på akterdäck sågo fruarna hvifta med sina näsdukar på Torneå brygga, medan förstäfven redan befann sig i Qvarken. Men der var grundt vatten, Refanuts köl skrapade botten. Strax befallte kaptenen att utkasta en del af skeppets barlast; kuriren red i sporrstreck kring däck, och så mycken mull, så många stenar kastades ut, att deraf uppstod en stor, vacker skärgård, som än i dag kallas Mickelsöarne. Ha ni varit der?

— Aldrig i tiden, Brass-Matte!

— Gör ingenting.

— Och då i brådskan vid pass hundra tusen burkar åkerbärssylt kastades öfver bord med barlasten, så kan

man än i dag plocka de allra skönaste åkerbär just på Mickelsöarne.

— Åh! — sade gossarne.

— Refanut kom med knapp nöd ur Qvarken och hade nu djupare vatten i Östersjön. Der gick hög sjö efter en storm. Kocken stod just i kabyssen och brassade gröten, när en ofantlig våg spolade öfver däckets och förde med sig en holländsk brigg, som slungades rakt in i den stora grötgrytan. Nej, skrek kocken, se på de dumma Ålands-pojkarne, som byggt ärtskidsbåtar vid stränderna och kasta dem hit, att smutsa vår gröt!

Nu skulle man vända i Östersjön, för att segla ut genom Öresund och Kattegat. Åter red kuriren omkring i sporrstreck och skrek: ror i lä! ror i lä! — Det var ett behej. Innan kuriren hann till klyfvarbomen i fören, voro märsseglen redan brassade för vändning, och då vinden just friskade i, var det icke mer än ogjordt, att man icke i den farten seglat tvärt öfver Köpenhamn. Men det lyckades så väl, att endast storrån sopade bort ett par kyrktorn i staden; skeppet gick öfver stag och seglade nu för babords halsar rätt in uti Öresund.

— Hvad vill det säga, babords halsar? — frågade en af de minsta gossarne oskyldigt.

— Vet du icke det, landkrabba? — svarade en af de större, som tyckte sig vara en fullärd sjöman. — Babord, det är venstra sidan, när man vänder sig emot fören, och babordshalsar, det är de sjömän, som sträcka halsen ut öfver babord.

— Seglade skeppet halsarne af dem? — frågade den okunniga landkrabban.

— Tyst, du, och låt Matte berätta!

Brass-Matte fortsatte:

— Ja, nog gick det den gången på sin hals. När fören var inne i Öresund, medan aktern ännu var långt tillbaka i Östersjön, skrek kapten i glädjen hej och hurra! Allt folket skrek på samma sätt hej och hurra, och just som de skreko och hejade, törnade skeppet på och blef stående så stadigt, som hade det blifvit fastspikadt. Detta var minsann icke underligt, ty när man såg närmare åt, var skeppet Refanut bredare, än hela Öresund, och så satt det nu fast mellan Jutland och Skåne, alldeles som när en gris kilat in hufvudet mellan två plankspolar och ej får ut det igen.

— Hå! — sade gossarne.

— Ja, der stod nu Refanut. Af den häftiga stöten hade kaptenen och allt manskapet fallit att sitta. Det blef slut med hurraropen. I stället begynte alla bråka och brassa, för att få skeppet flott. Vinden sköt på, vågorna sköto på, men Refanut stod stadigt mellan Skåne och Jutland. När då kaptenen och besättningen förgäfves arbetat sig trötta i tre dagar och tre nätter, och när de lika förgäfves utkastat 500,000 tjärtunnor, 300,000 laxtunnor och 200,000 syltburkar, beslöto de att gå i land och sofva på saken. Men när de väl voro i land, beslöto de, att ej mera gå ombord igen.

Sex veckor stod Refanut i sin råttfälla, och svenskar och danskar rodde ut att beskåda vidundret. Emedan der ännu fanns otroligt mycket åkerbärssylt som en gröt uti lastrummet, hände sig lång tid derefter, att alla torpare i Danmark hade råd att bestå sig sylt på plättarne, — nemligen när de gräddade plättar. Men efter de sex veckornas förlopp kommo svåra klagomål till kungen i Danmark. Herre konung, sade folket, hjälp oss af med det förskräckliga Refanut! Det stänger för oss hela sundet, så att intet skepp kan komma hvarken ut eller in. I

Kattegat vänta 700 fartyg att slippa in, och i Östersjön vänta 600 fartyg att slippa ut. I Sverige, Finland, Ryssland och norra Tyskland är stor brist på salt och kaffe, och när folket ej får salt och kaffe, gör det uppror, så att vi snart kunna vänta ett stort och grufveligt krig.

Kungen svarade: låt oss vänta litet; vind och vågor slå nog fartyget sönder. Men vind och vågor visste väl hvad de gjorde; hexmästaren hade ju bundit dem, så att de ej fingo göra Refanut någon skada. Nya klagomål kommo från alla håll: herre konung, Refanut fördämmer Östersjöns aflopp. Många och stora floder utflyta i detta hafvet, och när det öfverflödiga vattnet ej rinner bort, uppstå förskräckliga öfversvämningar, så att länder och folk fördränkas, städer förstöras, och hela riket äro nära sin undergång.

Kungen ville ännu vänta, men han var en stark snusare, och när han en dag ville taga sig en pris, var hans snusdosa tom. Skaffa mig mitt vestindiska snus, sade kungen. — Det är omöjligt, herre konung, svarade öfverhofmästaren. — I Kattegat vänta sju skepp med snuslast, men de slippa ej in; Refanut har fördämt hela sundet.

Då blef kungen i Danmark ond. Skicka hit tio linieskepp och tjugu fregatter! Låt dem lägga sig i en rad med breidsidorna emot sundet och aflossa sina kanoner mot Refanut!

Sagdt och gjordt. Alla kanonerna skulle lossas af i en puff, alla beredde sig på en förfärlig knall och stoppade bomull i öronen. Ett! sade kungen. Ett, tu, tre! — men icke ett enda skott small.

Hvad pocker är det? sade kungen, der han stod och kommenderade på slottstornet i Helsingör. Har man ej hört kommando? Passa nu på: ett, tu, tre!

Ingen knäpp. Det var så tyst, att man kunde höra en mygga surra.

Hvad nu? skrek kungen i vredesmod. Ladda om igen... ett, tu, tre!

Nej, icke en knäpp! Håren reste sig af förundran i de danske officerarnes stångpiskor. Der måste vara fel i krutet! utropade alla med en mun.

Visst brinner krutet, svarade öfverluntmästaren förargad. Felet är, att kanonerna rostat under den långa freden. Låt oss lägga ett berg af krut inuti Refanut, så spränga vi hela vraket till snus.

Jag önskar det ginge så väl, sade kungen. Man kan ju försöka.

Strax samlades allt krut, som fanns i halfva Europien, och lades som ett högt, svart berg inuti Refanut. Derefter kungjordes, att allt folk skulle förfoga sig 6 mil derifrån, för att ej springa i luften. Man lät hemta en mästertjuf, som dagen derpå skulle hängas, och lofvade honom nåd, med vilkor, att han skulle tända på krutet med en sju famnar lång svafveltråd. Hvar och en väntade nu, att hafvet skulle remna af den ofantliga smällen. Man såg mästertjufven tända på tråden och derefter hoppa i sjön, för att simma till lands... man såg genom kikare svafveltråden brinna och brinna och brinna... Slutligen nådde den krutberget, och...

— Nå? — sade gossarne.

— Nå, der hördes platt ingenting. Svaflet slocknade midt i krutet.

— Ååh!

— Ja, det hade gått med krutberget alldeles som med kanonaden. Den som var glad, det var mästertjufven. Men kungen vardt gräsgrön af vrede, lät kalla öfverluntmästaren och frågade honom hvarför han sålt åt kronan

ett krut, som icke tog eld. Den stackars öfverluntmästaren bedyrade vid sitt skägg, att krutet var af den bästa sorten, och det ville han strax bevisa. För den skull lät han föra krutberget i land, vadade upp till knäna midt i den stora, svarta högen och stack, — bara på försök, — en brinnande svafvelsticka ned i krutet. Bummm! Då sken der en blyxt ur krutberget, luften skakades af en hiskelig knall, ett ofanteligt rökmoln höjde sig öfver hela Danmark, och man trodde att jorden skulle remna i stycken. Af öfverluntmästaren fann man sedan ej en bit så stor som en potatis en gång.

Då framträdde till kungen en gammal matros...

— Det var du, Matte! — skreko gossarne.

— Jag säger icke precis, att det var jag, men en förståndig sjöman var det, litet lomhörd på venstra örat af smällen. Han sade till kungen: Hvad tjenar det till att nojsa? Ett barn kan ju förstå, att Refanut är förtrolladt mot eld, luft och vatten. Låt oss hellre försöka, om jern biter på detta sjöspöket. Låt oss hugga det sönder och bygga af virket en ööfvervinnelig krigsflotta. Jag tänker, att tiotusen timmermän blifva färdiga dermed till nästa vår.

Men under tiden blir uppror i alla Östersjöriken, invände krigsministern.

Och under tiden drunkna vi af Östersjöns öfversvämmning, menade riksamiralen.

Och under tiden vänta sju skeppslaster snus förgäfves i Kattegat, anmärkte öfverhofmästaren.

Nej, det går icke an, det strider mot rikets välfärd, inföll den bekymrade kungen. Låt oss sofva på saken.

Nå ja, man sof på saken. Men medan man sof, tilldrog sig något förunderligt. En liten mask, en lurifax, ett krypfä, som ingen kände, steg upp ur hafvets skum och söndergnagade hela det stora Refanut på en enda natt.

Vida omkring var hafvet betäckt med trädmjöl, när skeppet smulades sönder af maskens tänder. När kungen och hans folk om morgonen vaknade, återstod af det väldiga Refanut endast ett litet stycke af kockens kabyss, och af detta stycke byggdes ett tremastadt skepp. Sundet blef fritt, salt och kaffe kunde obehindradt passera, vattenfloden rann ut, allt folk var belåtet. Men hvilken fröjd det blef, när kungen åter kunde taga en ärlig pris snus, det är omöjligt att värdigt beskrifva. Staden illuminerades, alla snusbodar flaggade, och alla hofherrar klädde sig, till dagens ära, i snusbruna frackar . . .

Herr Pehr och trollkarlen väntade länge förgäfvos att höra något från Refanut och tröstade sig dermed, att det var lång väg till Polynesien. En natt drömde herr Pehr, att Aavasaksa var från foten till toppen beklädt med guld, och skyndade följande morgon att kalla trollkarlen till sig. Så och så har jag drömt: det måste betyda, att Refanut i dag kommer hem fullastadt med guldsand. Bjud hit hela staden, hexmästare; nu skola vi fira ett ståtligt bröllopp.

Trollkarlen bjöd icke allenast hela staden, utan ock alla Lapplands troll till brölloppet, och ett troll med sju ögon skickades högst i tornet för att gifva signal, när Refanut syntes långt borta i Östersjön. Men jungfru Solsken gret sina ögon röda som solens nedergång, när hon bådade storm.

Allt var färdigt, trollet i tornet gaf en signal, och allt folk skyndade ned till hamnbryggan med kransar och flaggor, så att hurraropen redan tycktes skallra dem mellan tänderna. Men i stället för Refanut kom der en fattig, liten eländig ekstock med segel af bastmatta, och der satt en utsvulten man i trasor. Det var kaptenen på Refanut, som hemkom allena, för att berätta skeppets öde.

Ja, hvad skulle man säga derom? De fleste menade, att det hade de gissat långt förut, och så gingo de hem

igen med sina kransar och flaggor och sväljde ned sina hurrarop. Trollkarlen blef gredelin i ansigtet och sprack på fläcken. Herr Pehr blef så fattig, att han gick på rote från gård till gård, men Aavaksaksa förgylldes, honom förutan, hvar sommar af midnattssolen. Jungfru Solskens ögon, nå, det förstås att de klarnade; hon blef gift med borgmästaren Månsken, de lefde godt och togo herr Pehr till sig från roten.

Många år ha sedan förgått, men ännu i dag seglar ingen gammal sjöman mellan Torneå och Öresund utan att berätta för kockspojken och jollgastarne om Refanut. Ännu händer stundom i Qvarken och Östersjön, att der uppstår en tjocka och töcknen antaga förunderliga gestalter i morgonskymningen. Då tycka sig sjömännen se i dimman ett ofanteligt skepp med master, som resa sig upp till molnen, och segel, som fladdra himmelshöga i luftdraget. De gamle matroserne trycka då sydvesthatten djupare ned öfver tröjkragen, vända sin buss och säga till hvarandra: det är Refanut; låt oss taga in ref i focken och storseglet; om en stund ha vi storm! — För se ni, gossar, en bra sjöman är aldrig bang; han fruktar Gud, men när han tagit in refvet, skrattar han trollen midt i skägget. Möta ni Refanut på sjön, så är det icke värdt att surra fast skoten, man skall se spöket sturskt i synen, då fladdrar det undan som mist och töcken, och om en stund ha ni klar sjö rätt för-ut.

— Är det der sannt, Matte? — frågade åter den minste bland gossarne oskyldigt.

— Det må den svära på, som har lust, — menade Brass-Matte. — Men nog är det lika sannt, som mången annan sjömanshistoria, när en ärlig matros berättar och tio jollgastar gapa på månskenet en afton i stiltje vid skansen. Hör du på, nog kan jag berätta.

Skolgossarnes segersång.

Nu så rider vårens kung till strid,
Nu så ljungar han på solens gyllne fåle,
Nu så stormar han från östanlid,
Och hans svärd, det är en morgonstråle.
Undan, undan skall den mörka vintersky,
Nu är natten död, och nu är världen ny.
Nu så rider vårens kung till strid,
Nu så ljungar han på solens gyllne fåle,
Nu så stormar han från östanlid,
Och hans svärd, det är en morgonstråle.

Hvem vill svärja tro åt vårens kung?
Hvem vill svinga högt hans solbelysta fana?
Hvem vill storma världen fri och ung?
Hvem vill stupa stolt på ljusets bana?
Alla rädda mesar darra i sin vrå,
Alla raska gossar gladt till striden gå.
Hvem vill svärja tro åt vårens kung?
Hvem vill svinga högt hans solbelysta fana?
Hvem vill storma världen fri och ung?
Hvem vill stupa stolt på ljusets bana?

Matts Lustigs barn.

Det var en gång en spelman, som alltid spelade glada visor, och efter han hette Matts, begynte folket kalla honom lustiga Matts eller Matts Lustig. Han spelade, så att stickorna stodo, vid alla bröllopp och dansgillen i Alkula by, och när alla voro glada, var ingen så glad som lustiga Matts. Han hade en fiol, som han sjelf gjort och som hette *filoken*. Det var en präktig fiol, tyckte Alkulafolket, och lustiga Matts kunde qvittra på filoken rätt som en fågel, men strängarna köpte han för skam skull i staden och gick alltid med två qvintar och en hartsbit i fickan, ty när det var alltför lustigt, brukade qvintarne springa af. Knapps lät det, och så skulle der vara en ny qvint på filoken. Men när Matts fick en ny qvint, drog han stråken med sådan fart, att fingrarna knappast syntes och de andra hade fullt göra att stampa takten.

Lustiga Matts hade en hustru, som icke var mindre glad än han sjelf. De lefde som gräshoppor af musik och solsken, gingo från bröllopp till bröllopp och voro allestädes välkomna, ty medan Matts stämde filoken, klädde Brita bruden. Båda voro de unga och togo lifvet lätt. De hade en liten stuga nära till kyrkan och strax bredvid kyrkogården, men icke umgingos de ofta på dessa ställen, och sällan voro de hemma i deras stuga. De tyckte det vara

roligare på bröllopp, och när allt var som det skulle vara och Matts spelade upp, var Brita alltid den första i dansen näst efter bruden; det var ju ett så viktigt och ärofullt embete att hedras som brudkläderska.

— Nog kunde du dika potateslandet, så vexer det bättre, — sade Brita en dag, när der icke var bröllopp på sju mils omkrets och lustiga Matts hade intet att göra.

— Jag skulle gripa till spaden! — utropade Matts. — Nej, se då blefve fingrarna styfva som korfpinnar, och hvad skulle filoken säga?

Nästa vecka blef der ett bröllopp i Nokkis gård, och Matts skulle spela brudmarschen. Men när han kom med filoken på armen till Nokkis, mötte han en likprocession vid grinden, ty der voro två gårdar: i den ena var bröllopp och i den andra begrafning. Matts tyckte icke om begrafningar, ty der ville ingen höra filoken, och det förargade honom, att någon kunde vara bedröfvad, när han var glad. Så företog han sig nu i förargelsen någonting mycket opassande. Han ställde sig vid grinden och begynte spela sin brölloppsmarsch, medan likprocessionen gick der förbi. Och när sorgefolket bad honom tiga, spelte han desto mer och följde efter processionen ett stycke på vägen, spelande efter marschen en lustig polska.

Detta var nu illa gjordt af lustiga Matts, men så fick han också plikta därför. Ty när han sedan ville spela vid brölloppet, kände han sina fingrar så besynnerligt styfva, och från den dagen fick han gikten uti sin venstra hand, som han så nödvändigt behöfde för att gripa om strängarna. Matts gick till alla kloka gummor i byn, och slutligen gick han till doktorn, men fingrarna blefvo allt styfvare, ja, rätt så styfva som korfpinnar, och då var det slut med alla marscher och polskor för lustiga Matts. Filoken hängdes på väggen, liksom en gammal utsliten rock, men filoken

var munter och frisk, det var bara Matts, som hade fått gikten i fingrarna och icke mera visste hvad han skulle taga sig för.

— Jag vet, — sade Brita, som aldrig var rådlös. — Du skulle bli dödgräfvare efter gamle Nils Kalma, som de begrafvo i söndags.

Lustiga Matts gjorde en stygg grimas vid detta förslag, ty aldrig har man väl sett någon dödgräfvare lustig, men någon skulle vara den förste, och lustiga Matts blef den förste. Högra handen var ännu frisk, och det gick väl för sig att gräfva grafvar, fastän det icke gick för sig att spela på en filok. Alltså blef lustiga Matts den, som gräfde en graf åt många, för hvilka han förut spelat brudmarschen, och folket tyckte att det var som det skulle vara, efter lifvet är deladt mellan bröllopp och graföl. I början hade väl lustiga Matts hellre spelat på bröllopp, men när han en gång blef van, så tyckte han, att det ena var så godt som det andra, och nu sjöng han lika andäktigt psalmer, som han förr spelat polskor. Brita var icke heller mera densamma som förr, hon begynte arbeta i stället att dansa och läsa Guds ord i stället för lustiga visor. Grafven kan också vara en läromästare.

Matts och Brita hade två barn, en flicka och en gosse, hvilka fått namn efter sina föräldrar. Lilla Brita var sju år, lille Matts var fem. De voro båda goda barn, men mycket olika hvarandra, ty Brita var ljuslätt och gladlynt, likasom hennes föräldrar, medan Matts hade mörkt hår, stora, bruna ögon, som kunde se så förunderligt djupa ut ibland, och han var mera stilla och allvarsam, än hans glada och öfverdådiga syster.

Efter nu barnens hem var strax invid kyrkogården och deras fader ofta arbetade der vid grafvarna, hade också barnen uppvuxit i dödens närmaste granskap. Der var så

fridsamt och skönt på den stilla kyrkogården med dess lummiga träd, dess många kors och dess vackra grafstenar med deras förgyllda inskrifter. Barnen hade alltid sin käraste lekplats der ibland grafvarna, och det föll dem alldeles icke in, att der var sorgligare, än i skogen eller i byn. Visst sågo de många begrafningar och många tårar, de hörde ofta prestens allvarliga ord och klockarens psalmer, men då klevo de upp på en grafsten, för att bättre se, och tyckte det vara likaså roligt, som något annat. Ofta

lekte de sjelfva begrafning: de hade en egen kyrkogård vid ett hörn af muren, och der begrofvos de döda fåglar, döda möss, döda fjärilar, döda blommor, men fanns ingen död, så begrofvos de stickor och stenar. Lille Matts gräfde grafven, och lilla Brita gjorde svepningen; sedan var Matts prest, och Brita gick i processionen. Detta var mycket roligt, tyckte de, och så ställdes en sticka som kors på grafven, och de förnäma döda fingo en sten på sin graf, alldeles så som det brukas i verlden.

En dag kom en ny prest till kyrkogården, såg barnen leka och frågade dem hvad de hette. Flickan svarade: Brita; gossen svarade: Matts. — Nå ja, menade presten, — så uttalas edra namn med människors tunga, men i englarnes dopbok stå de uppskrifna som *Vita* och *Mors*.

— Hvad vill det säga? — frågade lustiga Matts. — Sådana namn stå icke i almanackan.

— *Vita* betyder lifvet, och *Mors* betyder döden, — svarade presten. — Den der goda flickan är lifvet, och den der stilla gossen är döden. Nu leka de jordens korta lek på de gröna grafvarna.

Detta förstod icke lustiga Matts; än mindre hans barn. Men en tid derefter hände sig, att barnens moder, lustiga Matts' hustru Brita, blef sjuk, och när hon varit sjuk i två veckor, blef hon alldeles stilla och talade intet mer och slog icke mera upp sina ögon. Barnen voro då ensamma hemma, ty fadren hade gått om qvällen till doktorn och kom icke hem förrän andra morgonen. De skulle vaka turvis om natten, hade far sagt dem, men den som vakade, råkade somna, och den, som sof, han sof. Om morgonen kom lustiga Matts tillbaka med droppar från apoteket, och barnen berättade, att mor sof så förunderligt stilla, nu skulle hon säkert blifva frisk.

Lustiga Matts blef vid dessa ord alldeles icke lustig till mods, han kastade sig öfver sin hustrus bädd och begynte gråta. De förskräckta barnen frågade hvarför han gret.

— Mor är död! — sade lustiga Matts, och orden fastnade honom som ben i halsen.

En stund stodo barnen tysta och häpna, ty de hade mycket älskat sin moder, och efter fadren gret, så greto de med. Men de, som så ofta sett döda begrafvas, för-

stodo alls icke hvad det betydde att dö. — Skall mor begrafvas? — frågade de.

— Ja, — sade fadren. — Mycket hellre ville jag gräfva min egen graf.

— Få vi gå med i processionen? — frågade barnen åter.

— Jag och ni två skola gå närmast efter den döda, — svarade fadren suckande.

Detta var något rart, tyckte barnen. De visste hvad en så stor ära betydde, och de tänkte mera derpå, än på sorgen öfver sin mor. Det skedde verkligen så, att den stora äran vederfors dem. Deras mor blef begrafven, de gingo närmast processionen och greto ibland, när andra greto, men deremellan voro de glada och betraktade prestens långa kaftan och tänkte på att de skulle få en kringla vid hemkomsten. — Se der går lustiga Matts med sina två barn, — sade folket.

Lustiga Matts reste ett kors på grafven och sörjde en tid, och så gifte han om sig. Nu blef bröllopp, der det förr varit begrafning, och filoken togs ned från väggen, och lustiga Matts försökte spela sin gamla brudmarsch. Dåligt gick det, ty fingrarna voro styfva, men folket förundrade sig att dödgrävaren åter blifvit lustiga Matts och sade åt barnen: — dansa nu med, när ni fått en ny mamma!

Barnen sågo på sin nya moder, och hon gaf dem pepparkakor. De ville så gerna vara glada, men de kunde icke, der var någonting i deras hjerta, som drog dem från brölloppsgården till kyrkogården. Det var en vacker sommarafton, jemnt ett år sedan de begrafvat sin egen moder, och nu satte de sig vid korset på hennes graf. Filokens toner blandade sig med brölloppsgästernas glada sorl, men det ljud icke väl i barnens öron, de vände sig bort och

lyssnade hellre på fåglarnes sång i de höga träden. Blommorna doftade rundtomkring; allt var så stilla, och barnens ögon fylldes af tårar.

— Jag vill gå hem till min mamma, — sade slutligen lille Matts.

— Jag vill gå med dig, — sade Brita. — Men hon ligger så djupt i jorden; huru komma vi dit?

— Vi gräfvä här bredvid korset, så komma vi dit, — sade Matts.

Der låg en spade, barnen begynte gräfvä, men tröttnade efter en stund och satte sig sorgsna på kanten af gropen. — Nej, det går icke, — sade Brita, — det är för djupt, det är alldeles för djupt för oss.

Der stod en ung prest och betraktade barnen; det var han som en gång hade kallat dem *Vita* och *Mors*. Han sade till dem: — hvarför söka ni den lefvande bland de döda?

Brita sade: — mamma är död.

Presten sade: — ha ni icke hört, att den, som tror på Guds Son, han skall lefva, om han än död blefve? Eder moder har trott, och si, hon lefver.

— Jag vill gå hem till mamma, — upprepade gossen.

— Jag också, — sade flickan.

— Så följ mig, — sade den unge presten. — Jag skall visa eder vägen till Guds rike, och der skola vi finna henne.

— Är det långt dit? — frågade gossen.

— Är det djupt ned i jorden? — frågade flickan.

— Guds rike är alltid nära för den, som rätt uppriktigt söker derefter, — svarade presten. — Det är öfverallt, ty Gud är öfverallt.

Barnen förstodo honom icke. De trodde väl att deras moder var i Guds rike, men då måste ju Guds rike vara

i grafven, der deras moder var. De satte sig ned vid en grafsten på kyrkogården.

Åter doftade blommorna, fåglarne sjöngo, och Matts Lustig spelade på floken borta i stugan. Den unge presten eftersinnade huru han skulle förklara Guds rike för barnen. De voro så små och okunniga; de förstodo ju ingenting.

Om en stund sade gossen: — jag mins mamma.

— Ja, — sade flickan, — jag drömde i natt om henne. Hon sade till mig: jag är alltid hos eder.

Nu visste den unge presten huru han skulle förklara Guds rike. Han sade till barnen: — om eder moder är alltid hos eder, så lefver hon ju och är icke död i grafven.

Barnen ville väl gerna tro det, men det syntes dem så förunderligt. De hade ju sjelfva sett sin moder bäddas i jorden och gått i procession efter henne.

— Solen går också hvar afton ned i det mörka molnet, — sade läraren.

— Då sofver solen, — sade gossen.

— Ja, men hvar morgon vaknar hon åter, — menade flickan.

— Eder moder sofver också.

Detta begynte barnen förstå. De sade till hvarandra, att deras mamma gått för en natt att sofva i jorden, men hon skulle åter vakna, ja, hon hade redan vaknat, efter hon kommit till Brita i drömmen.

— Nå, hvar är eder moder nu? — frågade läraren.

— Hon är i Guds rike.

— Ja, hon är der, och efter hon är hos eder, så är ju också Guds rike hos eder. Vår Frälsare har sagt, att alla små barn höra Guds rike till.

Den nedgående solen sken i barnens klara ögon, och de glänste af en förunderlig fröjd. Lille Matts och lilla

Brita förstodo ännu icke allt, men de förstodo, att deras moder sof, att hon skulle vakna igen och att det icke var långt till Guds rike; de voro ju redan der.

Allt ännu hördes tonerna af filoken från stugan. Och folket, som beskådade brölloppet, sade till hvarandra: der sitta Mattis Lustigs barn på kyrkogården. Hvarför dansa de icke med bruden?

Tidningssättaren vid sin stilkast.

Jag är en herde, som vallar getter.
Etthundratusen i rad jag sätter
Och skickar magra och skickar feta
På pappersängarna ut att beta;
Små svarta kräk
Med bly i käk.
Nu låta de sig så tama fånga,
Men släpp dem bara att slåss och stänga,
Så rädda de hela världen kull
Och bucka bulor i månet hull.

Nog stänger jag dem uti min kätta,
Men andra vilja i band dem sätta.
Åh, mina getter ha ben som vindar,
De hoppa öfver staket och grindar!
Det finns ej ort,
Ej mur, ej port,
Ej slott så högt eller tjäll så ringa,
Der de ej muntra på bete springa;
Det är knappt möjligt att säga hvem,
Som icke stängats en gång med dem.

Ty mina getter ha eld i hornen,
De blänka rätt som en fyr i tornen,
Och der de springa, der lyser strimman,
Som dagens solsken, i midnattstimman.
Beror allt på
Hvad mat de få.
De äta tankar, som snillet föder,
Men ofta nog man med draf dem göder,
Och stundom mjölka de rikedom,
Men stundom lemna de stäfvan tom.

Der flödar långt i den öde ljungen
En silfverkälla, ur djupet sprungen;
Der råder Sanningens kloka flicka,
Och gifver hon mina getter dricka,
Så få de mærg
Att bryta berg.
Men ack, det händer visst icke sällan,
Att lögnen blandar sitt gift i källan,
Och då så bitas de som en mops,
Och vargen äter dem till kalops.

Nu kommer pojken, så svart som tattarn,
Med manuskriptet ifrån författarn.
Ut, mina getter, från bås och kätta!
Nu ha vi nyheter att berätta.
Hvad ryms ej allt
I en tidnings spalt!...
Bah, nu är intet, som lönar mödan!
Det är annonser, som slåss om födan...
En liten fröken har tappat skon,
Och en skogssköflare gör cession.

Det der går bakåt, liksom en hummer;
Men vänta, vänta, I nästa nummer,
Då få ni springa i kapp med tiden:
Han trafvar fort, han är väl beriden.
Ut, ut, små troll!
Läk ut, mitt såll!
En tidning vet ju allt det som händer
Och icke händer i alla länder.
Men kära i, byt ej plats med å,
Och tryck ej *si*, när du menar *så*!

Fattig-gubben.

Har någon sett Lochteå fattiggubbe? Jag förmodar att han står der ännu i dag, som han stod för femtio år sedan, klädd i blå frack, röd vest och gula byxor, — hvilket är alldeles för grannt för en fattig-gubbe, — och sträcker ut handen åt alla resande på landsvägen, likasom åt kyrkofolket om söndagarne. Der har han stått så långt man minnes tillbaka, och ingen kan räkna alla de slantar, som under tidernas lopp trillat in genom det lilla hålet midti den röda vesten ofvanför gubbens mage. Ja, när han var ny, säges det, att der kommit mången hederlig bondgumma med silfverpengar i halsdukssnibben och velat försöka om månnetro också en stor penning skulle rymmas in i det lilla hålet, och då har silfverriksdalern af våda fallit dit in och blifvit der, huru än gumman deröfver beskifvat sig och bedyrat, att det hände af misstag. Man skulle tycka, att fattiggubben borde nu redan vara åtminstone så rik som ett kommerseråd, när han på detta sätt samlat pengar så många år; men långt derifrån. Tvärtem kan man säga, att han blifvit allt fattigare, ju längre han stått der; åtminstone har han blifvit mycket urblekt och glåmig i ansigtet, och ett stycke af näsan har fallit af och blifvit bortsopadt med annat skräp vid kyrktrappan. Man är ej fattiggubbe för ro skull. Det kostar på att natt och

dag stå och tigga vid landsvägen, det må blåsa och regna eller snöga och frysa aldrig så; och mest går det en till sinnes, att se kyrkoväktaren komma en gång i månaden och öppna luckan i ens rygg och taga ut alla de skatter man samlat. Hvad hjälper det fattiggubben att gnida och hushålla, att ständigt se ömkelig ut och tigga sina slantar af creti och pleti, när hela hans rikedom om en månad går sin kos genom ryggen? Nej, det skulle knappt en tattare hålla ut med, att stå så der till allas spektakel och sluka i sig koppar och silfver och vara lika mager och eländig ändå i blå frack och gula byxor.

Men Lochteå fattiggubbe hade ett besynnerligt äfventyr, som icke händer alla fattiggubbar. I socknen bodde en gammal inhysing vid namn Pietari, vanligen kallad *Puu-Pietari* eller Trä-Petter, emedan han var en mycket trädslög man, som kunde med sin lilla täljknif utskära de förunderligaste saker, icke allenast hästar åt bondpojkarne, utan jemväl fläkterörnar, gripar, dockor och allehanda konstiga figurer. Men i sitt hjerta var Puu-Pietari en sniken och arglistig man, som icke tänkte på annat, än att samla pengar på hvad sätt som helst. Ja, han var så girig, att han under en sten i skogen hade nedgrävt en skatt af flera hundra riksdaler i silfver och guld, hvilken han samlat dels genom trädslöjd, dels genom tiggande under många år; men deraf visste ingen, emedan den gamle skalken utvärtes ställde sig som den allrafattigaste usling, med hvars trasor och magerhet hvar och en hade medlidande.

När man nu vid kyrkostämman kom öfverens derom att socknen behöfde en fattiggubbe, beslöto alla, att Puu-Pietari, som var fattig och behändig, skulle göra en gubbe af träd och få för besväret elfva plåtar. Och efter det så skulle ske, hade Puu-Pietari ingenting deremot. Ja, ingen var med detta uppdrag belåtnare, än Puu-Pietari sjelf, ty

han hade i sitt sinne utfunderat huru han skulle blifva rik genom fattiggubben. Och därför hittade han på följande skälmstycke.

En fattiggubbes mage är ihålig. Dit infalla alla slantar, som gifmilda människor insticka genom hålet i gubbens bröst, och dessa penningar uttagas sedan genom en lucka med lås i gubbens rygg. På sidan om luckan, till hvilken kyrkoväktaren ensam hade nyckeln, gjorde nu Puu-Pietari en liten lönlucka, så konstigt inpassad, att ingen kunde märka henne. När då fattiggubben blef uppställd på sin plats och den ena slanten efter den andra trillade ned i hans mage, passade Puu-Pietari på någon mörk natt, när månen icke sken, och tömde genom lönluckan alla pengar, som fallit ned uti fattiggubben. Men så klok var den skälmen, att han icke roffade åt sig allt som för tillfället fanns, utan alltid lemnade han för syn skull några slantar kvar, på det man ej skulle misstänka att der varit en tjuf, utan tro att den sparsamma allmogen icke bestått de fattiga mer än så. Detta fortfor en lång tid, och Puu-Pietaris egen gömma under stenen blef allt rikare, men fattigkassan hade så klena inkomster, att hvar och en förundrade sig.

En söndag vid månadens slut, när kyrkoväktaren efter vanligheten redovisade för hvad han uppburit, rynkade kyrkoherden på ögonbrynen och sade med ovanligt sträng ton: — Hör på, min kära väktare, jag har all anledning att anse er för en redlig och rättskaffens man, men jag får tillstå, att detta förhållande med fattiggubben förefaller mig ganska besynnerligt. Har jag icke sjelf med egna ögon sett huru folket hoptals stått om söndagarna kring fattiggubben och ordentligen trängts, hvem som förr skulle hinna lägga dit sin slant, och likväl, när ni redovisar för hvad som influtit, påstår ni er ha fått på hela månaden

några skillingar blott. Hvad skall jag tänka derom, min kära kyrkoväktare? Lås och lucka äro, som ni sjelf säger, oskadade, och likväl ser det ut, som hade här varit tjufvar.

Man kan föreställa sig, att väktaren vid detta tal blef illa till mods. Han insåg, att kyrkoherden hade fullkomligt rätt, men han begrep tillika, att misstanken för tjufnad skulle falla på honom sjelf, som hade nyckeln om händer. Han visste därför ej annat råd, än föreslå, att man skulle nedtaga fattiggubben, undersöka honom mycket noga, ändra hans lås och banda honom med jern, värre än en lifstidsfånge. Detta förslag gillade äfven kyrkoherden, och man beslöt, att påföljande måndagsmorgon anställa en noggrann besigtning med fattiggubben.

Emellertid, när väktaren kom hem till sig, kunde han ej underlåta att yppa sina bekymmer och pastorns misstankar för väktaremor samt berättta för henne, huruledes man i morgon skulle syna fattiggubben. Händelsen fogade ej bättre, än att Puu-Pietari råkade sitta i en vrå af stugan och skrapa grötgrytan, när detta talades far och mor emellan. Strax blef den gamle skälmen i sin tur illa till mods och tänkte vid sig sjelf: om de nu noga undersöka fattiggubben, så hitta de till slut min lönnlucka, och så begriper hvar människa, att det är jag, som stulit pengarna ur gubbens mage. Nej, här är intet annat råd, än att genast i natt gå till kyrkan, bryta lös fattiggubben från väggen, bära honom till skogen och i största tysthet göra en brasa på honom. Då tänker jag, att det skall vara slut med alla besigtningar, och hvem kan bevisa att det är jag, som mördat fattiggubben?

Puu-Pietari var ej heller sen att utföra sitt arglistiga uppsåt. Såsnart natten inbrutit, smög han sig ut och hade med sig en yxa och en koföt, det vill säga ett in-

strument, med hvilket man brukar bryta lös jern. Och så begaf han sig till kyrkan.

Det var vid nyårstiden, således midt i vintern, och så kallt; att det sprakade i knutarna och snön knarrade under den gamle bofvens fötter. Puu-Pietari lät sig likväl icke förskräcka, utan vandrade på. Det enda, som bekymrade honom, var att det just råkade vara fullmåne då; men han tröstade sig med att nattetid inga menniskor skulle färdas på vägen i denna köld, och dessutom foro der just nu några svarta moln öfver månen.

När Pietari kommit till kyrkan och ingen lefvande varelse syntes i hela nejden, började han hurtigt sitt nattliga arbete. Det kostade ej liten möda att lösbryta de starka jernband, som fasthöllo fattiggubben vid kyrkväggen, men det var ej första gången Puu-Pietari haft sådant arbete för sig, och därför lyckades han slutligen i sitt listiga företag. Väl tjugugu gånger hade han blåst i sina frusna händer, när jernbanden äntligen lossnade, och utom sig af ifver och förnöjelse, grep han nu fattiggubben hårdt i nacken, ruskade honom ett par gånger och störtade honom derpå burdus ned från kyrktrappan, i mening att sedan släpa honom till skogen och nedgräfvä honom i snön, tills han vid passligt tillfälle kunde lägga torra qvistar omkring honom och göra en brasa på alltsammans.

Fattiggubbens lif eller död hängde således på ett hårstrå. Men en oförmodad händelse räddade honom.

Puu-Pietari stod just i begrepp att sjelf nedhoppa från kyrktrappan, för att fullborda sitt elaka uppsåt, då han till sin förskräckelse hörde steg af kommande menniskor knarra på den nära landsvägen. Till råga på missödet, gick månen i detsamma ur molnet och lyste med sitt klara hvita sken öfver kyrkan och vägen och skogen och hela det vintriga, snöklädda landskapet vidtomkring. Hvad

skulle nu Puu-Pietari företaga sig? Skulle han springa sin väg? Ingalunda; han skulle då genast blifva upptäckt. Skulle han huka sig ned och krypa bakom kyrkmuren? Ja, det hade kunnat låta göra sig, om fattiggubben stått qvar på sin plats. Men nu låg den stackaren med näsan platt i snödrifvan bredvid trappan, och när månen sken så klart, måste man ju från vägen vid första ögonkast upptäcka, att fattiggubben var borta. Pietari visste i hastigheten ej bättre, än att ställa sig sjelf på fattiggubbens vanliga plats på trappan och sträcka ut handen mot landsvägen, alldeles som vore han sjelf fattiggubben. Stor sak, om jag ej har blå frack, röd vest och gula byxor, tänkte Puu-Pietari; det är ändå ej så ljusst, att man kan se så noga från vägen, och jag agerar fattiggubbe ett par minuter, tills de der junkrarne passerat i allsköns ro förbi.

Alltså klef Puu-Pietari upp på fattiggubbens plats och stod der kapprak, orörlig och trädaktig, alldeles som hade han varit sina egna händers verk.

Men junkrarne på vägen voro två rymmare från Korsholms häkte, hvilka färdades så här sent nattetid, för att ej komma i obehaglig beröring med länsmanen och fångföraren. De voro just stadde på en upptäcktsresa framåt kyrkoby, för att undersöka lås och bomar i böndernas lider och visthus, samt möjligen knalta sig till någon hyggelig färskinnspele, ty man är ej fritagen från att hungra och frysa för det att man är rymmare. Vid det de nu passerade förbi kyrkan i månskenet, varseblef den ene af dem Puu-Pietari på kyrktrappan och tog honom ganska riktigt för en fattiggubbe, som meningen var. — Passa på! — sade han åt sin kamrat, — der står en fattiggubbe, och efter det nu är så godt tillfälle, tycker

Fattig-gubben.

Teckning af prof. J. A. MALMSTRÖM.

jag vi kunde gå att knipa hans pengar, förrän vi begifva oss af till byn.

Sagdt och gjordt; den andre fann förslaget godt, och strax styrde de båda skälmarne sin kosa rakt till kyrktrappan. Puu-Pietari hisnade och häpnade, när han oförmodadt befann sig i sällskap. Han tog för afgjordt, att man upptäckt hans knep och kom för att gripa honom, men så stor var hans förskräckelse, att när han ville springa sin väg, nekade fötterna sin tjänst, och så hände, att han blef qvarstående kapprak, orörlig och trädaktig som förrymmarne å sin sida anade intet oråd, utan satte sig ned på trappan för att pusta ut och öfverlägga om bästa sättet att komma åt fattiggubbens penningar.

— Här står han, den snåla kanaljen, och skäms icke att år ut och år in stjåla hederligt folks penningar, — sade den ene. Och dermed syftade han på fattiggubbens tiggeri, men Puu-Pietari tog det åt sig och darrade i alla leder af rädsla och köld.

— Ja, nu skall det också blifva slut med honom, — sade den andre rymmaren. — Månnтро vi börja med att hugga hufvudet af honom?

— Jag tänker, — svarade kamraten, — att vi först hugga benen af honom och sedan hacka honom i små bitar. (Puu-Pietari tog det allt åt sig.)

— Det kan vara nog, — menade den andre, — att vi först hugga magen af honom och sedan bränna upp honom. (Puu-Pietari tyckte sig redan känna huru de höggo sönder hans mage, alldeles som han ämnat göra med fattiggubben.)

— Låt oss gripa den rackarn i kragen, — sade den förste rymmaren; och dervid kastade han försmädligt sina stelfrusna skinnhandskar i ansigtet på den förmente fattiggubben. Äfven denna smälek höll Puu-Pietari tålmodigt

till godo. Men nu grep den ene rymmaren belätet i kragen, och den andre lyftade yxan för att slå till. Då kunde Puu-Pietari ej längre uthärda med sin rol, utan började spjerna med händer och fötter och satte till att gallskrika, så att det ekade i hela nejden vidt och bredt omkring. Detta åter var för rymmarne högst oförmodadt. Förr hade de väntat att kyrktuppen skulle gala, än att fattiggubben skulle sparka omkring sig och skrika. De kunde ej annat tro, än att här var å färde ett grufveligt spökeri och att det värsta troll hade farit i fattiggubben, för att anamma dem midt under deras nidingsdåd. De upphäufde nu i sin tur ömkeliga nödrop och sökte att komma sin kos det fortaste de kunde, men det lyckades ej bättre, än att hela sällskapet i största villervalla tumlade utför kyrktrappan, och der lågo nu alla tre skälmarne öfver hvarandra i snödrifvan, skrikande och spjernande. Puu-Pietari trodde att man ville gripa honom på bar gerning och göra af med honom; rymmarne åter kunde ej annat förmoda, än att ett grufveligt troll låg i lufven på dem.

På sådana tankar kommer man, när man har ett ondt samvete.

Nu fogade lyckan så förunderligt, att länsman i socknen just samma afton fått spaning på att de båda rymmarne skulle finnas i nejden, och som han var en nitisk man, hade han i all tysthet begifvit sig på ströftåg om natten, i den riktiga förmodan att skälmarne den tiden skulle vara i rörelse. Det passade nu så särdeles väl, att han, med ett par handfasta karlar i sällskap, råkade färdas vägen framåt till kyrkan, när han hörde det besynnerliga skrikandet, som gjorde ett så sällsamt afbrott i vinternattens ödsliga stillhet. Strax skyndade han till stället, efter han ej kunde annat tro, än att banditerne öfverfallit någon fredlig innevånare i byn. Men hans för-

undran blef icke liten, då han i stället fann de tre skälmarne på det ursinnigaste lufvas och brottas, der de tumlade öfver hvarandra vid kyrktrappan, och han var ej heller sen att göra ett hastigt slut på deras inbördes krig. Rymmarne igenkände han genast och lät så stadigt basta och binda dem, att ingen fattiggubbe i verlden behöfde vidare frukta för deras besök. Puu-Pietari var han i början böjd att anse för en hederlig karl, som blifvit oskyldigt öfverfallen. Men den stackars inhysingen, som allt fortfarande var i den tron att hans skälmstycke blifvit upptäckt, började så ömkeligen bedja om nåd och miskund, att länsmannen anade oråd och tänkte: — jäså, min gubbe, du har också någon trasa i byket! — Och ganska riktigt, när länsmannen med stränga ord ville veta hvad Puu-Pietari gjorde så sent om natten vid kyrkan, bekände den gamle skalken sitt arga fuffens med fattiggubben och lofvade, för att slippa fästning och spö, hela sin samlade skatt till ersättning åt de fattiga.

Och härmed är historien om Puu-Pietari slut. Men fattiggubben blef ännu samma natt inburen till kyrkoväktaren samt noga synad och omlagad, så att ingen mera kunde oloffigen tillegna sig hans rikedomar, hvarefter han ställdes på sitt ställe igen. Jag kan icke säga hvad det sedan blifvit af honom, men finnes han qvar till socknens heder, så kan hvar och en, som reser förbi Lochteå kyrka, ännu se honom på hans gamla plats vid kyrkodörren. Han måste numera se mycket gammal och bofällig ut, och den gamla näsan är förmodligen ohjelpigt sin kos; i fall man icke skickat honom till kliniska institutet i Helsingfors, der doktorerne göra nya näsor, alldeles som krukmakaren gör nya lertuppar. Ingenting är omöjligt i våra dagar.

Aftonvandring.

Det är en afton stjerneklar,
Nu går jag hem från farbror Clas.
Det var ett riktigt fint kalas,
Ett riktigt fint kalas det var.

Jag åt pirog med lax uti,
Jag dansade med Mary Bell,
Hon var så trefflig, söt och snäll,
Och katt och råtta lekte vi.

Och efter jag är elfva år,
Är jag så godt som stor rättnu,
I tredje klassen går jag ju,
Och ett, tu, tre jag lyran får.

Och då . . . Nej, se, hvad männ det är?
Der föll en stjerna i det blå.
Ack, hvad Guds verld är stor ändå,
Och ack, hvad jag är liten der!

Hur följa stjernorna min stig?
Jag stadnar, och så stadnar de . . .
Jag undrar, om det var på spe,
Som Mary sade "herr" åt mig.

Ännu har jag en torta half...
Besynnerligt är det ändå,
Att hur jag än må gå och stå,
Så står jag midt i himlens hvalf.

Hu, hvad det vore tomt och kallt,
Att stå i verdens midt allen,
Om ej der finnes ännu en,
Och det är Gud, som styrer allt!

Och hvar jag än i verlden går,
Så är ju Gud mig alltid när,
Och alltid dock hans barn jag är,
Och alltid i hans hand jag står.

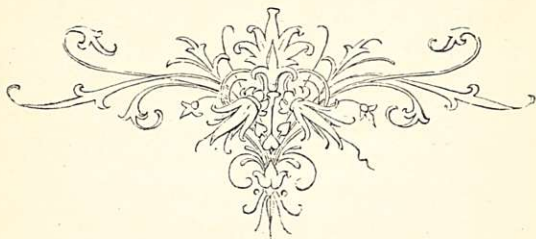
Hur kom jag nu att tänka så,
När jag går hem från farbror Clas,
Der det var ett så fint kalas
Och mycket godt att mumsa på?

Det är visst så, det tror jag med,
Att alla klara stjernor små
Guds ögon äro i det blå,
Som skåda i vårt hjerta ned.

Hur klart de tindra! Hur de se
Så underligt uppå mig nu!
Och när jag går, så gå de ju,
Och när jag stadnar, stadnar de.

Och jag går hem, och de gå hem.
Nog veta de hvart jag skall gå,
Men jag vet ej hvad hem de få,
Förrän jag får gå dit med dem.

Här är vår port. Adjö i qväll,
Guds sköna lyktor på min stig,
Och när I sen i natt på mig,
Så sen också på Mary Bell!

Georgs konungariken.

det är skönt att vara tolf år och frisk och glad och utan bekymmer! Och att då bo i en grön skärgård med blå sjö, och hafva sin lilla båt, sin hund och sin båge, och hvar morgon se solen glimma genom björkarnas löf och daggen perla i gräset och de små vågorna, Unda Marinas leksystrar, kullra mot stranden. Ja, det är skönt, när den svala morgonluften fläktar in genom det öppna fönstret och bär på sina osynliga vingar doften af hägg, rönn och syrén, medan tusen, tusen fåglars qvitter på alla grenar lofsjunger Gud. Då måste man ju sjelf blifva såsom en fågel, så fri och ung, och sjunga med alla de andra och tacka Gud med alla de andra. Ty ingen är rätt lycklig utan att tacka Gud. Huru skulle något väsen på jorden kunna blomma i sann glädje utan att rota sig i Guds kärlek och känna sig lyckligt deraf?

En sådan lycklig gosse var Georg. Jag minns den sommaren, när han rodde omkring i den herrliga skärgår-

den och sjöng nästan alltid, ja, han sjöng hela dagen, och en klar, vacker röst hade han, men det tänkte han icke sjelf på; han sjöng beständigt för att han beständigt var glad. Der voro stora öar med höga berg och hundrade små holmar och klippor, somliga så små, att när en björk eller en tall inqvarterat sig på dem som en hustomte, fick ingen annan, än möjligen en vild vinbärsbuske eller några höga stänglar af epilobium, plats på holmen. Segelsluparne tyckte icke om denna labyrinth af klippholmar, ty der gingo ofta kastvindar, som tvungo en seglare att passa på sina skot, om han ej ville kantra. Fiskarbåtarne tyckte också mer om de större fjärdarna, der de hade ett bättre utrymme för noten och strömmingsgarnen, än här mellan de oändliga smala sunden, de vassklädda vikarna och de branta bergspetsarna. Men Georg tyckte om denna förtjusande arkipelag. Seglare var han icke, och meta hade han väl kunnat så väl som andra, men han fann det nöjsammare att låta de små fiskarna lefva sitt glada, korta, sprittande lif i de klara vattnen, än att se dem dö i en korg och äta upp dem. Han visste nog andra nöjen, som mera roade honom.

Der hade i flera somrar varit små krigsångfartyg uti skärgården, icke för att kriga och skjuta, ty det var nu fred, utan för att pricka ut farlederna och märka dem med målade hvita, svarta och röda märken på klipporna, så att de stora monitorerne, som likna svarta hvalfiskar, alltid skulle veta de djupaste rännorna i sjön, der de kunde gå fram, utan att stöta på grund. För samma orsak hade ångbåtarnes folk uppfört besynnerliga torn och landmärken här och der på klipporna eller bergsuddarne, och det var en konstig geografi, att känna alla dessa märkens betydelse och med deras tillhjälp leta sig fram. Alla pojkar i skärgården gapade med förundran på dessa märken, som de

icke förstodo, och Georg gjorde som alla andra. Men Georg tyckte, att han väl kunde vara en lika god byggmästare som kronans matrosar, och fann sitt nöje uti att göra sina egna märken hvar helst han fann ett passande ställe.

De stora hvita lakanen, ringarne och trianglarne, som ångbåtsfolket målat på bergen, kunde Georg icke eftergöra. Men hvem kunde icke bygga ett litet torn af gråsten och ställa en stake eller en qvast på dess topp? Detta var just hvad Georg företog sig, när han rodde med sin morbror genom de smala sunden. Morbror hade fullt arbete med krokare och nät, men Georg bad att få landstiga vid någon vacker strand och fick fullt arbete, också han. Knappt var han i land, innan han begynte bära stenar på höjden, och ett par timmar derefter, när båten återvände, hade Georg sitt torn färdigt. Det var muntert!

Nu var det likväl icke alldeles på rätt med den tornbyggarekonsten. Georg var flitig och blef snart så skicklig i sina tornbyggnader, att hans torn knappt kunde skiljas från ångbåtarnes märken på bergsuddarne. Om nu ett stort krigsskepp, som kostat flera millioner penningar, förlitat sig på ångbåtarnes märken och styrt efter Georgs geografi, så hade der blifvit ett gruffligt spektakel. Lyckligtvis råkade en af krigsångbåtarna, som märkt farleden, åter styra igenom dessa farliga vatten. En officer stod med kikaren för ögat på däck och ropade till styrmannen: — Är du befängd, karl? Huru styr du? Ser du icke landmärket?

— Gud bevara herr kapten, — svarade styrmannen. — Skulle jag styra efter det märket, så skulle vi om fem minuter törna rakt mot berget.

— Hvad för något? — skrek kaptenen. — Är det icke vårt eget märke?

— Nej, så sannt jag håller rorkulden i min hand, — svarade styrmannen, — så har ingen matros på vår båt kunnat vara så dum och märka den udden.

Kaptenen blef mäktig vred och skickade genast folk i land, att rifva ned det vilseledande märket. Om en stund såg han ett annat lika befängdt; — snart åter ett och så åter ett. Hade det nu varit krigstid, så hade man kunnat tro, att en fiende uppsatt de falska märkena för att förderfva krigsflottan, och då hade det blifvit en ransakning, som kunnat bekomma Georg och hans morbror illa. Men nu var det fred, kaptenen nöjde sig med att låta nedrifva alla extra märken och lät lysa i kyrkan, att ingen hädanefter skulle understå sig att fuska i skärgårdens geografi.

— Vet du, min käre Georg, — sade morbror, — nu lägga vi af att vara krigsbyggmästare.

— Får jag icke mera bygga torn? — frågade Georg.

— Bygg dina torn, — sade morbror, — men bygg dem efter ditt eget hufvud, så att de icke se ut som kronans landmärken. Hvarför skall du göra efter hvad andra gjort? Hitta på något nytt!

Georg blef fundersam. — Morbror, — sade han, — jag har läst någonstädes, att när kapten Cook upptäckte en obebodd ö och tog den i besittning för kung Georgs räkning i England, lät han bygga ett stenkummel på ön och planterade engelska flaggan på kumlet. Då har detta varit ett märke, att ön tillhörde kung Georg.

— Ja, — sade morbror, — så bruka sjöfarande ännu i dag, när de upptäcka en okänd och obebodd ö.

— Men jag är ju också en sjöfarande, — menade Georg. — Här finnas många okända och obebodda öar. Jag tager dem i besittning.

— Gör det! — sade morbror.

Och Georg blef en mäktig eröfrare. Hela skärgården hvimlade af obebodda öar. Georg utvalde åt sig stora konungariket och små furstendömen, från öar med stora skogar och höga berg ända till de minsta klippholmarna, som endast hade plats för en björk och en vinbärsbuske. Och på alla byggde han stenkummel med kung Georgs flagga i toppen. Hvarför skulle icke han vara en konung, när det fanns en konung på Otaheiti? Flaggstänger funnos öfverallt, och flaggorna varierade efter öns storlek och märkvärdighet. Den största ön, som kallades Georgien eller St. Görans land, togs i besittning med en ordentlig flagga af en blårutig näsduk, som svajade från ett torn på det höga berget Ararat. De mindre öarna fingo nöja sig med flaggor af karduspapper eller af näfver. Hvarje ö var ett rike, hvarje ö räknade millioner invånare, — millioner myror, millioner myggor, millioner fåglar. Sjelfva fiskarne, som hörde till rikets sjöfolk, räknades till dess undersåter, emedan de inom konungens område bebodde sjögräskogen vid stranden. Hvarje ö hade ännu dertill omätliga skogar, stora städer, folkrika byar, ståtliga stenhus. Hvarje ö hade hamnar och skepp, borgar och fästningar, stora boskapshjordar, öknar och bergsryggar, vägar och åkerfält.

O, det var något skönt att veta sig vara konung öfver så många riken! Ingen var så rik som kung Georg, ingen kejsare var så mäktig som han. När han rodde i sin båt, med sin trogne polismästare Passe, från det ena konungariket till det andra och landsteg i hamnarna, då blef han öfverallt emottagen som rikets öfverhufvud. Vassen bugade, träden hurrade, buskarne flaggade, hvarje grässtrå skyltrade gevär, blommorna nego, gräshopporna spelade fiol, myggorna dansade kadrill och trollsländorna polka, medan de glittrande vågorna rundt omkring sjöngo folksången. Då band konungen sin båt vid en stubbe och

sade till stubben: stå på vakt! Han helsade majestätiskt träden och klipporna, förklarade för dem sin kungliga ynnest och gaf dem sina befallningar. De voro trogne och lydige undersåter, de stodo orubbligt på vakt, de rörde sig icke från stället. Och då gick konungen med sin polismästare genom riket, från dess ena gräns till den andra, rödjade vägarna, sopade torgen, skipade rättvisa och såg till, att alla städer, byar, hamnar och fästningar voro i ordning samt att krigsmakten var i skick.

Ty Georg hade två farlige och mäktige grannar, nemligen hafskonungen och luftkonungen, hvilka stundom anföllo hans riken och anställde stora förödelse. Derfor skulle klipporna stå på vakt, därför skulle bergen vara fästningar och de stora träden skydda de små blommorna emot stormen. Det var konungens fröjd, när hans folk stred tappert och slog fienden på flykten; men icke aflopp det alltid utan nederlag.

En dag rodde konungen ut att beskåda sina riken, och polismästaren följde honom. Passe var en svart pudel, äkta spanjor, och hade en förunderligt fin nos att vädra rymmare i skogen. Han ansåg sin skyldighet vara att rensa riket från sådana nihilister och vagabonder, som harar, räfvar och orrtuppar, men olyckligtvis misstog han sig ibland, som andra polismästare, och använde icke så sällan lagens hela stränghet mot en oskyldig fårscock, som råkade beta på ön.

Konungen rodde förbi Grekland, Italien, Spanien, Frankrike, England, Tyskland, Danmark, Sverige, Norge, Finland och fann dem alla i skick, utom att en korp förde oljud på klippan Rom och att ufven skrek i en stor hästkastanie, som hette furst Bismarck. Det är sannt, att kung Georg äfven i två små riken, nemligen Danmark och Finland, fann inbördes krig mellan de bruna myrorna

och de svarta. Men kung Georg var lika sträng som rättvis; han lät utgå det påbud, att den första myrstack, som vågade ofreda en annan, skulle utan nåd kastas med skofvel i sjön och blifva fiskarnes mat. Hvilket påbud polismästaren skällde ut öfver berg och backar.

Konungen hann denna gång icke besöka sina aflägsnare riken, såsom Kamschatka, Japan, Persien, Madagaskar, Sahara, Guinea, Madeira, Jamaika, Kuba, Kap Horn, Otaheiti, Nya Seland, Sumatra, Java och Borneo. Han landsteg på St. Görans Land, der han på afstånd kunde se Fjäderholmarna, tog sin plats på fästningen Solskensborg, som var en klippa vid stranden, och beslöt i nåder att här äta smörgås.

Det var en varm sommardag klockan mellan 11 och 12 middagstiden. Hafvet låg blankt som en stor spegel, kantad med många små speglar emellan öarna. Hafs-konungen och luftkonungen tycktes hafva slutit en evig fred med Georgs konungariken. Två höga furor, Skyhög och Molnskägg, som vaktade St. Görans land, hvilade på gevären och sågo så sömniga ut, som hade de nu alls intet att göra. De hade fångat i sina höga kronor de sista vindfläktarne ifrån hafvet och bäddade in dem i bolster af barr.

När kung Georg ätit sin smörgås och hans polismästare haft sitt nöje af att gnaga ett gammalt hästben, besåg han ön och fann den i god ordning. Stenarne vid stranden hade sköljt sig rena i hafsbadet; blommorna hade tvättat sig i morgondaggen; smultronen hade klädt sig i uniform: hvitt under och rödt ofvanpå. Blåbären hade begärt en veckas permission, för att hinna bli riktigt blå; hallonen hade ödmjukast anmält, att de just börjat sätta kart; häggen och rönnen hade redan vid det förra kungliga besöket strött ut sina blommor och lofvade underdånigast att bjuda bär till hösten. Björken hade kam-

mat sina hängande lockar; granen och tallen voro flitige i att tillreda nya kottar. Den enda oförnöjda var en gädda, som råkat i träta med girsarna vid stranden för det att de uppspärade sina ryggborst, när hon ville uppsluka dem. Konungen lyftade sin käpp och befallte de stridande att förlikas. För öfrigt var han nöjd med sitt folk; han besåg humlornas nya honungsfabrik, berömde myrornas landsvägar och rådgjorde med bofinkarne om bästa sättet att rensa häggarnes löf från mask.

Då begynte polismästaren häftigt skälla, och kung Georg blef varse en kråka, som lurade på stararnes bo i björken. Georg var en sträng konung, som icke tålde banditer i sina konungariken. Han fattade sin båge, som han alltid bar med sig, lade an på kråkan och träffade hennes ena vinge. Krax, skrek hon och flög med linkande vinge bort till skogen.

Ja, en konung har mycket att göra; han måste tänka på allt. När kung Georg slutat sina regeringsomsorger, satte han sig åter ned på fästningen Solskensborg, der han fann en bekväm länstol. Han kunde här se ut mot det öppna hafvet; han kunde tydligt urskilja på ena sidan Fjäderholmarnas berömda grotta, på andra sidan den grå och ogästvänliga kusten af Tistelöarna. Jag undrar, tänkte Georg vid sig sjelf, om Signora Mara i dag har fångat något olydigt barn.

Allt var stilla. Hafvet sof i sin gungande vagga, vinden sof i furornas kronor. Solen brände fästningens murar.

Den gamle Nukku Matti trädde fram ur Fjäderholmarnes grotta, gick som en fläkt öfver hafvet, tog en hand full sand och strödde den ut. Kung Georg somnade och befann sig snart på rosenbäddarna, han visste ej hvar. Polismästaren utsträckte alla fyra benen och somnade med.

Då begynte genast de gycklande drömmar sin muntra lek. De klädde den sofvande konungen i en purpurmantel, de förde honom till en gyllene thron, de räckte honom en spira. Store konung, sade de till honom; mottag dina folks hyllning! Här komma de alla för att höra dina befallningar.

Och då utbredde sig riken och länder för den mäktige herrskarens blick; tusen och åter tusen gestalter, dem ingen kunde räkna, — alla luftens fåglar, alla jordens vexter och djur, alla hafvets fiskar, — tumlade inför thronen i de befängdaste kullerbyttor och skreko öfver hvarandra: lefve konungen! Ja, det låter otroligt: äfven fiskarne skreko. Endast en röst ropade öfverljudd: jag har lidit orätt! jag har lidit orätt! Det var kråkan, som hade blifvit vingskjuten för att hon lurat på stararnes bon. Och strax föll en annan röst in: jag har lidit orätt! Jag har lidit orätt! Det var gäddan, som icke hade fått obehindradt uppäta girsarne.

— Jag vill icke göra den ringaste af mina undersåter orätt, — genmålde den rättvise konungen från sin thron. — Låt oss nedsätta en domstol för att döma kråkans och gäddans missgerningar.

— Tyrann! — ropade plötsligt en dunderstämman ur molnet. — Kråkan är *min* undersåte; hon har vädjat till *min* dom, och jag fordrar, att du icke allenast gör henne afbön på dina bara knän, utan ock låter guldsmeden göra åt henne ett par nya vingor af guld.

Hvem var den djerfve, som vågade tala dessa förmätna ord? Det var luftens mäktige konung, som nalkades i ett svart åskmoln och hotande slungade kring sig ett par hvita blixtrar.

— Tyrann! — hördes strax derefter en dånande röst ur hafvet. — Du har vågat lyfta din käpp mot gäddan,

som är *min* undersåte. Hon har vädjat till *min* dom, och jag fordrar, att du icke allenast klifver ned under vattnet och gör henne afbön, utan äfven afskalar med din pennknif alla girsarnes ryggborst.

Denne nye och fruktansvärde motståndare var ingen mindre än hafskonungen sjelf, som kom ridande in på en ofantelig våg från det öppna sundet. Likasom på trots lät han ett vågsvall gå in öfver stranden ända till foten af konungens thron.

— Hvad nu, luftkonung? — svarade kung Georg frimodigt. — Håll dig stilla, och tro icke, att du kan skrämma mig med dina väderblixtar! Äro fåglarna dina undersåter, så bör du beskydda de svaga mot våldsverkare och icke tillåta kråkan att ofreda stararnes bon. Och du, hafskonung, menar du att mina klippor äro af massa? Drag tillbaka din öfvermodiga våg; skum är han, och med mig må du icke stängas. Äro fiskarne dina undersåter, så är det din pligt att näpsa röfvare och icke afväpna de svage, när de försvara sitt lif. Jag vill säga eder något, och det är ett kungsord: rättvisa åt alla! Den af edra undersåter, som gör våld på mitt område, han måste underkasta sig mitt rikes lagar.

— Vi förklara dig krig! — röt luftkonungen.

— Krig på lif och död! — dånade hafskonungen.

— Välan, mina tappra härar och fästningar, varen på eder vakt! — utropade kung Georg hjeltomodigt och sprang ned från thronen, för att ordna sitt rikes försvar. Hela den stora skaran af de många tusende, som nyss förut höjt sina lefverop för kung Georg, skingrades nu som ett töcken; det svartnade kring thronen, Tistelöarnas elaka drömmar flögo in genom sundet och blandade sina vilda upptåg med det glada skämtet af Fjäderholmarnes drömmar. Det dånade och det brusade rundtomkring som vattu-

floder och hvirfvelvindar, — kung Georg kände ett blänkande svärd i sin hand och sprang upp på den högsta klippfästningen. Der stridde han oförfärad mot luftens och hafvets konungar med alla deras rytande krigshäjar. Hans folk stred som han; det var brak och dunder kring allt himmelens fäste... en tornhög bölja rusade fram för att uppsluka St. Görans land...

Då vaknade polismästaren och började skälla.

Ja, då vaknade också kung Georg af att regnet slog mot hans ansigte och rann in under hans tröjkrage. Han satt kvar på sin fästning Solskensborg, vid foten af besittningens torn, der han somnat i middagsvärmen, och han hade icke märkt, att ett åskväder uppstigit medan han sof. Nu hade det brutit löst, drömmarne hade icke ljugit, de hade endast gifvit honom ett blänkande svärd och lagt i hans mun en hjeltes ord. En hjeltes hjerta behöfde de icke gifva honom, det hade han redan, ehuru armen var svag.

Det var icke ett leksakskrig, det var verkligen luftens och hafvets mäktige furstar, som hade förklarar krig mot Georgs konungariken. Alla träd på öarna böjde sig som bågar för en hvinande storm, gräs och blommor lade sig längs marken, de fredliga små fjärdarne gingo i hvitt skum, regnet stod som spön i backen, piskande vågorna, så att de måste huka sig ned, och rann i forsar utför bergväggarne. Polismästaren skällde icke mera, han tjöt, han ropade revolution och kröp, så långt han förmådde, ned i en bergsklyfta. En enda blick hade Georg tid att kasta mot sundet, der han i drömmen sett tornvägen rusa in. Och se, der kom ett berg af svartgrönt vatten med hvita toppar, — det pressades mellan stränderna, det bortsopade träden, det vältrade sig mot St. Görans land...

Mera såg icke Georg, han hann endast som i drömmen ropa: varen på eder vakt, mina fästningar! Med det samma kastade han sig raklång ned i bergsklyftan på Solskensborg bredvid polismästaren... jättevågen gick öfver berget, men bröt sig emot dess fasta mur, delade sig och lyckades endast i spridda svallvågor intränga på ön, som han ville förhärja. Här och der bortsköljdes en blomster-tufva, här och der knäcktes en ung asp eller afbröts en nyponbuske, men mera förmådde icke hafskonungen ödelägga. Intet enda fågelbo hade förgåtts, ingen enda myrstack hade funnit sin undergång; besittningens torn och fästningens klippmur stodo oskadade. Solskensborg hade räddat ön, och våt, men segerrik, uppreste sig kung Georg bakom sin skyddande mur.

Luftkriget fortfor ännu en half timma med fullt raseri. Georg fattade en åra och sprang ut midt i striden, der faran var störst. Det var som om hela ön fått en ny kraft, sedan den såg honom. Skyhög och Molnskägg kämpade i spetsen för ungsbogen och mottogo stormens vildaste anfall. Vinden luggade deras yfviga kronor, så att barren flögo och det brakade i grenarna. Här och der föll en qvist, hvirflade i luften och kastades slutligen ned i den brusande sjön. Men Skyhög och Molnskägg, — värdige söner af deras stolte fäder med samma namn, — höllo oöfvervinnerligt stånd emot alla fiendens anfall. De böjde icke en tum sina djerfva stammar; mot dem bröts stormilen, såsom nyss förut vågen bröts emot klippan, och ungsbogen var räddad. Seger! seger! ropade kung Georg från sin fästnings torn. Seger! seger! skällde polismästaren Passe, som morrande krupit upp från fästningens kasematt.

Stränge herrar regera sällan länge. Efter en half timma hade åskvädret gått öfver, himlen var åter klar,

stormen lugnade, sjön skickade skamflata små vågor som fredsunderhandlare mot stranden. Georg försporde inom sig en stark frestelse att utbyta sin kungliga värdighet mot en borgerlig filbunke.

Han såg sig om efter sin båt. O ve, de fientliga makterna hade afskurit för honom återtåget. Båten hade kastats emot en hvass strandklippa, fått ett hål i sin sida och blifvit obrukbar.

En konung måste kunna hjälpa sig sjelf, tänkte Georg, tillstoppade hålet i båten med mossa och rodde frimodigt ut med sin Passe. Mossan höll jemnt två famnar från stranden: då forsade vattnet in i båten. Georg och hans trotjenare måste vända om. Våta voro de förut, det betydde ingenting, att de nu blefvo våta om fötterna.

Hvar voro nu alla de många tusende, som församlats kring thronen, för att afvakta sin herrskares befallningar? Ingen af dem kunde ro honom öfver sjön. Så framt hans majestät ej ville hålla till godo med smultron och omogna blåbär, skulle han blifva utan middagsmåltid.

Än sedan? Hade konungen icke segrat i ett stort fältslag? Hade han icke tillbakaslagit luftens och hafvets mäktige konungar, som förstört så många väldiga skepp? Och hade icke mången hjelte blifvit utan middag, som han? Georg skrattade, satte sig åter på fästningen Solskensborg och sjöng sin visa:

“Säg mig, du lilla fågel, der mellan almens blad,
Hur kan du ständigt sjunga och ständigt vara glad?”

Det klang så friskt öfver stranden och sjön. Röd-stjerten, som trodde att frågan var ställd till honom, dröjde icke att svara. De öfriga föllo in, och snart qvittrade hela skogen. Det blef muntert på St. Görans land. Kunde

icke undersåtarne ro hem sin konung till middagen, så kunde de åtminstone spela taffelmusiken. Och smultronen tycktes niga i skogsbacken och säga: var så god, försmå icke hvad huset förmår!

Men Georg *ville* vara hungrig. "Gossen från Brahestad" hade i trettio dagar intet annat att äta uti Athéns fäste, än en hand full majs och några bönor om dagen. Sådant är godt att kunna, när det behöfves. Georg torkade sina våta kläder i solskenet och sjöng den ena visan efter den andra.

Klockan blef ett, hon blef två, hon blef tre; — det kunde Georg märka af solens gång. Han beslöt, att än en gång vandra kring ön och bota alla skador, som kriget förorsakat. Då syntes en båt...

— Finner jag dig äntligen? — hördes morbrors glada röst från båten. — Jag har sökt dig i alla dina konungariket. Och du kan ännu sjunga, utan middag och efter ett sådant krig!

— Åh, morbror, båten är invalid, men jag har tappra krigsmän och starka fästningar! Jag har besegrat luftkonungen och hafskonungen; de hafva icke ens förmått störta mitt torn. Hur skulle jag icke sjunga!

Polismästaren Passe var af en annan tanke. Han hade ledsnat vid att gnaga det gamla hästbenet och skulle gerna gifvit seger, ära och hjälterykte för en färsk kosvans. Med ett hopp var han den förste i morbrors båt.

Men kung Georg återvände sjungande till det länge väntande middagsbordet.

Somrar grönskade, och vintrar snögade öfver den vackra skärgården. Hafskonungen och luftkonungen fortforo, tid efter annan, att anfälla Georgs konungariket, men

blefvo alltid tillbakaslagna. Fästningen Solskensborg, understödd af fältherrarne Skyhög och Molnskägg, försvarade St. Görans land med samma hjeltomod som förut. Murarne hade icke svigtat, klipporna hade icke remnat, och drömmarna fortforo att drifva sitt muntra skämt med sömnige seglare.

Men hvar var kung Georg?

Flera år efter Georgs sommar rodde jag, en annan sommar, ensam genom de blanka sunden förbi Georgs konungariken. Jag rodde förbi dem alla: Kamschatka, Japan, Persien, Madagaskar, Sahara, Guinea, Madeira, Jamaika, Kuba, Kap Horn, Otaheiti, Sumatra, Nya Se-land, Java, Borneo, Grekeland, Italien, Spanien, Frankrike, England, Danmark, Sverige, Norge och Finland. På några af dem upptäckte jag ännu qvarlevor af torn på bergshöjderna. Likväl tyckte jag mig märka spår af förfall och en viss oordning på några af öarna. Kullfallna träd stängde gångstigarna; sjögräs och torra qvistar uppfyllde städernas torg, som fordom voro så omsorgsfullt sopade; hamndammarne hade mångenstädes störtat omkull. Jag hade icke tid att undersöka det inre af öarne, men jag var nästan viss på, att kråkorna åter ofredade stararnes bon och att de bruna myrorna förde krig med de svarta. Hvar var kung Georg?

Jag kom till St. Görans land. Det var en klar och varm dag. Besittningens torn stod nästan oskadadt qvar på berget Ararats topp. Flaggstången stod ännu qvar på sin gamla plats, inkilad mellan stenarna, men den blårutiga näsduken hade blåst bort i okända öden. Solskensborg och de gamle fältherrarne stodo qvar på sin post. Det förekom mig som skulle denna ö, likasom alla andra, vänta sin konung. Vassen bugade, träden hurrade, buskarne flaggade, hvarje grässtrå skyltrade gevär, blom-

morna nego, gräshopporna spelade fiol, myggorna dansade kadrill och trollsländorna polka, medan de glittrande vågorna rundt omkring sjöngo folksången. Ack, de hade känt min båt, de trodde att jag förde till dem deras konung, och när jag nalkades stranden, hörde jag dem alla med en röst fråga: Hvar är kung Georg?

Ja, hvar var han? Om jag också kunnat säga dem det, hade jag icke haft mod dertill, ty deras kärleksfulla hågkomst rörde mig. Det var en skön natur i sin sommarfägring, som begärde tillbaka sin barndoms kung. Men jag kunde ju icke säga dem hvar han var; jag visste blott, att han var långt, mycket långt borta, att han nu var i ett skönare land, i ett land af eviga somrar, utan stormar och utan krig, och att han nu sjöng mycket skönare visor, än någonsin förr. De skulle icke hafva förstått mig; jag lemnade dem hellre att okunnige blomma och vissna i deras korta fägring. Lycklige Georg, lycklige kung öfver barndomens blomstrande riken, som förblifvit dig trogna och som du aldrig såg vissna i ålderns höst!

Ångbåtseldaren.

Ulivitt! Ulivitt! Hur det dunkar i däck,
När propellern han borrar i böljan en bäck,
När cylindrarna vändas och kipa in luft
Och pistongerna gå, som de hade förnuft!
Men hvad rör det mitt lugn,
Der jag står vid min ugn?
De må sköta sitt värf, och så sköter jag mitt,
Ulivitt! Ulivitt!

Det är mörker och höst, det är storm, det är gny,
Och jag ser från min glugg huru gnistorna fly.
Det är isande vind, det är stänkande sjö,
Det är strömmande regn, det är hagel och snö.
Men jag står vid min pust,
Jag har varmt, jag har ljusst,
Jag har sommar, jag steks... Langa hit litet frost,
Ulivitt, — på min post!

Jag är kock i det kök, som bereder sin mat
Åt en hungrande slaf, som ej får vara lat,
Han arbetar, han bär våra bördor i hamn,
Ty vår tid har så brådt; *Mekanik* är hans namn.

Lille jätte, var still,
Och ryt högt, om du vill,
Men blif vackert i bur! Om du bryter dig ut,
Ulivitt, — är det slut.

När jag skyfflar mitt kol och det gnistrar så hett
Och jag glänser af sot och jag dryper af svett,
Då så tror jag mig stå hundra mil under jord:
Jag har tändt en vulkan, jag har ånga om bord,
Och jag drifver mitt klot...
Men då gungar min fot,
Och då vaggar mitt golf, och ett flarn är jag då,
Ulivitt, — på det blå.

Och jag vet, att en våg utur djupenas dæld,
Han kan bräcka min köl, han kan släcka min eld.
Mellan döden och mig är en tumsbredd jern,
Men Allsväldige Gud är mitt fäste och värn,
Och en plats han mig gaf
Mellan eldar och haf.
Brasa på! Min propell, nu så sjunge du fritt
Ulivitt! Ulivitt!

Lasse liten.

Det var en gång en gosse, som hette Lars, och efter han var så liten, kallades han Lasse liten. Han var en tapper karl: han reste kring hela världen i en ärtskidsbåt.

Det var om sommaren, när ärtskidorna vexte gröna och långa i trädgården. Lasse liten kröp in i ärtlandet på gången mellan bänkarne, der ärtstänglarne vexte honom högt öfver mössan, och bröt sjutton stora skidor, de största och rakaste han kunde önska sig. Lasse liten tänkte kanhända, att ingen såg honom, och det var dumt, ty Guds öga ser öfverallt.

Då kom trädgårdsmästaren gående med sin bössa på axeln och hörde någonting prassla i ärtlandet. — Jag tror det är sparfvar, — ropade han. — Kas, kas! — men inga sparfvar flögo, ty Lasse liten hade inga vingar, bara två små ben.

— Vänta, nu skall jag ladda min bössa och skjuta sparfvarna, — sade trädgårdsmästaren.

Då blef Lasse liten rädd och kröp fram ur gången. — Förlåt mig, käre trädgårdsmästare, — sade han; — jag ville söka mig några vackra båtar.

— Det må vara för denna gång, — sade trädgårdsmästaren. — Men en annan gång måste Lasse liten begära lof att söka fartyg i ärtlandet.

— Det skall jag göra, — svarade Lasse, och så bar det af till stranden. Der rispade han upp sina ärtskidor med en knappnål, spjelkte dem ordentligt och bröt små stickor till roddarbänkar. Sedan tog han ärterna, som varit i skidorna, och lade dem till last i båtarna. Somliga skidor gingo sönder, somliga blefvo hela; och när alla voro färdiga, hade Lasse liten tolf båtar. Men det skulle ej vara båtar, det skulle vara stora krigsfartyg. Han hade tre linieskepp, tre fregatter, tre briggar och tre skonertar. Det största linieskeppet hette Herkules, den minsta skonerten hette Loppan. Lasse liten lade alla tolf i vattnet, och de flöto så präktigt, att inga stora skepp dansa stoltare öfver hafvets böljor.

Nu skulle skeppen resa kring verlden. Den stora holmen der borta var Asien; den stora stenen var Afrika; den lilla holmen var Amerika; de små stenarne voro Polynesian, och stranden, der skeppen seglade ut, var Europa. Hela flottan reste ut och flöt långt bort till verldsdelarna. Linieskeppen seglade raka vägen till Asien; fregatterna reste till Afrika; briggarna till Amerika och skonertarne till Polynesian. Men Lasse liten stod kvar i Europa och kastade småstenar ut i verldshafvet.

Då fanns vid stranden af Europa en riktig båt, pappas egen, vackra, vitmålade båt, och Lasse liten klef i båten. Ärtskidsbåtarna hade hunnit så långt, att de knappt mera syntes som små grässtrån ute på oceanen. Lasse liten fick lust att sjelf resa ut till verldsdelarna. Det hade väl

pappa och mamma förbjudit, men Lasse liten kom icke ihåg det. Jag skall ro ett litet, litet stycke ut, tänkte han. Jag skall taga fatt skeppet Herkules nära Asiens kust, och sedan rör jag hem till Europa igen.

Lasse liten ruskade på bandet, hvarmed båten var fastbunden, och det var märkvärdigt, att bandet lossnade. Ritsch, ratsch, karl är karl, och så sköt Lasse liten ut båten.

Nu skulle han ro, och ro kunde han, efter han hade rott så ofta på trappan derhemma, när trappan låtsade vara båt och pappas stora käpp åra. Men när Lasse liten ville ro, funnos inga åror i båten. Årorna voro inlästa i strandboden, och Lasse liten hade icke märkt, att båten var tom. Det är icke så lätt som hvar man tror, att ro till Asien utan åror.

Hvad skulle Lasse liten nu göra? Båten var redan ett godt stycke ute på sjön, och vinden, som blåste från land, dref honom ständigt längre ut. Nu blef Lasse liten rädd och begynte skrika. Men ingen menniska fanns på stranden; ingen hörde honom. Blott en stor kråka satt ensam i den stora björken; nedanför björken kröp trädgårdsmästarens svarta katt och lurade på kråkan. Ingendera brydde sig det minsta om Lasse liten, som dref ut i sjön.

Ack, huru Lasse liten nu ångrade, att han varit olydig och gått i båten, fastän far och mor så ofta förbjudit det! Nu var det för sent, nu kunde han ej mera komma till land. Kanske skulle han förgås på den stora sjön. Hvad skulle han göra? När han skrikit sig trött och ingen hörde honom, knäppte han sina små händer och sade: — Gode Gud, var icke ledsen på Lasse liten!

Och så somnade han.

Fastän det nu var ljusa dagen, satt den gamle Nukku Matti vid stranden af Fjäderholmarna och metade små

barn med sitt långa metspö. Han hörde de sakta orden, som Lasse liten talat till Gud; strax drog han båten till sig och lade Lasse liten att sofva på rosenbäddarna.

Derpå sade Nukku Matti åt en af drömmarna: — lek med Lasse liten, att han icke får ledsamt!

Det var en liten drömgosse, så liten, så liten, att han var mindre än Lasse sjelf, han hade blå ögon, ljust hår, röd mössa med silfverband och hvit tröja med perlor på kragen. Han kom till Lasse liten och sade: — har du lust att resa kring hela världen?

— Ja, sade Lasse i sömnen; visst har jag lust.

— Kom då, — sade drömmens gosse, och låt oss segla på dina ärtskidsfartyg. Du seglar på Herkules, och jag reser på Loppan.

Så reste de af från Fjäderholmarna, och om en liten stund voro Herkules och Loppan vid Asiens stränder långt borta vid världens ände, der Ishafvet flyter genom Behrings sund tillsammans med Stilla Oceanen. Långt borta i vintertöcknen syntes Nordenskiöld med ångfartyget Vega söka sig en öppen rämma emellan isarna. Här var så kallt, så kallt; de höga isbergen glimmade underligt, och de stora hvalfiskarna bodde nu under tak; de förmådde ej stöta håll i isen med sina klumpiga hufvuden. Rundtomkring på de öde stränderna var snö och åter snö, så långt ögat kunde se; der rörde sig små grå menniskor, klädda i ludet skinn, och åkte i små slädar genom drifvorna, men slädarna voro förspända med hundar.

— Skola vi gå i land här? — frågade drömmens gosse.

— Nej, — sade Lasse liten, — jag är så rädd att hvalfiskarna uppsluka oss och de stora hundarna bita oss. Låt oss hellre resa till en annan verldsdel.

— Må göra, — sade drömmen med den röda mössan och silfverbandet; — vi ha ej långt till Amerika, — och i detsamma voro de der.

Der var solsken och mycket varmt. De höga palmerna stodo i långa rader på stranden och buro kokosnötter i topparna. Menniskor, röda som koppar, redo i sporrsträck öfver de omätliga gröna ängarna och kastade sina spjut emot buffeloxarna, som vände mot dem sina hvassa horn. En ofantlig kungsorm hade krupit upp på den högsta palmens stam och kastade sig ned på ett litet lamadjur, som betade gräset vid foten af palmen. Knaps, så var det förbi med det lilla djuret.

— Skola vi gå i land här? — frågade drömmens gosse.

— Nej, — sade Lasse liten; — jag är så rädd att buffeloxarna stånga oss och att den stora ormen uppäter oss. Låt oss resa till en annan verldsdel.

— Må göra, — sade drömmen med hvita tröjan; — vi ha blott ett litet stycke till Polynesian, — och så voro de der. Här var ännu varmare, ja, så varmt som på badstugulafven, när man nyss slagit vatten på ugnen. Här vexte på stranden de kostligaste kryddor: pepparbusken, kanelträdet, ingefäran, saffran, kaffebusken och thébusken. Bruna menniskor med långa öron och tjocka läppar, hiskeligen målade i ansigtet, jagade en gul, fläckig tiger mellan de höga bamburören på stranden, och tigern vände sig om och slog sina klor i en af det bruna folket. Då togo alla till flykten.

— Gå vi i land här? — frågade drömmens gosse.

— Nej, — sade Lasse liten. — Ser du ej tigern der borta vid pepparbusken? Låt oss resa till en annan verldsdel.

— Det kunna vi göra, — sade drömmens gosse med de blå ögonen. — Vi ha ej långt till Afrika, — och som han sagt det, voro de der.

De ankrade vid mynningen af en stor flod, och dess stränder voro så gröna som grönaste sammet. Ett stycke från floden utbredde sig en omätlig sandöken. Luften var gul; solen brände så het, så het, som ville han bränna jorden till aska, och människorna voro svarta som svarstaste bläck. De redo genom öknen på höga kameler; lejonnen röto af törst, och de stora krokodilerna gapade upp ur floden med sina grå ödlehufvuden och sina hvassa, hvita tänder.

— Gå vi i land här? — frågade drömmens gosse.

— Nej, — sade Lasse liten. — Solen bränner oss, lejonnen och krokodilerna göra oss illa. Låt oss resa till en annan verldsdel.

— Vi kunna ju segla till Europa tillbaka, — sade drömmens gosse med det ljusa håret. Och med detsamma voro de der.

De kommo till en strand. Der var allt så svalt och bekant och vänligt. Der stod den höga björken med sina hängande löf; i dess topp satt den gamla kråkan, och vid dess fot kröp trädgårdsmästarens svarta katt. Icke långt derifrån var en gård, som Lasse liten sett förr. Vid gården var en trädgård, och i trädgården vexte ett ärtland med långa ärtskidor. Der gick den gamle trädgårdsmästaren med sin gröna kaschett och undrade om gurkorna voro mogna. Der skällde Fylax vid trappan, och när han såg Lasse liten, hviftade han på svansen. Der mjölkade gamla Stina korna vid ladugården. Der gick en mycket bekant fru i sin rutiga ylleschal, att se huru väfvarne blektes på gröngräset. Der gick en också mycket bekant herre i gul sommarrock, med en lång pipa i munnen, att se huru

skördefolket skar rågen på åkern. Der sprungo en gosse och en flicka på stranden och ropade: — Lasse liten! Lasse liten! Kom hem och ät smörgås!

— Gå vi i land här? — frågade drömmens gosse och plirade så skälmskt med de blå ögonen.

— Kom med, så skall jag bedja mamma gifva dig en knäckebrödssmörgås och ett glas mjölk, — sade Lasse liten.

— Vänta litet, — sade drömmens gosse. Och nu såg Lasse liten huru köksdörren stod öppen, och derifrån hördes ett sakta, behagligt fräsande, likasom när man slår med slevven den gula vispdegen i en het plättpanna.

— Kanske resa vi nu tillbaka till Polynesien? — hviskade drömmens glada gosse.

— Nej, nu steka de plättar i Europa, — sade Lasse liten och ville springa till land, men han kunde icke. Drömmens gosse hade bundit honom med band af blommor, så att han icke kunde röra sig. Och nu kommo alla de små drömmarna omkring honom, tusen och åter tusen små barn, och togo i ring kring honom och sjöngo en liten visa:

Verlden är så stor, så stor,
Lasse, Lasse liten!
Större än du nånsin tror,
Lasse, Lasse liten!

Der är hett och der är kallt,
Lasse, Lasse liten!
Men Gud råder öfverallt,
Lasse, Lasse liten!

Många menskor lefva der,
Lasse, Lasse liten!

Lycklig den, som Gud har kär,
Lasse, Lasse liten!

När Guds engel med dig går,
Lasse, Lasse liten!
Ingen orm dig bita får,
Lasse, Lasse liten!

Säg, hvar trifves du nu mest?
Lasse, Lasse liten!
Borta bra, men hemma bäst,
Lasse, Lasse liten!

När drömmarna sjungit sin visa, hoppade alla bort, och Nukku Matti bar Lasse åter i båten. Längre låg han helt stilla, och allt hörde han ännu hur plättpannan fräste derhemma i spiseln. Fräsandet blef allt tydligare; Lasse liten hörde det helt nära bredvid sig — och så vaknade han och slog upp sina ögon.

Då låg han i båten, der han hade somnat. Vinden hade vändt sig, och båten hade med den ena vinden drifvit ut, med den andra vinden åter tillbaka till stranden, medan Lasse liten sof. Men det, som Lasse ansett för plättpannans fräsande, det var vågornas sakta sorl, när de slogo mot stenarna vid stranden. Icke hade Lasse hört så alldeles miste. Ty de klara blå sjöarna kunna väl liknas vid stora pannor, der Guds klara sol alla dagar steker plättar åt goda barn.

Lasse liten gnuggade sömnen ur ögonen och såg sig omkring. Allt var som förr: kråkan i björken, katten på gräset och ärtskidsflottan vid stranden. Somliga af skeppen hade förlit, och somliga hade drifvit tillbaka till stranden. Herkules hade kommit med sin last tillbaka från Asien;

Lasse Liten.

Teckning af ALB. EDELFFELT.

Loppan hade kommit från Polynesien. Och alla verdensdelarna voro precis der de varit förut.

Lasse liten visste ej rätt hvad han skulle tro. Han hade så ofta varit i Fjäderholmarnas grotta, och likväl visste han icke huru drömmarna gyeckla. Men Lasse liten bråkade ej sitt hufvud med sådant; han samlade hop sina fartyg och marscherade uppför stranden tillbaka till gården.

Då kommo bror och syster emot honom och ropade på långt håll: — Hvar har du varit så länge, Lasse? Kom hem, får du smörgås! — Men köksdörren stod öppen, och derifrån hördes ett besynnerligt fräsande.

Trädgårdsmästaren stod nära grinden och vattnade till qvällen dill och persilja, morötter och palsternackor. — Nå, — sade han, — hvar har Lasse liten varit så länge?

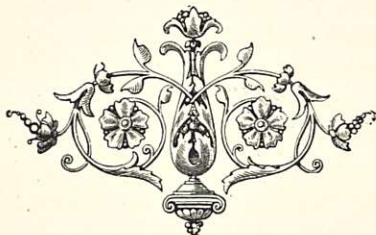
Lasse liten knyckte på nacken, såg styf ut och svarade: — jag har seglat kring verlden uti en ärtskidsbåt!

— Åhå! — sade trädgårdsmästaren.

Han hade glömt Fjäderholmarna, han!

Men du glömmet dem icke, du vet att de finnas, du känner deras strålande grotta. De lysande silfverväggarna rosta aldrig; de gnistrande diamanterna fördunklas aldrig, och aldrig upphör musiken att klinga så sakta, så sakta i grottans ljufviga aftonskymning. Liksom de klara stjernorna aldrig åldras, så åldras heller aldrig de lätta, luftiga drömmarna i Fjäderholmarnas salar. Kanske har du sett en skymt af deras fina vingar, när de flyga omkring din hufvudkudde? Kanske har du mött densamma drömmens gosse med de blå ögonen och det ljusa håret, han, som bär den röda mössan med silfverbandet och den hvita tröjan med

perlor på kragen? Kanske har han låtit också dig se alla världens länder och folk, den kalla ödemarken och de brännheta öknarne, de mångfärgade människorna och de vilda djuren i hafvet och skogen, på det att du må lära allting, men komma med glädje hem tillbaka? Ja, hvem vet? Kanske har också du rest en gång kring den vida världen uti en ärtskidsbåt?

Svarta hafvets matros.

De raska sjömansgossar,
De frukta ingenting,
De hala sina trossar
Och segla verlden kring.
Och när der brusar våg på våg
Och stormen gnyr i mast och tåg,
Då sjunga de sin visa
Så glade i sin håg.

På svarta hafvets flotta
Är Nisse lätt matros;
Vig är han som en råtta,
Så det kan knappast tros.
Der hoppar han från relingen
Och kommer upp så svart igen,
Så svart, som svarta hafvet,
Men lika munter än.

Då plär han hoppa kråka
På skeppets hvita däck,
Och der hans fötter råka,
Der ritas svarta streck.

Kråkfötter blir det visst deraf,
 Men Nisse, han är ingens slaf,
 Han målar ut för alla
 Sitt kära svarta haf.

Och stundom gör han plumpar
 I stället för parad;
 Då får med pappersstumpar
 Min Nisse bastonad.
 Men stundom, när han simmat käck
 Och ritat bra på akterdäck,
 Då får han ylletröja
 Och torkar hvarje fläck.

Han går på ben af stickor
 Med stöfvlskaft af stål;
 Små gossar och små flickor
 Han bäst af alla tål.
 Och som han är en lustig tok,
 Så ritas han i deras bok
 Ett A, som går på styltor,
 Ett B, som går i krok.

Kom, Nisse, nu och hissa
 Din flagg på masten här!
 Små barn stå här och gissa
 Hvem du, min Nisse, är.
 Nå, säg: du är ... Nej, se på den!
 Han plumsar i sitt haf igen
 Och dykar upp och skrifver:
 God morgon, liten vän!

Tändstickan.

Tändstickan låg för första gången i sin nya låda på fabriken's bord och betänkte det, som härtills tilldragit sig under hennes korta tillvaro. Hon kunde ännu dunkelt erinra sig huru den stora aspen vuxit vid elfstranden, huru den blifvit huggen, sågad och slutligen sönderhyflad till många tusen små spjelor, af hvilka tändstickan var en. Derefter hade stickan blifvit sorterad i högar och rader med sina kamrater, doppad i afskyvärda smältpannor, upplagd att torka, åter sorterad och slutligen inlagd i lådan. Detta var just inga underbara öden eller stora hjertedater. Men tändstickan hade fått en brinnande lust att uträtta något i verlden. Hennes kropp var danad utaf den rädda aspen, som alltid darrar för att den sakta aftonvinden kunde uppvexa till storm och upprycka honom med rötterna. Men så var i stället stickans hufvud doppadt i sådana ämnen, af hvilka man får den ärelystnaden att vilja lysa för verlden, och därför var der likasom en beständig motsats mellan kroppen och hufvudet. När det eldfångda hufvudet, i tysthet sprakande, ropade: — rusa nu fram och uträtta något! — hade den försigtiga trädkroppen alltid en invändning till hands och hviskade: nej, håll, vänta ännu litet, fråga dig för, om tiden är inne!

Medan nu stickan låg med sina kamrater inlagd i lådan, blef hon varm om hufvudet och kände en besynnerlig

lust att fatta eld. Men asprådet uti henne höll emot, och stickan frågade plånet på lådan: — månne det nu är tid? Plånet svarade: — jag märker väl, att du är en gulnabb, som genast är färdig att ruså åstad. Gif dig tålmod och gör inga dumheter, du kan ändå ingenting uträtta utan mig, ty du är en säkerhetståndsticka. Tror du väl, att jag skulle tillåta dig uppbränna fabriken, som är vår födelsebygd, och den unga flickan, som varit vår uppfostrarinna?

Stickan gaf sig tålmod och blef inpackad, jemte sin låda och millioner andra kamrater, uti ett stort magasin. Medan hon låg der, kom åter den onda ärelystnaden uti det eldfångda hufvudet, men hejdades af den darrande aspen. — Är det nu tid? — frågade stickan. Plånet svarade: — jag kan ingenting, se, här är så mörkt; men gif dig tålmod! Tror du, att jag skulle tillåta dig uppbränna magasinet och hela den stora, folkrika staden?

Stickan fördes ombord på ett fartyg, för att sändas till andra orter. Det var en mörk natt, stormen hven genom tackel och tåg, fartyget brottades med vågorna långt ute i öppna hafvet. — Är det nu tid? — frågade stickan åter, ty det syntes henne alltför frestande att upplysa ett mörkt och stormande haf. Plånet svarade: — vänta litet, jag vill höra, om stormen fått någon befallning att låta skeppet förgås.

Stormen svarade, att han icke fått någon befallning derom. — Gif dig ännu tålmod, hviskade plånet. — Fartyget ankom lyckligt till sin bestämmelseort, stickan fördes i land, upplades i en handelsbod och såldes jemte sin låda. En fattig flicka köpte henne, förde henne hem till sin moders koja och satte sig vid spiseln att borsta lin. Stickan såg de sköna, mjuka linflagorna, kände åter den onda lusten och frågade: — Är det nu icke tid? Vänta, svarade

plånet, jag vill fråga elden i spiseln, om han fått befallning att bränna upp stugan. Elden svarade, att han ingenting kunde göra, han hade fått befallning att hålla sig stilla och koka grytan. Gif dig tålmod, sade plånet till tändstickan.

Flickan gick andra dagen ut med ängsfolket för att berga hö. Om natten sof hon med sin moder i ladans torra, doftande hö. Emedan hon tidigt följande morgon skulle uppgöra eld åt ängsfolket, bar hon sticklådan i sitt matknyte. Stickan kände doften af höet och sade till plånet: — käre, låt mig nu stryka mitt hufvud emot din sida; det vore så skönt att tända höet! — Plånet svarade: — jag vill fråga regnet, som nu börjar smattra på ladans halmtak. Regnet svarade: — rör dig icke, om ditt lif är dig kärt, ty jag har fått befallning att skydda ladan. — Gif dig tålmod, sade plånet till tändstickan.

Andra dagen kom flickans broder, som var en sjöman, och sade: — farväl, moder; jag måste nu resa till Björneborg, för att gå på långresa, först till Vasa, sedan till Amerika. Har ni en tändsticka att låna mig? — Flickan gaf honom sticklådan, sjömannen gick och kom till ett ställe, der jernvägen sprängdes igenom berget. Der fick han nattqvarter hos bergsprängarne och hade till hufvudgård ett fat, uppfyllt med krut. — Nu? frågade stickan, och hon kunde knappt afhålla sig från att rusa med hufvudet emot plånet. Men plånet bannade henne och sade: — skäms, brushufvud; — ser du icke, att på andra sidan om fatet soffer ett litet barn?

Sjömannen gick nästa morgon vidare, kom till staden Björneborg och gick der ombord på ångfartyget Österbotten, som skulle resa till Vasa. Andra dagen gick ångfartyget ut till sjös. Det var middagstid, klart solsken, frisk blåst; skeppet var uppfyllt med folk och tungt lastadt med gods.

Nu sade plånet till stickan: — är du vid lif? — Stickan svarade: jag väntar min tid, jag har aldrig varit så färdig som nu att uträtta något. — Då vill jag förtro dig en hemlighet, — hviskade plånet. — Jag hörde vågorna fråga vinden, om han fått någon befallning, men vinden svarade nej. Derefter hörde jag vinden rusa ned till eldstaden under ångpannan och fråga de brinnande kolen, om de fått någon befallning, och kolen svarade nej. Och åter hörde jag kolen fråga jernplåtarna i fartygets sida, om de fått någon befallning, och jernplåtarna svarade nej, som alla de öfriga. Då språkade kolen sig emellan och sade: — Intet af de fyra elementerna har fått någon befallning, och likväl måste det ske. Hvem skall göra det?

— Jag, — sade stickan.

— Det är icke möjligt, — genmälde plånet, — ty du är blott elementernas lilla springpojke.

Stickan hade haft lust att fråga plånet, om icke David slog Goliath, men hon teg, hon hade nu lärt sig vänta.

Den unge sjömannen stod vårdslöst lutad mot några pappersbalar på mellandäcket. Han var lättsinnig och sorglös, som mången annan vid hans ålder. Tiden blef honom lång, han framtog en cigarrett och derefter lådan med tändstickorna.

— Nu eller aldrig! — sade stickan till plånet.

— O, nej, — sade plånet, — icke ännu, icke ännu! O, det sköna fartyget, det dyrbara godset och de många oskyldiga människorna, hvad ondt ha de gjort dig, att du skulle ställa dem mellan elden och hafvet? Icke ännu, icke ännu!

Men stickan hörde ingenting mer; i samma ögonblick tog hon eld mot plånet. En klar låge flammade upp, men ingen märkte henne uti det ännu klarare solskenet. Sjömannen tände cigarretten och kastade strax den brinnande

stickan vårdslöst ifrån sig. Nu hade alla elementerna fått den hemlighetsfulla befallning, hvilken de länge väntat. Vinden förde stickan mot den af solen torkade pappersbalen, stickan klängde sig fast vid dess sida, och balen fattade eld. Vattnet, i stället att släcka elden, vägrade göra sin tjänst i pumparne; jernet, som ej kunde antändas, begynte dess mera att glödga, och blåsten fördubblade den härjande branden. Inom en kort stund var det sköna fartyget förlorat, och bland dess olycklige passagerare och besättning hade några funnit sin död i elden, några i hafvet och andra blifvit räddade.

Icke långt från det brinnande vraket, på de af kol och rök svärtade vågorna, samm den yttersta lilla skaftändan af en brunnen tändsticka och bredvid henne det vattendränkta plånet af något, som fördom varit en sticklåda. — Olycksaliga sticka, — sade plånet, — hvad har du gjort? Det hade varit bättre, att du aldrig blifvit skuren ur aspens hjerta.

Den lilla brända stumpen af stickan höjde ur vattnet sin sotiga spets och svarade:

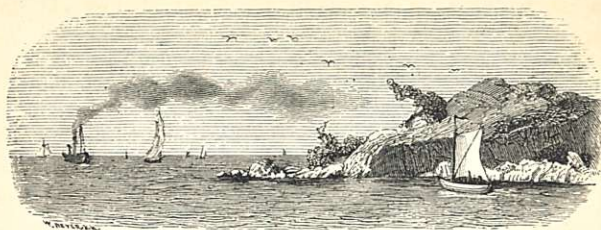
— Sade jag icke, att jag skulle uträtta något, blott jag visste min tid? Nu är jag namnkunnig, jag har förstört ett stort skepp, hela landet talar om mig, och ingen tändsticka har kommit till en så stor heder. Men var lugn för mig, jag är nöjd med min ära. Jag vill nu flyta till lands och låta doppa om mig. Följ med mig, vi skola ännu uträtta märkvärdiga ting. Jag skall blifva en välgörenhets-tändsticka, jag skall i kallaste vintern antända en stor skog för att värma de fattiga; du skall få se, att jag ännu gör många människor lyckliga.

En stor, hvitskägig våg, som reste bakom stickan sin skummande hjessa, förnam dessa ord. — Du usla spillra af ett stort träd, — sade vågen, — hvad kunde du uträtta

annat, än lyda befallningar, dem du ej kände? Se, de väldiga elementerna, af hvilka du är endast ett lösryckt stoftkorn, kunna ej annat, än vänta och lyda. Försvinn, med ditt löjliga högmod och dina dåraktiga framtidsplaner, i det okända djupet!

Och vågen rullade fram som ett berg af snö och begrof under sig den svärtade stickan med det af vattnet upplösta plånet. Sök hennes spår, och sök hennes ärelystnad långt ned i hafvets djupaste dy, der hon namnlös och obegråten multnar i glömska!

En vårdag på Finska Viken.

Vårt sköna haf, vår Finska Vik,
Hur är du nu så glad och rik
Med tusen hvita segel!
Och nyss var du så tom och arm
Med isar på din frusna barm;
Din bölja sof
I vinterlof,
Och dödt i dig var Neckens hof.

Men nu så är du stolt och fri,
Din bojas tid är nu förbi,
Och dina böljor sjunga,
Och dina måsar återvänt;
Din fyr är tänd, ditt nät är spändt,
Och röken går
I ångarns spår,
Och dina stränder andas vår.

Nu slingrar du ditt silfverband
Emellan Estlands gula sand

Och Finlands gråa klippor;
Nu bär du Kronstadts pansarstäf
Så lätt som gossens båt af säf
Och dansar glad
I morgonbad
Mot vida verdens port åstad.

Blås, friska vind! Sväll, blåa våg!
Slå högt mot strand, och fyll vår håg
Med stora, ädla tankar!
Skölj bort med hafvets salta flod
Den veka lust, det dufna mod,
Och friska opp
Båd' själ och kropp'
Till kraft och lif, till ljus och hopp!

Ty du är vårt, du stolta haf!
Åt oss, åt oss dig Herren gaf
Till väg för Finlands flagga,
Och hvarje gång hon fladdrar fritt
För verdens luft i blått och hvitt,
Då har du spått
Vår framtids lott
Och blinkar upp i hvitt och blått.

Pehr Matts' sten.

När jag bodde i skärgården, såg jag från mitt vindskammarfönster det öppna hafvet genom ett bredt sund i nordvest. Bottniska Viken utbredde der sin vida, sköna vattenspegel, stundom blank som det jemnaste glas med långa fina silfverstrimor, der Unda Marina med sina lek-systrar lekte i skenet af middagens sol. En annan gång var spegeln lika blank, men ej mera så jemn, ty då gingo der långa, höga och kullriga vågryggar af dyningen efter en storm; det var som såge man det stora hafvet sofvande flämta ut efter en väldig strid, dess bröst höjdes och sänktes; — det andades tungt, men det hade nu lugn. Åter en annan gång kom den bistra nordan från polen och strödde kring stränderna Lapplands guldsand. Då brast hafvets spegel i många millioner spillror, dess vågor uppreste sig som rytande bufflar att stängas mot klipporna, och Thors ö och Fröjas ö, hvilka fått sin plats ytterst som murar mot fiendens anfall, stodo der alldeles hvita af skum, som stänkte högt emot grantopparna.

Det var i detta blånande fjerran som man hvar afton såg Fjäderholmarna lyftas ur hafvets djup och hvar morgon åter sjunka ned under vågornas yta. Men längre åt vester syntes vid himmelens rand en stor, ensam klippa, som kallades *Pehr Matts' sten*. Ingen visste mer hvem denne

Pehr Matts må ha varit, som gifvit stenen sitt namn; *kanhända* var han endast en fattig fiskare, som der lagt ut sina nät och *sofvit* under en månljus augustinatt såsom en hafskonung på *klippan*. Jag hade sett denna sten alltfrån min barndom, och alltid *hade* han synts mig så märkvärdigt hemlighetsfull, för det att *han* var så stor, så ensam och så långt borta från människors vägar ute i det vilda, ödliga hafvet. Jag föreställde mig alltid, att han måste vara ditkastad af en jätte och stå som ett kyrktorn i hafvet med hisnande bråddjup på alla sidor. Ibland försvann han alldeles i töcknen, ibland reste han sig högre än någonsin förr, när aflägsna föremål *förtonade* sig i sjön och syntes likasom upplyftade, hvilket ju ser så ut, när den fjerran luften är litet töcknig och solen står lågt. Och då skeno ibland de röda morgonskyarne så förunderligt grannt på Pehr Matts' sten; han tycktes brinna i ljus låga, han gnistrade som af eld och guld i de blåstrimmiga vågorna der borta i hafvet.

En dag hade Pehr Matts' sten fått en invånare: der rörde sig något på hans topp, och det måste vara en jätte. Gestalten var en människas, men hvilken människa! Han måste vara minst nio alnar lång, der han utbredde sina armar mot himlahvalfvet. Jag tänkte på Necken; skulle det vara han? Dagen derefter fick jag veta, att det varit en liten fiskaregosse, som klättrat på stenen för att söka sjöfågelägg, — ty han hörde icke till Majföreningen, — och när han stod der, förtonade han sig, förstorade sig så märkvärdigt mot luften, att han syntes mycket längre, än alla de jättar, som stundom visas för penningar likasom vilda djur.

Efter den dagen kände jag en brinnande längtan att se Pehr Matts' sten på nära håll, och jag tänkte mig huru förunderligt det skulle vara att stå der på toppen och ut-

breda mina aruar mot himlahvalfvet. Jag kände en gammal fiskare, som hvarje måndag seglade der förbi till sitt ensliga fiskeläge i hafvet och hvarje lördag åter vända tillbaka till staden med saltad ströming i sina fjerdingar. En vacker måndagsmorgon, när det blåste en så lagom sydvestlig bris, att man kunde segla fram och tillbaka dit ut, ropade jag an min gamle vän, han åtog sig att vara min lots, och vi styrde ut mot det öppna hafvet. Det var en lång väg, mycket längre, än jag hade förmodat; jag gissade en mil, och det var mer än två. Ju längre vi aflägsnade oss från öarna med deras små fiskarkojor, desto ensligare och ödsligare syntes mig dessa ändlösa blå fält, som glittrade i solskenet. Jag väntade, att Pehr Matts' sten skulle vexa allt större, ju närmare vi nalkades honom; ja, jag var öfvertygad, att han skulle vara ett förskräckeligt högt berg. Men så var det icke, han krympte snarare hop, han blef allt mindre, och när vi voro honom alldeles nära, såg han knappt större ut, än en vanlig hölada. Jag märkte nu, att han sett så stor ut på afstånd, för att han stod så ensam på en vid, slät yta med den blå luften bakom sig och intet i närheten, hvarmed han kunde jemföras.

För att säga sanningen, var han, sedd på nära håll, icke underligare skapad, än mången annan klippta vid hafsstranden. Men den stora ensligheten gaf honom något ovanligt, högtidligt och hemlighetsfullt. Han hade stått der så ensam i många, många hundra år, och under denna långa, okända tid hade hafvets rasande vågor beständigt maktlösa brutit sig mot hans skrofliga sidor. Hvad allt hade icke han upplefvat, och han kunde icke berätta det. Vågorna hade icke skrifvit sitt namn i berget, seklernas snö och solsken hade icke ristat en runa i klipphällen. Norra sidan var alldeles glatt slipad af vågsvallet; på de öfriga sidorna kunde man urskilja bruna ränder efter vattnets

olika höjd. En tunn, grå mossa, blandad med hafvets gröna slem, betäckte den del af hans yta, som icke stod under vatten. Otaliga fåglar hade efterlemnadt hvita märken på stenen, och när vi nalkades, uppflögo tjugu måsar med ett argt skri kring denna sin sällan störda fristad. De mottogo oss som röfvere, de kretsade kring våra hufvuden, de tycktes vilja uthacka våra ögon, vi måste försvara oss med årarna. Måsarne stredo för *sitt* fädernesland; de hade ju sina bon på klippan.

Jag klättrade upp på den slippriga klippan. Hon var nästan jemn på sin öfra yta och stor som ett kammargolf. En blommande röd epilobium och en mager vinbärsbuske hade sökt sig ett fäste, bland musslor och hafstång, i en remna på solsidan. Allt vill lefva: sjelfva den hårda klippan anstränger sig att bära blommor och frukt!

Hvad var detta? En bokstaf? Nej, icke en bokstaf, men kanhända ett bomärke, ifall det icke var en sådan kråkfot, som naturen sjelf brukar rista i flata klipphällar. Jag lutade mig ned och skrapade mossan af hällen. Icke ett, utan väl tjugu sådana märken tycktes ha varit inhuggna på vestra sidan och nästan lika många på den östra. Många voro nästan utplånade af regnet, solen och hafvets svallvåg. Men hvarför voro de inhuggna liksom i två fientliga läger? Var det måsar och vildgäss, som stridt om Pehr Matts' sten? Ingen visste det, stenen var tystlåten, hafvet mumlade något, men så gör det ju ständigt. Det kan icke tiga och får ej berätta.

Jag ihågkom fiskaregossen, som vext till en jätte. Hvarför skulle ej jag kunna täfla med honom? Pehr Matts' sten, som sjelf är en jätte på afstånd, inbillar småfolket der borta hvad han behagar. Jag ställde mig på tå, kapprak på höjden af klippan... jag utbredde armarna som väderqvarnsvingar... jag vände mig långsamt och högtid-

ligt omkring som ett torn. O, hvad jag nu måste synas förfärligt hög och stor mot den blå luften! Man skulle säga derborta: det är Pehr Matts, som tager ned solen från himmelen!

— Kanske vi nu begifva oss af? — sade fiskaren i sin båt.

Vi begåfvo oss af, och det kändes rätt skönt att åter komma till människor från det ödsliga hafvet. Lång tid derefter sökte jag något i gamla papper från Gustaf Vasas tid. Till min förundran läste jag der om ensliga stenar i hafvet, der sälarne brukade krypa upp, för att masa sig i solskenet. Säljägare fingo sitt bästa byte vid sådana klippor, som därför kallades *sälstenar* och voro mycket eftersökta. Jägare från skilda byar råkade i träta om sälstenarne, gingo till domaren och begärde, att ingen annan skulle få jaga der. Jag förstod nu hvarför Pehr Matts' sten var märkt med olika bomärken i två fientliga läger.

Men der var något annat märkvärdigt med denna sten. Om han för trehundra år sedan var en sälsten, så måste han då ha legat så lågt vid hafsytan, att sälarne kunde krypa upp. Och nu stod han minst sex alnar högre. Så mycket måste således hafvets vatten hafva minskats sedan den tiden, och lika mycket måste Finlands kust hafva höjts öfver hafvet på trehundra år. Är icke detta förunderligt? Men så är det. Hvarje hundra år har det norra Finland — liksom det norra Sverige — eröfrat från hafvet ett stort stycke land, som blifvit torrt, när hafsvattnet bortrunnit två alnar lägre. Och södra Finland har vunnit en alnhöjd från hafvet. Så vexer landet till och eröfrar ständigt nya provinser från hafskonungens rike. Det vet Pehr Matts' sten. Han hade likväl något att säga, så sten han var. Han sade till mig: ditt land vexer!

Jernvägskonduktören.

Brr! — Beständigt droskor skramla!
Väntsaln är ett marknadstorg.
Herrar med cigarr sig samla,
Fruar med sin äppelkorg,
Jungfrur med sin kaffepanna,
Dadda med sin lilla Nanna,
Medan Calle satt sig bred
På sin halfva smörgås ned.
Klockan slår,
Tiden går,
Hvar sekund är här ett år.

Upp med dörren! Klar maskinen!
Hvar tar sin, så tar jag min;

Tjocka frun i krinolinen
 Pinar sig i vagnen in.,
 Alla sig mot fönstren sträcka,
 Calle mutas med en knäcka,
 Dadda sjunger lulli tuss,
 Pappa får en afskedspuss.
 Klockan slår,
 Tiden går,
 Hvar sekund är här ett år.

Allt är märkt, som det skall vara.
 — Åh, här sitter man galant!
 — Se om elden, kära Clara!
 — Lycklig resa, söta tant!
 — Helsa faster! Skrif med posten!
 Akta gurkorna för frosten!
 — Se, der kom herr Luns för sent!
 — Vänta! — Kan ej. — Sapperment!
 Klockan slår,
 Tiden går,
 Hvar sekund är här ett år.

Piii... Nu rörs den långa raden,
 Tung liksom en Noaks ark.
 Som ett moln försvinner staden;
 Der är ju vår gröna park.
 Hör, Vårt Land sjungs på balkongen,
 Men i skenans dån dör sången.
 Vågor i vår glada sjö,
 Vackra minnens stad, adjö!
 Klockan slår,
 Tiden går,
 Hvar sekund är här ett år.

Detta får hvar dag jag höra,
 Arme jernvägsstyrman, ack!
 Ständigt röra, föra, köra,
 Päck och pack och snick och snack.
 Tålig klifver jag på steget,
 Tittar i hvar vagn så eget,
 Som en stum och höflig björn,
 Knipsar af biljettens hörn.
 Klockan slår,
 Tiden går,
 Hvar sekund är här ett år.

Och så rulla vi i verlden
 Ständigt bort i samma spår;
 Två minuters halt på färden,
 Tills en smörgåsrast man får.
 Mumsa fort! Man åt sig raffe
 Munnen full med kokhett kaffe.
 — Hvar är Calle? — Han slapp ut.
 — In med hufvudet förut!
 Klockan slår,
 Tiden går,
 Hvar sekund är här ett år.

Skogarna som getter springa,
 Bergen lunka oss emot,
 Åar under oss sig slinga,
 Sjöar bölja vid vår fot.
 Bort fly broar, gårdar, grindar,
 Telegrafens tråd sig lindar,
 Bugtande från stolpens stam,
 I en vågig linie fram.
 Klockan slår,

Tiden går,
Hvar sekund är här ett år.

Nu är ett parti vid hamnen,
Hvisselpipan ljuder halt.
Vänner stå med öppna famnen,
Kyssar smälla öfverallt.
Calle ruskas upp ur luren,
Och på mormors armar buren,
Vaknar Nanna, röd om hyn,
Vid en pepparkakas syn.
Klockan slår,
Tiden går,
Hvar sekund är här ett år.

Jag allena får ej hvila,
Ingen trycker här min hand,
Ångan hvisslar: ila, ila
Till de obekanta land!
Tiden tröttnar ej i vingen,
Verlden väntar här på ingen,
Skenan rasslar, tendern gnyr,
Och mitt lif med röken flyr.
Klockan slår,
Tiden går,
Hvar sekund är här ett år.

Myran, som for till doktorn.

Om jag skulle titta upp? — sad' myrbarnet. — Stopp litet, sad' myrmamma, jag vill först se åt hur det är i verlden. — Och så tittade hon ut genom en glugg i myrstacken, men kunde ingenting se, för att solen sken henne rätt i ansigtet.

— Nu tittar jag upp, — sad' myrbarnet. Och så kröp det ut genom gluggen.

Myrstacken var byggd under en stor gran, solen sken på de gröna grenarna, isen under grenarna smälte, ett litet isstycke föll plums ned i myrstacken och slog benet af myrbarnet, som krupit ut genom gluggen.

— Hvad var det? — sade myrmamma.

— Det var bara jag, som miste ett ben, — sade myrbarnet.

Myrmamma blef förskräckt, drog barnet in genom gluggen och begynte att plåstra benet med kåda. Det tycktes sitta så bra ihop, men när myrbarnet började gå, föll benet af.

— Det går aldrig i verlden an; vi måste resa till doktorn, — sade myrmamma.

Så gjorde hon sig en säck af en liten vissnad liljekonvalje från i fjol, stoppade benet i säcken, tog barnet på ryggen och begaf sig på väg. Myrstacken var på en

backe helt nära jernvägen; myrmamma visste när bantåget skulle komma och passade på. Bantåget kom, — burr, urr urr! — myrmamma hoppade från skenan på hjulet, snurrade kring några hvarf, men klef lyckligen med sitt barn upp till vagnen och reste utan biljett till Helsingfors.

När de kommo dit, kröp myrmamma varsamt ned, ty hon var rädd att trampas ihjäl, och klef dristeligen på hyrkuskens droska. Allt bar hon barnet på ryggen och benet i säcken.

— Nu skola vi åka till doktorn, — menade myrmamma. — Jag undrar hvad hästen säger om ett så tungt lass.

— Hvad är detta för hvita berg? — frågade myrbarnet, när de åkte förbi de stora stenhusen.

— Det är sådana stackar, som människorna bo i, — svarade myrmamma. — Stackare äro vi alla. — Och så kommo de till stora klinikum, ty hyrkusken körde en ung doktor, som varit rest till Petersburg för att höra Kristina Nilsson sjunga Neckens polska.

Myrmamma glömde att betala hyrkusken och klef uppför trapporna med barnet på ryggen. Stordoktorn satt vid sitt bord och läste en bok om konsten att göra nya näsor. Myrmamma klef upp på bordet och kröp på boken. Stordoktorn såg henne och knäppte henne med fingret, men myrmamma knep fast sig i bladet och begynte berätta om isbiten och barnets ben. — Jaså, är det ingenting annat? — sade stordoktorn och ville hopfästa det lilla benet, men han hade för grof tång och ryckte i stället bort ett af de friska benen.

— Hvad var det? — sade myrmamma.

— Det var ingenting, det var bara jag, som miste mitt andra ben, — sade det tåliga lilla myrbarnet.

Stordoktorn skyllde på sina glasögon och gick att söka en finare tång, men myrmamma gaf sig ej tid att

vänta, hon packade in båda de lösa benen i säcken, tog barnet på ryggen och kröp sin väg.

— Vi måste väl resa till vattendoktorn Ewerth, — sad' myrmamma och lyckades snart få rätt på en annan hyrkusk, som skulle åka dit med en fet herre, hvilken ville bli mager.

Doktor Ewerth stod vid en stor badbunke och ville just doppa den fete herrn i badet, när myrmamma klef upp på hans hand, för att blifva bemärkt. Knappt såg han myrmamma, innan han doppade handen i vattnet, och der blefvo myrorna.

Myrmamma klef snart på randen af badbunken och ropade åt sitt barn att hålla sig fast vid hennes klädning. Men när myrmamma var bergad, såg hon ej mera barnet, ty den fete herrn plaskade så grymt i bunken, att der var allt som en fors.

— Hur är det med dig? — skrek myrmamma.

— Litet vått bara, och nu drunknar jag! — hördes myrbarnets spåda röst i den forsande badbunken.

Myrmamma störtade sig midt i forsens och drog med osäglich möda barnet upp till det torra. Men nu var myrbarnet dött.

— Jag måste väl resa till folkdoktorn Bäck, — sade myrmamma, — och doktor Bäck råkade den tiden vara i Helsingfors, annars hade myrmamma varit tvungen att vänta på ångbåtslägenhet, ty icke kunde hon spatsera till Vasa igenom snödrifvorna. Och så begaf hon sig med det döda barnet och de båda lösa benen till den mannen, som var en doktor utan doktorshatt.

Doktor Bäck tog ett förstoringsglas, såg på det döda myrbarnet och de lösa benen och sade: — här måste gnidas, men jag kan icke göra det, jag har för stora fingrar.

Myrmamma funderade och skulle gerna ha bedt flugorna hjälpa sig, efter de äro berömda gniderskor, men de råkade alla vara döda vid den tiden på året. — Jag vill se åt bakom den stora köksspisen, — sade hon.

Myrmamma kröp bakom köksspisen och fann en halfdöd syrsa, som legat der sedan i höstas. Den drog hon med mycket besvär baklänges fram i solskenet. Efter en stund qvicknade syrsan till lif och började muntert gnida det lilla myrbarnet. — Så der skall det vara, — sad' doktor Bäck och pekade med en strumpsticka hur syrsan borde göra sin sak rätt skickligt, så att det skulle vara en riktig massage, som de lärde kalla gnidarekonsten.

Tre minuter och litet mer gned syrsan, och så kom myrbarnet åter till lufs, hvilket gjorde hennes mamma en stor glädje. Derefter hopfästes åter de lösa benen, och nu var myrbarnet friskt.

— Hvad får jag betala för doktors stora besvär? — sade myrmamma.

— Du skall gifva jungfru Marias nyckelpiga mat i din stuga, när hon nästa gång kommer till myrstacken, — svarade doktor Bäck.

— Det skall jag göra, — svarade myrmamma gladeligt; — jag skall duka åt henne honungskaka och grankåda, så mycket hon orkar äta.

— Det är bra, — sad' doktor Bäck. — Adjö med dig nu, jag har sex armar och fyra ben, som vänta på mig.

— Adjö, — sad' myrmamma, och så begaf hon sig på hemvägen med sitt lilla friska barn.

När hon kom hem till stacken, var det redan vår, och alla grannarne hade redan krupit ut ur stacken och begynt att rödja myrornas landsväg, som gick öfver skogsbacken, ty snödrifvorna hade lemnat mycket skräp efter sig. Der blet en stor fröjd och förundran bland alla stackens

invånare, och alla skulle de se och känna på myrbarnet, om benen också sutto riktigt ihop. I detsamma kom der en af jungfru Marias små nykelpigor, trött, hungrig och frusen, klifvande fram öfver det första gräset på skogsbacken. Då togo myrorna sina hvassa spjut af granbarr och ville drifva bort den främmande vandrerskan. Men myramma ställde sig på bakfötterna med ett grönt grässtrå i högsta hugg och försvarade nykelpigan och bjöd henne in i sin stuga i stacken. Der dukades strax ett fint kalas, sådant der icke nyligen varit i myrstacken, och syrsan sjöng taffelmusiken, och myrbarnet dansade med sina friska ben, och solen sken, och vårens lilla gosse flög med susande vingar fram öfver den gröna skogsbacken.

Telegrafisten.

Jag sitter dagar och nätter trägen
Vid stora vägen,
Der ordet kör i galopp till fjerran
På kopparkärran.
Jag håller tömmen
I mina händer
Och kör med strömmen
Till andra länder,
Men sitter dock i min stora hast
Som spikad fast.

Det klappar, klappar och åter klappar
I stift och tappar:
Då skenar tanken, och gnistan springer
Ut ur mitt finger,
Och i sekunden
Så glad hon dansar
Kring jorderunden
I kopparpansar,
Men tung som bly hennes körsven är:
Jag sitter här!

Och när jag sitter, så trött att vaka,
Får jag tillbaka

Ett bud i tråden om hvad der händer
På fjerran stränder.
Och remsor trilla
Som pappersbäckar
Så tyst och stilla
Med punkt och streckar;
Dem skall jag stafva ihop och se
Hvad säga de.

De ha så mycket att mig berätta;
Hvem mins allt detta?
Än är det glädjen, än är det sorgen,
Än är det korgen,
Som kondoleras,
Än är det ringen,
Som gratuleras,
Men det vet ingen;
Än är det pengar, än jern och spik,
Än politik.

Jag har i handen vid trådens flöde
Europas öde
Och vet långt bättre, än kaffesystrar,
Hvad tiden lystrar.
Men ack, hur skallra
Då mina läppar!
Jag får ej sqvallra
Om trådens knäppar;
Af idel nyheter spricker jag
Hvarenda dag.

Här sitter jag med min tråd så trägen
Vid stora vägen,

Och världen brusar, och tiden springer
Förbi mitt finger,
Och orden ila,
Fast jag är bunden,
Med hundramila
Skjuts i sekunden.
Hvem frågar väl efter kusken då?
Kör på! Kör på!

Lilla Genius.

Det var en gång en lärd man, ett bokråd; — jag vet ej om ni hört talas om bokråd: det är en mycket vördnadsbjudande titel. Bokråd kallas en sådan, som vet mycket ur böcker, men litet eller intet ur lifvet. Och vårt bokråd var ett beskedligt bokråd, som icke gjorde en mask för när: han stack blott en nål igenom bobbor och flygfån och petade upp dem i rader på en korkskifva, ty han var insektsamlare. Han tyckte detta vara alldeles som det skulle vara, och aldrig såg man honom så innerligen belåten, som när han fick något nytt och rart att sprattla på nålen.

En sommardag sken solen in i studerkammaren, och bokrådet begynte svettas i sin gröna stoppade nattrock. Han lyftade glasögonen från sin näsa och skärmen från sin månljusa panna, sköt undan gardinen, tittade ut och såg solen skina. — I dag är insektväder, — sade han vid sig sjelf.

Bokrådet tog sin gula kaschett, sin snusbruna sommarrock, sin håf, sin flaska, hvori han brukade förvara rara insekter, och vandrade ut. Vid det han klef gatan framåt, trampade han sönder en frus klädningsfäll, puffade en liten flicka, som bar en mjölkkruka, och trätte smått med en lyktpåle, som ej ville gå ur vägen. Slutligen kom han till parken utanför staden. Der var sommarkoft, grönska, blommor

och fågelsång, men detta märkte ej bokrådet. Han slog med sin håf i de hvita hundlokorna, de gula ranunklerna och de gröna videbuskarna; han ruskade häggarnes grenar, — ty häggarne äro goda insektställen, isynerhet när de blomma, och ju maskättnare de äro, desto bättre. Alla träd borde vara maskättna, tyckte bokrådet. Dessutom var mycket att göra i gamla, murkna stubbar och kullfallna, förtorkade grenar: — allt, som icke var maskätet, borde åtminstone vara kullfallet, förlegadt och murket, tyckte bokrådet.

Svårare var det att jaga flygande kräk i den vackra parken: de hade så snabba vingar, och bokrådet hade inga sådana. Han ställde försåt för sländor och fjärilar, han fiskade i luften efter brömsar, steklar och guldfugor, och om många af dessa småkräk fingo genom honom sin bane, skonade han ej heller spindlarne i deras nät. De vederstyggligaste voro ofta de allrararaste. Allt dugde åt bokrådets samlingar, och deri hade bokrådet ganska rätt, ty ingenting finnes uti naturen, som ej har sitt ändamål och sin lärdom. Felet var endast, att bokrådet föga brydde sig om ändamålet, blott han fick kräket uti sin samling och kunde beskrifva huru det minsta fjun såg ut.

Nu hade jägten lyckats dåligt, ty hvad skulle bokrådet göra med några hundrade brömsar, hästflugor och kålmaskar, af hvilka han hade flera hundra förut? Trött och misslynt, satte han sig vid brädden af en damm, der en stor, hvit neckros just hade öppnat sin sköna, unga kalk mot sommarsolen.

— Aha! — utropade bokrådet med en plötslig förtjusning. Han hade funnit en liten högst besynnerlig varelse fördold mellan neckrosens blomblad.

Kräket var knappt en half tum långt, fint som en blomstjolk, hvitt och litet, skiftande uti ljusrött, men till

skapnaden nästan likt ett människobarn, utom att det var så förunderligt litet och bar genomskinliga, glänsande fjärilvingar på sina snöhvita skuldror. En annan skulle ha funnit den lilla varelsen förtjusande täck. Bokrådet kände sig också helt rörd af glädje, men det var därför att han funnit en rar insekt.

Han stoppade alltså kräket i flaskan bland de öfriga flugorna och vandrade belåten tillbaka till sin studerkammare. Här uppstack han den nya insekten på en nål, fäste nålen vid en korkskifva och begynte studera sitt fynd under mikroskopet.

— Det var kuriöst, högst kuriöst! — menade bokrådet. — En sådan insekt har jag aldrig funnit. Det måste vara en *homunculus minimus*, — ett mikroskopiskt människopyre! Men han sprattlar alldeles för mycket, jag kan ej räkna tårna på hans baktassar. Han får dö på nålen, så länge jag letar i mina böcker efter släktet *homunculus*.

Alltså ställdes kräket på sin nål i ett hörn af studerkammaren, och bokrådet gick att leta i sina böcker. När han der ej kunde upptäcka något spår af släktet *homunculus*, begaf han sig till stadens största bibliothek, der hundratusen böcker stodo uppradade på hyllorna, och begynte leta i dem från perm till perm efter någon beskrifning öfver ett människopyre, som endast vore en half tum långt. Detta var ett långt och mödosamt arbete. Bokrådet letade och letade i sju hela år; han blef af sökande och bekymmer askgrå i ansigtet, och den snusbruna rocken begynte blomstra som ett potatisland, men ingen *homunculus* stod att upptäcka, åtminstone ingen sådan, som lefver och vistas i neckrosens blomkalk. Efter de sju årens förlopp vände bokrådet åter till sin studerkammare och beslöt nu att utgifva en egen bok om den nya insekten *homunculus*, som lefver af blomdoft och vanligen uppehåller sig vid en viss

damn, i en viss park, en viss tid på sommaren, samt har den förunderliga egenskapen att endast kunna hittas af lärde män i snusbruna sommarrockar.

Alltså uppsökte bokrådet åter det gamla skåpet i vrån, med den dammiga lådan, der korkskifvan och *homunculus* varit gömda i sju år. Kräket satt qvar på nålen, lifslevande, muntert och sprattlande liksom förr. Det hade till och med vuxit, det var nu nära en tum långt.

Bokrådet fann detta högst besynnerligt och vände kräket på alla sidor. — Det sprattlar ännu, — sade han, — jag måste hänga upp det i rök. — Och så hängde han det i rök öfver natten.

Andra morgonen gick han att se på kräket. Mirakel! Det fortfor att sprattla lika lifslevande, det hade åter vuxit en half tum. Det skulle kunnat flyga, om det ej varit uppträdt på nålen.

— Du var mig en seg baddare, — sade bokrådet; — jag måste skära dig i bitar. Och bokrådet skar den lilla varelsen i många små bitar. Men när han vände sig om, voro bitarne åter hopfogade till ett helt, och nu såg han kräket skratta.

Bokrådet var ingen elak karl, men det förargade honom, att en insekt skulle skratta. — Jaså, — sade han, — du skrattar, du? Jag skall lära dig! — Hvarpå han tog sin stora jernmortel med den tunga mortelstöten, lade kräket i morteln och stötte det sönder till små smulor. — Nu hålles du stilla, — menade bokrådet.

Pytt, sad' Pelle. Bokrådet tittade i morteln och såg den lille sitta på botten, ännu muntrare och mera lifslevande, än förr. Det var icke värdt att försöka stöta sönder honom: lika gerna kunde man stöta hål i luften. Han hade nu vuxit till två tums längd.

— Åhå, — sade bokrådet, flat och förtretad. — Är du af den sorten, så hjälper väl intet annat, än bränna upp dig. — Hvarpå bokrådet gjorde en stor brasa i kakelugnen, kastade kräket i brasan och tillstängde kakelugnsdörrarne. — Nu sprattlar kanaljen icke mera, — tänkte han.

När brasan var utbrunnen, blef bokrådet nyfiken och öppnade kakelugnen. Der satt den lille, gladelig och oskadd i askan. Han var nu tre tum lång och kunde tala.

— Här är rätt godt och varmt, — sade den lilla försmädliga varelsen med sin fina röst, som icke var mycket starkare än en myggas pipande.

— Nå, vid Jupiter! — sade bokrådet och slog ihop händerna af förvåning, — du är då den mest segliffvade *scarabeus* jag någonsin sett. — Hvarpå han tog kräket ur askan, gick bort med det till skogen och gräfdde ned det en fann djupt i jorden. För att vara rätt säker på saken, lät han vältra en stor sten öfver stället, der kräket låg nedgräfdt.

Ändock tyckte han sig icke vara riktigt säker, utan gick en vecka derefter ut till samma ställe i skogen, för att se åt. Skogen var qvar, stenen var qvar, gropen var fylld, men den lilla oslippeliga varelsen, hvilken nu hade blifvit fyra tum lång, satt oskadd och gladelig ofvanpå stenen. — Här är rätt skönt och svalt i skogen, — sade den lille.

Då, först då blef bokrådet mäktat förskräckt. Det glesa håret reste sig kring hans månljusa hjessa, de gröna glasögonen hoppade på hans näsa, den snusbruna rocken sprack i sömmarna, och bokrådet tog till fötter det mesta han kunde. Det blef ett sådant språng, att der springer han än i dag.

Någon tid derefter kom en beskedlig hönsgumma gående genom skogen och fann den lilla varelsen sittande

på stenen, der bokrådet lemnade honom. — Stackars kräk, — sade gumman, — hur är du så öfvergifvet? Kom, jag vill värma dig i min stuga med de andra kycklingarne! — Hvarpå hon varsamt tog den lille mellan sina knotiga fingrar och bar hem honom i förklädet.

Gumman hade en trädbur, i hvilken hönan bodde med sina kycklingar; der skulle kräket bo. Men hönan tyckte icke om den nykomne gästen; rätt som det var, hade hon hackat ögonen ur honom. Gumman märkte detta och skrek af förskräckelse. — Det gör ingenting, — sade den lille. — Strax derefter satt han åter, med friska, sköna ögon, leende grensle öfver en af kycklingarne.

— Du kan få bo med grisen, — sade gumman; — och vill han göra dig illa, så kryp under träget!

Sagdt och gjordt. Den lille sattes att bo med grisen, men detta lyckades ej bättre, än att grisen åt upp honom i en munsbitt. Knapps, och så var det gjordt.

Gumman märkte det och blef så häpen, att hon i första häpenheten ville slagta grisen. Redan stod hon färdig, och det skulle ha varit slut med grisens unga lif, om ej gumman hört en späd röst säga: — Hvad tänker du göra, mor lilla? Jag mår ju ganska bra! — Det var åter den besynnerliga varelsen, som skrattande satt på grisens rygg.

— Nu skall jag bättre förvara honom, — tänkte gumman, och så bäddade hon den lille på hö i ett ämbare, som stod innanför dörren. Rätt som det var, kom gummans gubbe törstig från åkern, tog ämbaret och sänkte det djupt ned i djupaste brunnen. — Hvad i verldens dag har du gjort? — sade gumman. — Du har dränkt mitt allrakäraste kräk.

Höns-gubben blef rädd och flat, ty han hade stor respekt för sin gumma; men innan han ännu hann svara något,

hördes åter den späda rösten säga: — det gör ingenting, mor lilla, här mår jag ganska bra. — Åter var det den lilla varelsen, som satt och skrattade grensle på ämbaret.

Detta fann gumman slutligen vara något besynnerligt. Hon knep sina stora glasögon kring näsan, betraktade den lille på alla sidor och sade till honom: — hvad är du för en?

— Jag är en varelse, — svarade han.

— Hm, — sade gumman. — Nå, hvarifrån är varelsen hemma?

— Öfverallt och ingenstädes, — var svaret.

— Jaså, det var mycket begripligt, — menade gumman. — Nå, hvad heter varelsen?

— Kalla mig: Lilla Genius.

— Står det i almanackan?

— Sök!

Gumman sökte, med och utan glasögon, men fann ej i hela almanackan ett helgon med namnet Lilla Genius. — Jag förstår, — sade hon: — varelsen är en flicka, förnamnet är *Lilla* och tillnamnet är *Genijus*. Det är underliga namn, som folk nu för tiden ger sina barn. Men när jag rätt betänker saken, så ho vet, om kräket ens är ett riktigt människobarn. Svvara, unge: hvar är ditt prestbevis?

— Prestbevis? Hvad är det?

— Nej, hör nu, detta är aldrig på rätt, — tänkte gumman. — Kräket vet ej ens hvad ett prestbevis är; det är säkrast, att jag på något beskedligt sätt blir af med Lillan. Vördig prosten måste väl veta råd, ty si, jag vill icke hafva något trolltyg i huset. — Hvarpå gumman sakteligt stoppade Lilla Genius ned i en korg, knöt stadigt en duk deröfver och gick med korgen till prestgården.

— Vördigste prost, — sade gumman, när hon kom fram, — här är ett underligt kräk, som jag hittade förra

Lilla Genius.

Teckning af prof. J. A. MALMSTRÖM.

onsdags i skogen. Det var då fyra tum långt, men har nu vuxit till fem; äter ingenting, dricker ingenting, sofver aldrig och tyckes vara besynnerligt gladlynt och segliffvadt. Likväl ser det nästan ut som ett människobarn, utom att det har ett slags fjärilvingar på axlarna; kan också tala och kallar sig *Lilla Genius*, hvaraf jag förmodar att det är en flicka. Nu ville jag fråga vördig prosten hvad jag skall göra med kräket, ty jag vet sannerligen icke om det är folk, eller hvad det är.

Prosten såg mycket fundersam ut, betänkte saken grundeligt och begärde slutligen att få se kräket.

— Här har jag det, — sade gumman och ville öppna den stängda korgen, men Lilla Genius satt redan på hennes axel, nickade helt förtroligt och sade: — här är jag, proste-far lille!

— Hm, hm, — sade prosten, tog dubbla glasögon på sig och begynte syna den lille på alla sidor. — Du hör icke till min församling, — sade han: — hvar är du född?

Lilla Genius tog ett hopp och satte sig ganska vanvördeligt att rida på sjelfva de vördiga glasögonen. — Hvar jag är född? — sade han:

Sol heter fader min,
Luft heter moder min,
Verlden är stugan min,
Frihet är vaggan min,
Kraft är mitt lif,
Ljus är min mat,
Värme min dryck,
Vaka min sömn...

— Jag tillstår, — sade prosten efter något begrundande, — att detta är en ganska ovanlig dopattest. En sådan finnes icke i mina kyrkoböcker. Gumman påstår

också, att du skall vara mycket gladlynt och seglifvad, så liten du är. Men hvad säger du om min flugsmälla?

Den lille skrattade:

Våld krossar mig ej,
 Stål biter mig ej,
 Eld bränner mig ej,
 Jord begrafver mig ej.
 Ur luft och vatten,
 Ur eld och aska,
 Ur rofdjurs tänder,
 Ur menskohänder
 Går jag hel,
 Utan fel,
 Oförstörbar,
 Oförgörbar,
 Leende glad,
 Som vårens blad.
 Hvad var det du ville,
 Prostfar lille?

— Jag vill icke hafva något att göra med dig, näsvisa slyngel, — bannade prosten. — Gå din väg, du hör icke till min församling; jag känner dig icke.

— Det var likväl en tid, då du kände mig, — sade den lille och lyftade skalkaktigt sitt fina pekfinger.

— När skulle det ha varit? — frågade prosten. — Det kan jag visst icke påminna mig.

— När du var en liten pilt, sprang jag med dig efter parkens fjärilar och läste sagor på deras vingar. Då rodde jag med dig på den klara sjön och skref runor i vågorna. Då stod jag med dig under stjernhimmelen och såg Guds ögon skina i natten.

— Barnsligheter!

— Sedan, när du blef yngling, när du blef student, då satt jag med dig i din ensliga kammare och stafvade månens sken på din isiga fönsterruta. Jag skref för dig dina skönaste tankar om ära och hjeltomod, om kärlek och fosterland. Jag ville göra dig till en stor man, prostefar, och den tiden ville du sjelf blifva en stor man.

— Ungdomsdrömmar! — suckade prosten.

— Nu säger du så, — fortfor den lille, — och dessa drömmar voro likväl det bästa af hela ditt lif. Du har sedan arbetat för bröd, för pastorater, för titlar och värdigheter. Hade du arbetat för Guds rike, prostefar, då skulle jag icke våga gyckla med dig. Men nu vill du slå mig med flugsmällan, för att du ätit och sofvit bort det odödliga i din själ. Det är icke rätt snällt af dig, far lille!

Prosten hörde lyckligtvis icke de sista vanvördiga orden. Han satt der tyst och fördjupad i sina ungdomsminnen.

— Vördigste prosten skulle skicka kräket till länsman, ty det brukar sin obeskedliga mun, — sade hönsgumman, som fann sig mankerad på prostens vägnar.

— Låt det flyga, — sade prosten saktmodigt och öppnade fönstret. — Se här, Lilla Genius; frihet är din vagga: flyg till friheten!

— Tack skall du ha, prostefar! — sade den lille och flög med detsamma bort som en solstråle mot den blå sommarhimmelen.

Hönsgumman hade icke begripit ett ord af hvad Lilla Genius hade talat, utom att han icke visat prosten tillbörlig vördnad. Men prosten begrep det ganska väl; det var detta, som gjorde honom så ovanligt fundersam. Han kände något inom sig, jag vet icke hvad, men det liknade nästan ånger och sorg. Vid det att nu båda stodo vid

fönstret och förundrade sig öfver den lilles försvinnande, sågo de en gammal man i snusbrun rock och grön kaschett klifva flämtande fram öfver tufvor och gärdesgårdar. — Hvad i alla dagar? — sade hönsgumman, som tyckte sig känna mannen; — är det icke bokrådet? Han klifver ju värre än en landtmätare i en rågåker.

— Ja, — sade prosten. — Så der kan endast den springa, som haft Lilla Genius i sina händer och mörbultat honom. När man sedan igenkänner honom, får man en sådan skräck i sig, som bokrådet fått. Det var för väl, att jag icke hann gripa till flugsmällan.

— Det måtte väl aldrig vara farligt för mig, så att också jag måste springa? — frågade hönsgumman.

— Nej, för er, kära mor, är det icke farligt. Men för mig och för många andra. Vill ni göra mig en tjänst, mor?

— Hjertans gerna, vördigste prost.

— Bränn upp den der flugsmällan! Jag kunde förhasta mig, om han kommer igen.

Vaggvisa för en nordanstorm.

yss, vyss, vilda barn,
Som i rymden svingar!
Fader malar mjöl i qvarn,
Akta qvarnens vingar!
Moder torkar byke sitt,
Linnet skall bli fint och hvitt,
Det får du ej fläcka,
Ej med sand betäcka.

Liten pilt, vid stranden böjd,
Bygger damm i sanden;
Blås ej bort en menlös fröjd,
Grunla icke stranden!

Svalan kryssar till sitt bo:
 Stör ej hennes ungars ro,
 Stör ej myggans dansar,
 Rör ej ängens kransar!

Skeppet gungar hårdt på sjön:
 Slit ej bort dess segel!
 Unna viken der vid ön
 Vattnets lugna spegel!
 Fiskarn i sin ranka båt
 Ror till hamnen trött och våt:
 Ej hans färd försumma,
 Tänk på barn och gumma!

Mycket skön och stolt du är,
 När du rymden skakar;
 Hafvets blå i hvitt sig klär,
 Furans krona brakar,
 Vådeld flammar upp i byn,
 Rödt som blod är himlens bryn...
 Men långt mer du tjusar,
 När du sakta susar.

Du har fyllt ditt stora kall,
 Du har rensat världen;
 Nu till ro din somna skall
 Från den ystra färden.
 Lejon blir ett litet lamm,
 Nordan fladdrar sakta fram
 Som en fjärils vingar
 Mellan blomsterringar.

Glöm, glöm brak och brus,
 Glöm de hvita vågor,

Glöm de mörka furors sus
Och de röda lågor!
Kamma slät din bistra lugg,
Bada ljum i aftondugg
Mellan rosenhäckar
Och små silfverbäckar!

Flyg, flyg, luftens örn,
Mild kring vik och uddar,
Hvila dig i molnets hörn
På de mjuka kuddar!
Sof på lakan himmelsblått,
Dimman är ditt örongott,
Röda aftonflamman,
Svept ditt täcke samman.

Der så sofver du så sött,
Till dess morgon bräcker;
När den nya solen glödt,
Hennes kyss dig väcker.
Lammet blir ett lejon än,
Fjäril blir en örn igen
Och går ut på färden
Till att rensa världen.

Stjernöga.

Det var en gång ett litet barn, som låg i en snödrifva. Hvarför låg det i snödrifvan? För att det tappades bort.

Om julafton var det. Lappgubben körde med sin ren öfver de ödsliga fjällarna, och efter honom körde Lappgumman med sin ren. Snön glittrade, norrskenet sprakade och stjernorna skeno klara på himmelen. Lappgubben tyckte detta vara en stolt färd och såg sig om efter gumman, som körde allena i sin lilla lappsläde, ty renarne kunna ej draga mer än en i sender. Gumman höll i famnen sitt lilla barn. Hon hade insvept det i en tjock mudd af renskinn, men icke kunde hon köra bra, när hon höll barnet i famnen.

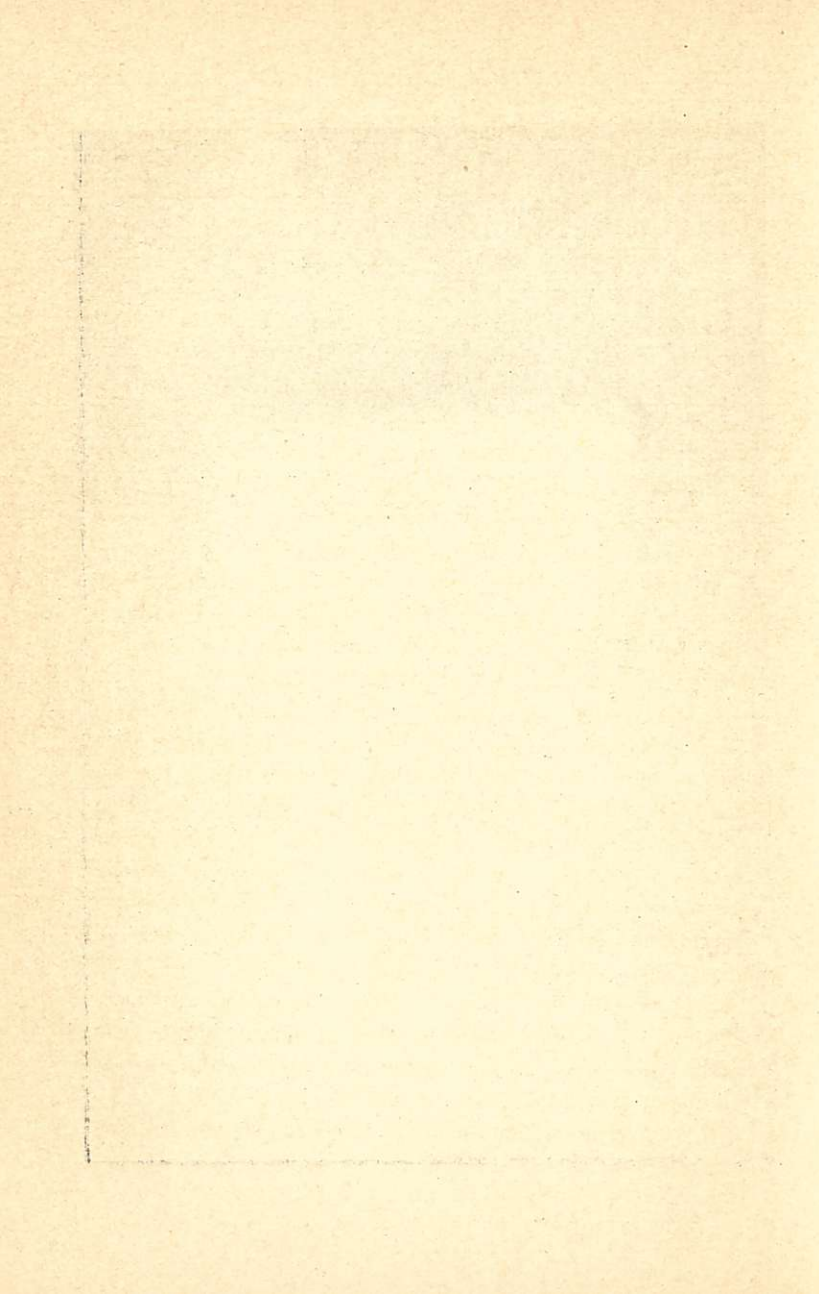
När de kommit öfverst på fjället och skulle begynna att åka utföre, mötte de vargar. En stor skock var det, väl fyrtio eller femtio, såsom man ofta ser dem om vintern i Lappland, när de lura på renarna. Nu hade vargarne icke fått några renar, de tjöto af hunger och begynte strax att förfölja Lappgubben och hans gumma.

När de två slädarnes renar märkte detta, togo de till flykten allt hvad de kunde och rusade utför fjället med en så svindlande fart, att slädarne oupphörligt kastades kull och rullade flera hvarf omkring i snödrifvorna. Lapp-

Stjernöga.

Teckning af prof. J. A. MALMSTRÖM.

gubben och Lappgumman voro icke ovana vid sådant, de höllo sig fast i släden, fastän hörsel och syn förgingo dem; men i den vefvan hände sig, att Lappgumman tappade barnet i snön. Förgäfves skrek hon och ville hejda renen; — renen visste, att vargarne voro i hälarne efter honom, klippte med öronen och sprang desto fortare, så att det knakade i hans ben, som när man knäpper nötter. Inom en liten stund voro renar och slädar långt borta.

Det lilla barnet låg der på drifvan, insvept i sin renmudd och betraktade stjernorna. I ett huj voro vargarne der, och barnet kunde icke röra hand eller fot, det kunde endast se på vargarna. Det gret icke, det rörde sig icke, det bara såg. Och små barns oskyldiga ögon ha en förundransvärd makt. De hungriga rofdjuren stannade i sitt lopp och vågade icke vidröra barnet. De stodo en kort stund alldeles stilla och betraktade barnet, liksom slagne utaf förvåning; derefter togo de hastigt till fötter och ilade bort i renarnes spår, för att fortsätta jagten.

Barnet låg nu ensamt i den stora, vilda ödemarken om vinternatten i snön. Det såg på stjernorna, och stjernorna sågo på barnet, och der blef en vänskap emellan dem. De omätligt stora, tallösa, sköna, aflägsna solar, som tindra på natthimmelen, tycktes förbarma sig öfver jordens värnlösa barn, som låg der i snön, och huru länge de sågo på barnet, och huru länge barnet såg på dem, så stannade stjernljuset kvar i barnets ögon. Likväl skulle den lilla snart hafva frusit ihjäl, om icke Gud hade fogat så, att en ny resande kommit den vägen i ödemarken. Det var en finsk nybyggare från trakten af Enare kyrka. Han vände åter från norska staden Vadsö med salt och mjöl till julen, fann barnet och upptog det i sin släde.

Nybyggaren kom hem till sin gård om julmorgonen, när klockan begynte ringa till ottesång i Enare kyrka.

Strax förde han barnet in i den varma stugan och räckte det åt sin hustru. — Här är en julklapp åt dig, Lisu, — sade han, i det att han strök rimfrosten från sitt bruna hår. — Och så berättade han huru han funnit barnet.

Nybyggarehustrun tog barnet, lösgjorde det från renmudden och gaf det ljum mjölk. — Gud har skickat dig åt oss, fattiga barn, — sade hon. — Hur du ser på mig! Har du ingen far eller mor, så skall Simon Sorsa vara din far, och jag skall vara din mor, och du skall vara vårt barn. Simmu och Palte och Matte skola bli glada att få en syster, efter jag ser, att du är en flicka. Måntro du också är döpt till en kristen menniska?

— Det är icke att lita på, — menade nybyggaren Simon Sorsa. — Lapparne ha långt till kyrka och prest, därför spara de sina barn, tills de komma med hela raden. Då köra barnen sjelfva till presten och taga honom i hand och säga amen, när han har döpt dem. Efter vi nu ha julottan, är det bäst att vi strax föra barnet att kristnas i kyrkan.

Hustrun tyckte detta vara ett godt råd, och så blef hittebarnet kristnadt och kallades Elisabeth efter sin fostermoder. Presten förundrade sig, att barnets ögon lyste som stjernor, när han välsignade det, och därför sade han sedan, vänligt skämtande: — Stjernöga borde du heta och icke Elisabeth.

Nybyggarens hustru tyckte, att sådant tal icke var kristligt, och hon omtalade det för sin man. Men Simon Sorsa hade märkt detsamma som presten och menade, att det andra namnet kunde vara nästan så godt som det första.

— Hvad nu? — sade hustrun. — Du må aldrig sätta någon trolldom i barnet, efter flickan är en Lappunge och Lapparne kunna trolla. Simmu och Palte och Matte ha lika goda grå ögon, som hon har bruna, och vill du gifva

flickan ett öknamn, så kalla henne kattöga, det kan vara likaså godt.

Nybyggaren ville ej göra sin hustru ledsen och låtsade glömma det nya namnet, men prestens ord blef bekant, och från den dagen begynte grannarne kalla Simon Sorsas hittebarn *Stjernöga*.

Flickan vexte upp med de tre fosterbröderne och blef lika spenslig och smärt, som de tre pojkarne blefvo starka och grofva. Hon hade svart hår och bruna ögon, såsom de flesta Lappbarn; men Lappbarn kunna stundom vara så häftiga och egensinniga som negerbarn, och Stjernöga var alltid lugn, fridsam och tyst. De fyra barnen förliktes godt, utom att gossarne stundom för ombytes skull grepo hvarandra i lufven. Nybyggaren och hans hustru höllo dem alla kära, allt gick väl för dem, och ingen annan far eller mor frågade vidare efter Stjernöga. Hvad kunde Lappen och Lappgumman annat tro, än att vargarne ätit upp deras lilla barn?

Stjernöga var icke mer än på tredje året gammal, när hennes fostermoder begynte märka något, som hon icke kunde begripa. Barnet hade i sina ögon en makt, som ingen kunde emotstå. Hon sade aldrig någon emot, hon försvarade sig aldrig, när de små gossarne ofredade henne: hon såg bara på dem, och strax gjorde de allt, för att göra henne till viljes. Den svarta katten med sina gnistrande ögon vågade icke se på henne; den bruna, lurfviga Kettu, gårdshunden, slöt genast att skälla och morra, när Stjernöga såg på honom. Fostermodren inbillade sig, att hon såg flickans ögon tindra i mörkret, och en dag, när snöstormen rasade öfver fjällen och Stjernöga smugit sig ut på trappan, kunde man nästan tro att hon tämjde stormen, ty om några minuter blef det alldeles lugt.

Så mycket än nybyggarens hustru höll af barnet, tyckte hon icke om sådant der. — Låt bli att se på mig, — sade hon stundom otåligt till den lilla. — Jag tror du inbillar dig att vilja se tvärt igenom mig!

Stjernöga blef bedröfvad och slog ned sina ögon; icke förstod hon annat, än att hennes goda mor var ledsen. Då klappade fostermodren henne vänligt på kinden och sade: — gråt icke, Lisulill; icke rår du för att du är ett Lappbarn!

En dag, när Stjernöga var tre år gammal, satt nybyggarens hustru vid spinnrocken och tänkte på sin man, som åter var borta på resor. Dervid kom hon ihåg, att hans häst tappat skon på venstra bakfoten. Stjernöga satt i vrån, hade bänken till häst och låtsade köra; men med detsamma sade hon till bänken: — mor tänker uppå att du tappat skon från din venstra bakfot.

Nybyggarens hustru upphörde att spinna och sade förundrad: — hur vet du det?

— Lisulill såg det, — svarade Stjernöga.

Fostermodren blef icke väl till mods, men låtsade ingenting märka och beslöt att hädanefter gifva noga akt på den lilla. Några dagar derefter låg en främmande karl öfver natten i stugan, och om morgonen saknade värdinnan en guldring, som legat på bordet. Karlen blef misstänkt, alla hans kläder undersöktes, men ringen fanns icke. I detsamma vaknade Stjernöga, såg förvånad på karlen och sade: — han bär en ring i sin mun.

Der fanns ringen, karlen blef bortkörd, och ännu låtsade nybyggarens hustru ingenting märka. En tid förgick. Palte fick messlingen, och presten kom för att se efter gossen, ty presten var också förfaren i läkedomskonst. Modren hade två färska laxar i boden och tänkte vid sig

sjelf: — skall jag nu gifva den lilla eller den stora laxen åt presten? Jag tror, att den lilla är god nog.

Stjernöga satt i vrån, hon hade en tvage i famn, och tvagen låtsade vara sjuk. Derpå kom qvasten och låtsade vara presten, och Stjernöga sade åt qvasten: — Skall jag nu gifva dig den lilla laxen eller den stora? Jag tror, att den lilla är god nog.

Detta hörde fostermodern, och hvarje ord stack henne som en synål i hjertat. När presten gått, kunde hon icke längre styra sin vrede, utan sade till Stjernöga: — nu ser jag, att trolldomen aldrig går ur dig, Lappunge! Derfor skall du icke mera se på mig med dina förhexade ögon. Du skall bo i källaren under golfvet, och en gång om dagen skall du komma upp att få mat, men då skall du hafva en tjock duk för ögonen, så att du icke mera ser genom människor, till dess att den stygga konsten går ur dig.

Detta var nu icke vackert gjort mot ett stackars litet barn, som aldrig gjort någon för när, men nybyggarens hustru var vidskeplig, som många andras hennes likar, och trodde fullt och fast, att Lapparne kunna trolla. Derfor stängde hon Stjernöga in i den mörka källaren, men gaf henne både kläder och mat och säng, så att barnet icke behöfde hvarken frysa eller svälta. Stjernöga hade allt, utom frihet, kärlek, människors sällskap och dagens ljus.

Nybyggaren var borta, och Stjernöga satt i källaren. Icke var det roligt, men icke var det så alldeles ledsamt. Stjernöga hade sällskap. Der var en gammal stock, en söndrig kruka, en väfspole och en butelj utan hals. Stocken låtsade vara far, krukans var mor, vedträdet, spolen och buteljen voro de tre fosterbröderne, och alla, utom stocken, bodde i en tom bytta. Alla hade sina sysslor i byttan, Stjernöga sjöng för dem, och mössen och råttorna hörde på.

Nybyggarens hustru Lisu hade en grannqvinna, som hette Murra. De båda kvinnorna sutto dagen före jul i stugan och talade om Lapparnes trollkonster. Modern stiekade ullvantar, Simmu lekte med kopparslantar, Palte stötte sönder en tegelsten, och Matte hade bundit ett snöre kring kattens ben. Då hörde de Stjernöga dernere i källaren vagga väfspolen och sjunga för honom:

Mor hon stiekar lammets ull
Till så mjuka vantar;
Simmu räknar famnen full
Med så granna slantar;
Palte malar tegelsten,
Matte binder kisses ben,
Och nu skiner solen,
Och nu sofver spolen.

— Hvad är det Lappungen sjunger dernere i källaren?
— frågade Murra.

— Hon sjunger en vaggvisa för sina leksaker i byttan,
— svarade Lisu.

— Men hon kan ju se genom golfvet allt hvad vi göra, — menade Murra. — Hon ser solen lysa i mörka källaren.

— Minsann tror jag icke hon gör det! — utropade Lisu. — Tröste mig för den ungen, hon är ett trollebarn.

— Jag vet råd, — sade den elaka Murra. — Bind sju ylledukar för hennes ögon och lägg sju mattor på källarluckan, så kan hon ingenting se.

— Det vill jag försöka, — svarade Lisu och gick strax ned i källaren, band sju ylledukar för de små stjernögonen och lade sju mattor på golfvet ofvanför källarluckan. Men om en stund blef det mörkt, stjernorna begynte lysa,

och ett norrsken steg i två stora blekröda bågar på aftonhimmelen.

Då hördes Stjernöga åter sjunga:

Nu så skina stjernor små
 I den tysta qvällen,
 Och två röda bågar stå
 På de höga fjällen.
 Många stjernor se hit ner,
 Röda bågen på mig ser.
 Stjernor små och kära,
 Nu är julen nära.

— Nej, hör, — sade Murra, — nu ser hon norrskenet och stjernorna! Det var den värsta trollunge jag någonsin hört.

— Det är icke möjligt, — sade nybyggarens hustru; — jag vill gå ned i källaren. — Hon gick ned under de sju mattorna, fann Stjernöga ombunden med de sju ylledukarna och frågade henne: — ser du stjernorna?

— Ja, så många, så många, — svarade Stjernöga. — Det är så klart och ljust, mor; nu kommer julen!

Nybyggarens hustru gick åter upp och berättade detta för Murra. Murra sade: — nu är intet annat råd, än att gräfva en sju alnar djup grop under källargolfvet och lägga trollungen i gropen och fylla gropen med sand. Det skall hjälpa.

— Nej, — sade Lisu, — det vill jag visst aldrig göra. Det är synd med barnet, och jag är rädd att min gubbe blir ledsen, om han får höra det.

— Nå, så gif ungen åt mig, — sade Murra; — jag skall föra henne tillbaka till Lappland.

— Bara ni ej gör henne något illa, — sade nybyggarens hustru.

— Hvad illa skulle jag göra henne? — sade Murra. — Jag för henne dit, derifrån hon är hemma.

Murra fick barnet, svepte in det i en gammal renskinspels och förde det med sig ut till fjället. Der lade hon Stjernöga och gick derefter sin väg, i det att hon sade: — jag gör som jag lofvat. Efter hon är kommen från snödrifvan, så må hon ju skickas tillbaka till snödrifvan.

Stjernöga låg i sin renskinspels på drifvan och såg upp emot stjernorna. Det var ju åter julenatt, som för tre år sedan, och himmelens många tusen, sköna, klara, omätligt stora, aflägsna solar sågo åter förbarmande ned på det oskyldiga barnet. De lyste i hennes ögon, de sågo in i hennes barnhjerta och funno der intet annat, än godhet och Guds tillbedjan. Då fingo barnets ögon en än mera förunderlig glans, och deras syn vidgades ännu mycket längre bort, så att de kunde se bortom stjernorna ända till förlåten för Guds osynliga thron, der englarne gingo upp och ned med budskap till de många millioner verldar i Guds oändliga skapelse. Och natten var klar och tyst och uppfylld af stum tillbedjan. Allenast norrskenet sprakade öfver himmelen; det stod med sin båge vid Stjernögas hufvud på fjället och prisade Gud.

Tidigt på julumorgonen, medan barnen i stugan ännu sofvo, kom nybyggaren hem från sin resa. Sedan han tagit sin hustru i famn och strukit rimfrosten från sitt bruna hår, frågade han efter barnen. Hustrun berättade, att Palte haft messlingen, men åter var frisk, och Simmu och Matte voro trinda som hvetebrodsbullar.

— Huru mår Stjernöga? — frågade nybyggaren.

— Bra, — sade hustrun, ty hon var rädd för sin man, och samvetet slog henne.

— Vi måste se väl om Stjernöga, — fortfor nybyggaren. — Jag hade i natt en dröm, der jag satt och sof i min släde. Jag tyckte, att en stjärna föll ned på min slädfäll och sade till mig: — tag mig och vårda mig väl, ty jag är välsignelsen i ditt hus! Men när jag utsträckte min hand, för att taga stjernan, se, då var hon försvunnen. Jag vaknade och begynte tänka på huru Guds välsignelse varit med oss i allt hvad vi företagit oss under dessa tre år, sedan vi upptogo det främmande barnet. Förut ville ingenting rätt lyckas oss; vi voro sjuka och fattiga, vår åker frös bort, björnen ref våra kor, vargen tog våra får. Men allt har nu blifvit så godt och välsignadt, och det kommer sig deraf, att Gud är nådig mot de barmhertige, och hans englar taga en särskild vård om oskyldiga barn.

När nybyggarens hustru hörde detta, stack det henne åter i hjertat, men hon vågade ingenting säga. Omsider vaknade gossarne, fadren tog dem i famn och fröjdades, att de voro så friska och starka. Sedan, när han gungat dem en stund på sitt knä, frågade han åter: — hvar är Stjernöga?

Då svarade Simmu: — mor har stängt henne in i källaren.

Palte sade: — mor har bundit sju dukar för hennes ögon och lagt sju mattor öfver luckan till källaren.

Matte sade: — mor har gifvit henne åt Murra, och Murra har gått bort med henne till fjället.

När nybyggaren hörde detta, blef han röd af vrede, men hans hustru blef hvit som ett lärfv och kunde blott svara: — hon var en Lappunge, och Lapparne kunna trolla.

Nybyggaren svarade ingenting, gick genast till stallet, så trött han var, och spände ånyo hästen för släden. Därefter körde han först till Murras stuga, ryckte henne med sig i släden och tvang henne att visa honom hvar hon lagt barnet. De kommo till fjället, stego ur släden och gingo på skidor öfver de snöhöljda klyftorna. När de kommo till stället, der Murra lemnat barnet, syntes ännu en liten, liten grop, der barnet legat på drifvan, och ett stycke derifrån syntes spår af skidor i snön, men Stjernöga funno de icke, hon var borta, och när de länge sökt henne, utan att finna något, måste de slutligen vända om. Nybyggaren skramm förut på sina skidor, och Murra följde ett stycke efter. Då hördes ett rop; nybyggaren vände sig om, der han skramm med ilande fart utför fjället, och såg huru en flock af Lapplands hungriga vargar slet Murra i stycken öfverst på fjället. Men han kunde ej hjälpa henne, den branta backen hindrade honom, och när han arbetat sig uppför backen, hade vargarne redan uppätit Murra. Han vände bedröfvad åter och kom till sin stuga just när klockorna slutade ringa till julottan i kyrkan.

Nybyggarens hustru satt der i bitter ånger och hade ej mod att gå till kyrkan och prisa Gud, ty när hon om morgonen gått för att mata fåren, hade vargarne varit också der och brutit sig in om natten i fårahuset, och der fanns intet lefvande kvar.

— Nu börjas vårt straff, — sade nybyggaren. — Mor, låt oss gå med barnen i kyrkan; vi behöfva det nu mer än förr, ty vi ha en stor synd att afbedja.

Från den dagen visste ingen hvart Stjernöga tagit vägen. Skidspåren i snön bredvid stället, der hon blifvit lagd på drifvan, ledde till den förmodan, att någon vandrare

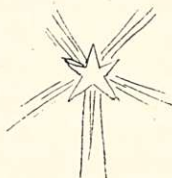
på fjället åter blifvit ledd af en god engel till denna ödemark, funnit barnet och tagit det med sig. Vi måste ju tro att så skett, men ingen vet hvem den vandraren var, eller hvart Stjernöga sedan blifvit förd och hvar hon nu fått sitt nya hem, — och ett bättre hem, få vi hoppas — der skall hon bringa välsignelse med sig, och der skall hon se mer än andra se. Ja, hon skall se genom sjudubbla murar, hon skall se genom människors hjertan, hon skall se bortom stjernorna, genom himmelens blå hvalf, ända upp till de saligas boningar.

Och hvad underligt är väl deri? Finner man icke stundom en sådan gåfva gifven åt några få, att de kunna likasom läsa i andras tankar? Finner man icke goda och fromma människor, som i sin starka tro kunna se ända bort till förlåten för de saligas herrlighet? Längre än till förlåten kunna de icke se, ty der bortom finns ännu mycket, som "intet öga sett och intet öra hört", men det är en stor gåfva redan att kunna se bortom jordens gräns, och blott få utvalde kunna det.

Fordom trodde man, att människornas öden berodde af stjernorna. Nu tror man, att människornas öden bero af Guds vilja; men icke ha stjernorna därför mistat sin underbara makt. Ty när vi rätt andaktsfullt se på dem, se vi dock alltid likasom en flik af Guds mantel i hans oändliga skapelse. Der skiner dock alltid ett stycke evighet fram genom jordens natt, och då beror det på, om dess återglans stadnar qvar i vårt öga och i vår själ. Den stadnade qvar hos Stjernöga, för att hon var ett oskyldigt, öfvergifvet barn, som icke hade något fäste på jorden. Hela skilnaden är, att hos andra förbleknar stjernglansen i ögat så ofta för de tankar och de begär, som draga oss ned till jorden.

Nu vet ju ingen hvar Stjernöga finnes. Hon måste ännu vara ett barn, ty det är icke längesedan hon för-

svann. Betrakta därför alla goda barn med klara och glänsande ögon: kanhända är någon af dem den försvunna Stjernöga. Det heter, att hon hade svart hår och bruna ögon, som Lappbarnen, men icke skall du därför tro, att hon ej kan finnas ibland de blonda och blåögda. Sådant betyder ej mycket. Hon kan nu se annorlunda ut. Gif endast akt, om han kan läsa i dina tankar, tämja storm och gissa en hemlighet bakom sjudubbla ylledukar. Kan hon detta, är hon visst Stjernöga. Har du funnit henne, så säg det åt oss, men säg det icke åt henne sjelf, ty hon har nu längesedan glömt källaren och människors hårdhet, och det är bättre, att hon har glömt det. Ack, du lilla Stjernöga, jag såg dig en gång, jag säger ej hvar, men jag såg dig, och du läste i mina tankar, och du slog dina armar omkring min hals, ty du såg att jag älskade dig. Hvem skulle ej älska dig, ljufva barn med glansen af det oändliga i dina strålande ögon!

Vid postluckan för ankommande bref.

Hvem der? — Der kommer en glad student:
Finns bref från pappa, måntro?
— “Vällärde Herr“... ja, det står med pränt
Och fem sigiller, jo, jo.
— Nå godt, det räcker en tid att slita,
När man har ätit kalops på krita.
Nu blir madammen förnöjd,
Och björnarna dö med fröjd.
Den hedersgubben med sin förmaning,
Ack, om han hade om allt en aning!

Hvem der? — En fattig, förgråten mor:
Finns här ej bref från min son?
Det är så länge sen bort han for,
Han är så långt härifrån.
— Er son? Och namnet? — Fru Margareta...
Finns ej. — Siktern skall nu noga leta,
Det borde finnas. — “Fru Greta Stark,
Rekommenderadt med hundra märk“.
— Hvad sad' jag? Herre, mitt ord ni sanne:
Han mins sin mamma. Gud signe Janne!

— Hvem der? — En jungfru, så fin och öm:
 Finns här ett bref med sigill?
 — Åhja, till hvem? — Till Ulrika Ström.
 — Nej, Ström, det syns icke till.
 — Det är från skräddargesällen Finne,
 Det skulle vara en ring derinne...
 — Nej, icke en knapp en gång! — O ve,
 Hur kunde jag tro en skrädhare!
 — Och jungfrun torkar med halsdukssnibben
 En tår från rodnande näsetibben.

Hvem der? — Vaktmästarn vid landskansli;
 — Lagsökningshandlingar, här!
 — Hvem der? — Från Müller & Compani;
 — Tolf bref och sex cirkulär.
 — Hvem der? — Från hofrådet Vind von Väder:
 — En burk pomada och sju lod fläder.
 — Hvem der? — Ett bud ifrån doktor Suhr,
 Han får med posten ett murmeldjur.
 — Nå, allt så tror man att posten tager;
 Bed doktorn gå så långt vägen drager!

Sist niger, trippande, röd och lätt,
 En flicka gladlynt och vig:
 Jag skulle fråga om ett paket,
 Som mamma skickat till mig.
 — Hvad är det i det? — Hur skall jag veta?
 Det är väl något, som duger äta.
 — Så låt oss öppna, att det kan ses!...
 Fem pumpernicklar och en katkes!
 Nå, liten vän, se, nu värper tuppen,
 Och det är posten, som rår för kuppen.

Och luckan stängs, och derinne står
En plågad, bråkande man;
Liksom en mjölnare år från år
I qvarnen malar ju han.
All verdens äflan mot luckan forsar,
All verdens kråkföt hans räkning korsar,
Han malar ut både fröjd och sorg,
Guld, armod, längtan och ring och korg;
Han står med säcken på rygg i qvarnen
Och ser hur strömmen far af med fiarnen.

Myreborg och Gråmossa.

yrstacken var belägen midti skogen på ett berg, vid foten af en hög, hundraårig fura, som hette *Gråmossa*, och stället hette *Ijungamo*, efter der vexte ljung på slätten. Gråmossa liknade förntidens Tantalus, som var dömd att beständigt törsta med vattnet framför sig, hvilket han ej kunde nå. Gråmossa hade fri utsigt åt hafvet och var likväl beständigt törstig på det torra berget, der regnet rann bort, utan att hinna fukta hans rötter mer än på ytan. Förgäfves sträckte Gråmossa sina rötter långt mellan bergsskrefvorna; han fick väl fäste att stå på, och det behöfdes minsann i stormarna, men han fick intet annat vatten, än ur en liten grodputt i närheten, och den var merändels torr. Gråmossa skulle ha dött af törst, om icke aftonmolnet stundom räckt honom en bägare dagg eller den fuktiga hafsmisten svept sitt hvita, våta lakan omkring honom och läskat hans tvinande grenar. Deremellan såg han suckande upp mot skyarna, som flögo så högt öfver honom, och mot hafvet, som brusade så djupt under honom. När han var ung, hade han föresatt sig att vexe allt upp till himmelen, men det fattades ännu beständigt litet, förrän han kunde komma dit, och slutligen vexte han ej mera i höjden, utan endast på bredden. Men ändock stod hans

håg till himmelen: dit ville han ändock hinna en gång från den törstiga jorden.

Nedanför Gråmossa låg nu myrstacken, och den hette *Myreborg*. Detta tyckte myrorna vara ett skönt namn; de skämdes att kalla sin by en *stack*, ty då skulle man ha ansett dem för stackare. Myreborg var en fri republik, der hvarje medborgare arbetade för det allmänna bästa och stridde som hjelte mot alla ormar, torndyflar och andra fiender. De voro ett flitigt och laglydigt folk, dessa myror, hvilket lände dem till stor heder, men de kunde icke begripa hvarför Gråmossa skulle vara så stor, när de voro så små. Det minsta barr, som föll af Gråmossa, var för dem som en timmerstock, och deraf fingo de ju virke att bygga Myreborg.

Några af myrorna hade klifvit ända till toppen af Gråmossa, och det var för dem en hel dagsresa. När de kommo tillbaka, tyckte de sig ha varit halfva vägen till månen. — Gråmossa vill upp till himmelen, — sade de. — Huru kan man vara så ofantligt stor och så ofantligt dum?

Gråmossa hörde hvad de små krypen tasslade vid hans rot och såg ned på dem ifrån höjden. — Visst vill jag till himmelen, — sade han. — Här på jorden har jag endast det hårda berget och den eviga törsten.

— Nej, hör hvad han säger! — sade myrorna till hvarandra. — Han skulle arbeta, som vi, för sitt dagliga bröd och sitt tak öfver hufvudet och hållas beskedligt på jorden, der han står fastvuxen med sina rötter. När man har tak och föda, behöfver man intet himmelrike.

— Men det är likväl något, som gör att jag vill till himmelen, — sade Gråmossa. — Ditåt har jag sträfvat alltsedan jag var ett barn.

Myrorna skrattade. — Vi kände också några, som ville till himmelen, — sade de. — Det var ett sällskap bland oss, som hade vingar och tog sig för att flyga ut i det blå. De ville, kantänka, icke hållas kvar och arbeta på denna simpla jord, utan företogo sig en lustresa mot höjden, och slutet blef, att de plumsade alla i hafvet till mat åt sikarna.

Gråmossa hörde på krypen med sitt stora, majestätiska lugn och tyckte det ej löna mödan att svara dem; han hade sina tankar för sig. Myrorna fortforo att arbeta och sträfva för sin utkomst på denna jorden och begärde ej något bättre. Men Gråmossa fortfor att törsta och blef med hvarje vinter allt gråare, tilldess att hans nedersta grenar begynte att vissna.

En dag midti sommaren gingo barnen från närmaste gård ut att plocka blåbär på Ljungamo. Bland dem var sockneskräddarens gosse, Agapetus, som gått i skola i staden och lärt sig att röka cigaretter. — Plocka ni, medan jag röker, — sade Agapetus, och så kastade han sig raklång på ljungen i solskenet och tände sitt rökverk, för att visa sig riktigt karlavulen.

De små, lätta rökmolnen stego präktigt i luften och formade sig till ljusblå ringar. Det såg fint ut; sjelfva myrorna tyckte, att Agapetus var en förnäm karl. Han rökte och rökte, medan de andra plockade, och när cigaretten var nära slut, kastade han den brinnande stumpen vårdslöst ifrån sig. Men det råkade vara en torr sommar, cigaretten fälde ett litet glödkorn, och så tog först mossan, sedan den torra ljungen eld. Barnen tyckte detta vara mycket roligt, de sågo med nöje den lilla lågan vexa till och fladdra upp ifrån tufva till tufva. Då kom vinden, som alltid är lågornas lekkamrat, och roade sig att blåsa upp de små ljungflammorna till en stor eld. Inom en liten

stund stod hela Ljungamo uti eld och rök, gnistorna flögo, ljungen sprakade, nyckelpigorna svedde sina vingar, och barnen togo förskräckta till flykten. Den, som tog först till fötter, var skräddarens Agapetus, som ställt till hela olyckan. Han snafvade öfver en glödande tufva och brände illa sin näsa, så att hon sedan blef gredelin på tippen: det hade han för besväret, och därför blef han kallad Näsпетus så länge han lefde.

Från slätten slingrade sig lågorna i en smal, ormlig tunga uppför bergslutningen och hunno omsider ända till Myreborg. Der sträfvade och pustade myrorna, som vanligt, med sitt trägna arbete. Somliga gingo baklänges och drogo ett strå efter sig; andra släpade af alla krafter på en död gräshoppa, som de ville ha till stacken, men två drogo från ena sidan och två från den andra, och så drogo de gräshoppan ömsom fram och tillbaka. Då kommo lågorna med en fart... huj, hvad det frasade uti Myreborg!... och så var den stacken slut med alla sina stackare och all sin äflan för födan här i verlden.

Gråmossa hade sett många skogseldar förut, de hade endast afsvedt ljungen och mossan omkring honom, men han hade alltid förblifvit oskadad: därför var han nu lugn. Han visste icke sjelf huru torr han var och litet murken i barken, men lågorna visste det bättre; de kringhvarfde honom på alla sidor och slingrade sig slutligen uppför de vissnade grenarna ända till hans ståtliga krona. Der blef en sky af gnistor, vinden förde dem långt utåt hafvet, och alla löjor i närheten skulle ha blifvit sotiga, om de ej skyndat att genast tvätta sig. I tre dagar brann Gråmossa in i den halfmurkna stammen, och likväl var han endast till hälften genombränd. Då kom en stormil, och kratsch, der låg han i glöd och aska.

— Nu är det slut med mig, nu kommer jag aldrig till himmelen, — tänkte Gråmossa, der han döende föll från sin höjd och stupade ned utför bergets branter i hafvet.

— Visst icke slut! — sade en röst ofvanför honom, och det var det röda aftonmolnet, till hvilket han så ofta hade blickat upp med beundran och längtan. — Det är visst icke slut, — fortfor molnet, — ty nu vill jag taga din aska med mig och föra henne högt i den ljusa rymden. När då himmelens Herre förnyar jorden och skapar ett nytt paradys, skall du stå vid dess port bredvid lifvets och kunskapens träd, dina barr skola glänsa som silfver, du skall dricka ur lustgårdens källor, och aldrig mer skall du törsta, aldrig mer skall du vissna eller förgås. Skulle icke alla väsens Fader, som hör hela skapelsens böner, hafva förnummit din tysta längtan under hela ditt lif?

— Och jag behöfver icke mera stå på det torra berget och sträcka förgäfves mina grenar mot himmelen? — frågade Gråmossa.

— Aldrig, — svarade aftonmolnet. — Din rot skall vara i evig ro och din krona i evigt ljus. Paradisfågeln skall sjunga i dina grenar och Edens balsam dofta ur din förklarade kärna. Derfor att du har sökt himmelen, skall du ock finna honom, ty den som söker, han finner.

— Få ej myrorerna också komma till himmelen, — frågade Gråmossa, ty det gjorde honom ondt, att de skulle förgås i lågorna.

— De hade sitt rätta hem på jorden och längtade aldrig till något bättre, — svarade aftonmolnet. — Om dem är det skrifvet, att "de hafva fått sin lön".

— Låt berget också komma till himmelen! — bad Gråmossa, men det var hans sista ord här i verlden, ty med detsamma föll han till aska, och aftonmolnet klädde sig i sin rödaste glädjeskrud och förde askan med sig ut i den

blå rymden. Gråmossa fick ej veta, om berget också skulle få komma till himmelen.

När aftonmolnet gått bort, kom den fuktiga nattdimman och insvepte berget i sitt hvita, våta lakan, som hon var van att göra. Men nu behöfde myrorna icke mera krypa under sitt stråtak, och Gråmossa behöfde icke mera läska sina törstiga grenar: de hade hamnat hvar och en i sitt hem. Endast det gamla, torra, mossbeklädda berget, som nu stod der ensamt, naket och sotigt, kände nattdimman droppa nästan som tårar utför dess skrofliga branter. Det är berget, som berättat mig denna historia om Myreborg och Gråmossa: annars hade väl ingen vetat något derom. Men ingen vet ännu i denna dag, om berget skall komma till himmelen.

Johanna d'Arc.

Du vexte upp i undangömda dalar,
Der ädla drufvor tyst i skuggan
mogna;

Den höga skogen var din barndoms salar,
Den klara källan var ditt lifs förtrogna.

Du var en blyg och fattig herdeflicka,
Du visste ej hur verdens höge strida,
Du kunde blott i tro till höjden blicka
Och bedja för ditt land, som du såg lida.

Men Herren Gud, som störtar de för-
mättna

Och lyftar med sin allmakts hand de
svaga,

Han såg din tro, han sökte den förgättna,
Han gaf dig kraft att stridens harnesk
draga.

Han sände dig som Israëls Deborah,
Att, lik en ljungheld, med den späda handen
Slå ned till jorden denna verdens stora
Och resa de förkrossade ur banden.

Och hvar du gick, der strödde du som agnar
De starka, segervana härar alla,
Der sönderbröt du pantsar, hjälm och vagnar,
Der såg du obetvungna murar falla.

Som hagelskuren slår på åkerfälten,
Förfäran gick framför dig, hvar du syntes.
Mot dig förgäfves drogos svärd ur bälten,
Förgäfves alla stridens pilar bryntes.

Ditt land, som rykte, och ditt folk, som blödde,
De reste sig ur nöd och död och kedja,
Och när din arm en konungs spira stödde,
De ville som ett helgon dig tillbedja.

Men du gaf äran åt din Gud allena.
Din ärelystnad, ditt begär, det enda,
Det var att ditt förtryckta land få tjena
Och glömd till dina dalar återvända.

Och du blef glömd, när nöden var förgången,
Ditt värf var fylldt, och ur din hand föll stålet.
Du blef förhånad hos din ovän fången
Och som en hexa dömd att dö på bålet.

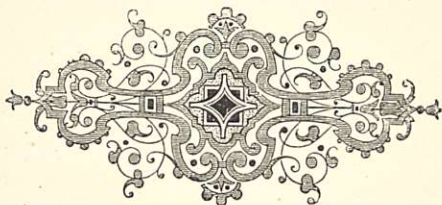
Men som ett barn du knäppte dina händer
Till aftonbön, när lifvets dag var liden,
Och fromt, i lågorna af bålets bränder,
Gick du, oskyldigt offrad, bort ur tiden.

Din aska blef förströdd, din graf ej finnes,
Ditt namn blef skymfadt och ditt minne skändadt,

Och dock, när ingen dina bödlar minnes,
Står detta namn i seklers glans fulländadt.

Hvarhelst ett hjerta slår för fosterlandet,
Hvarhelst en arm för höga bragder strider,
Är du, Johanna d'Arc, föreningsbandet,
Som adlar, styrker dem för alla tider.

Gud, gif oss stora tankar, att vi brinne
Af ädel glöd, när vi till striden draga;
Men, Herre, gif oss ock ett ödmjukt sinne,
Och var, som fordom, mäktig i de svaga!

Sikku.

I konung Karl den tolfdes tid lefde i norra Finland en fattig vallgosse vid namn *Sikku*. Det skulle vara *Sixtus*, men den finska tungan är nu en gång för alla sådan, att hon brukar omskapa namnen efter sitt sätt, såsom hon bäst kan uttala dem. Sikku var så fattig, att han hade hvarken mössa, skjorta eller skor, men detta bekymrade honom icke det allra minsta. Han var alltid glad och förnöjd, och när han vallade korna vid foten af Sipuri berg, sjöng han sina visor från morgon till qväll, blåste i sin lur af näfver och hade sitt stora nöje att höra bergets eko härma honom.

Sikku hade en gammal fällknif, det var hans rikedom, och dertill en kamrat vid namn *Kettu*, hvilket betyder på finska räf; en långnosig, långsvansig gul hundracka, trogen och argst. De två höllo tillhopa i lust och nöd; Kettu dref korna tillsamman, Kettu vakade, när Sikku tog sig en lur vid middagsstunden, och Sikku delade med Kettu det hårda brödet, som var bådas gemensamma frukost och middag. Till brödet bestods en skön soppa af klart källvatten och nästan alla dagar en fin efterrätt: smultron, hjortron, åkerbär, blåbär, lingon, häggbär eller rönnbär, allt efter sommarens tid, men sådant föraktade Kettu. Sikku tyckte sig må som en prins i skogen. Men när

det blef mycket regnigt och kallt, begynte han på qvällen längta till grötgrytan. O, den sköna, varma grytan, der fick han skrapa åt sig hvad der fanns kvar på kanterna, men Kettu fick sleka slevven och stjäla Missekattes mjölk i den söndriga stenkrukan vid vattsån på golfvet. Det aflopp sällan utan batalj.

Husbonden i Anttila gård var girig, värdinnan var snål, men hvad rörde det Sikku? Han hade sin frihet, han skulle endast ansvara för att gårdens femton kor komma riktigt tillbaka att mjölkas om qvällen. Och det gick en tid mycket lyckligt; något annat bekymmer hade ej Sikku i denna världen.

En dag klef han upp på den högsta bergtoppen, medan Kettu vaktade korna i dalen. Der var en stor, skön utsigt öfver skogar, kärr och små ensliga sjöar, men ingen menniskoboning. Aldrig i sitt lif hade Sikku trott, att världen kunde vara så stor. Han blef så förunderligt varm om hjertat, när han såg solen glittra i sjöarna mellan granarnas mörka grenar, och när molnen seglade öfver himmelen, blänkte det ena glittret upp efter det andra, försvann i skuggan och blänkte ånyo upp på ett annat ställe. Sikku sjöng och blåste deremellan i näfverluren, det klang så lustigt i berget, det blef en visa:

Sipuri berg, tutu, tutu,

Falidu!

I hela världen finns ingen gosse,

Som vallar kor på en sådan mosse,

Tutu, tutu,

Falidu!

Vid det han sjöng, stod oförmodadt en liten krokryggig gumma bredvid honom på berget och sade till honom:

— Allt det du ser skall vara ditt, om du vill vara min gosse och lyda mig.

— Åhå, — sade Sikku och betraktade gumman, som han kände igen: det var trollgumman från Allis torp.

— Gif mig din hvita ko Kimmo, — sade gumman, — och säg, när du kommer hem, att vargen rifvit henne.

Sikku fick stora ögon och svarade: — nej, så dum är jag icke.

— Skyll dig då sjelf! — sade gumman, och med detsamma hoppade hon kråka utför berget.

Kettu begynte skälla i dalen, Sikku sprang ned och fann, att en af korna sjunkit i kärret, så att endast hornen stodo upp öfver det gröna gungflyet. Sikku försökte draga henne upp, men der räckte hans krafter icke till, och när han arbetat sig trött, måste han gå hem med de fjorton korna. Skällkon Mansikka råmade, Kettu tjöt. Sikku berättade olyckan, fick stryk och skickades andra dagen utan vägkost i vall.

Nu sjöng han ingen visa, han satt bedröfvad och hungrig vid foten af berget. Då kom Allis skäggrige trollgubbe och sade till honom: — gif mig din svarta ko Mustikka, och säg att vargen har rifvit henne, så vill jag gifva dig allt det land du kan se från Sipuri berg!

— Nej, så dum är jag icke, — svarade Sikku förargad.

— Skyll dig då sjelf! — sade gubben, och med detsamma stöp han kullerbytta utför berget.

Kettu begynte skälla, Sikku sprang dit och fann Mustikka död vid skogsbacken. Hon hade ätit någon giftig ört och kunde ej mera fås till lif. Sikku gret, hemtade i en näfverstrut vatten ur källan och slog öfver Mustikkas hufvud, men det hjälpte icke, han måste gå hem med tretton kor och berätta olyckan. Nu stängdes han tre

dagar utan mat i källaren. På fjerde dagen skickades han åter i vall med de tretton korna och fick en påse med vägkost, men när han blef hungrig redan vid grinden och öppnade påsen, fann han der endast en grå sten.

Sikku gick med korna till berget, åt bär i skogen och satte sig bedröfvad på en stubbe midt ibland korna, för att ingen olycka mer skulle hända. Då kom till honom Allis lilla vackra trollficka, som alltid såg i kors, räckte honom en mjuk hvetebulle, klappade honom på den magra kinden och sade: — gif mig din röda ko Mansikka, och säg, när du kommer hem, att björnen rifvit henne, så skall du få hvetebullen och allt land du kan se från Sipuri berg!

Sikku var så hungrig, att han kunnat sluka en bulle af mossa. Han såg på hvetebullen, han såg på den lilla vackra trollfickan och måste bita sig sjelf i tungan, för att ej strax svara ja. Men trollfickan skrattade, och detta förargade Sikku. — Nej, — sade han, — så dum är jag icke.

— Så skyll dig sjelf! — sade flickan och med det samma flaxade hon rätt som en skata bort till skogen.

Sikku fruktade en ny olycka och sprang till Mansikka, som ju hade betat nära intill honom, men Mansikka låg redan raklång på gräset, en huggorm hängde fast vid hennes nos, och inom en kort stund var hon död. Hvad hjälpte det, att Sikku slog ihjäl ormen? Han måste gå hem med tolf kor och berätta olyckan.

— Säg nu sjelf hvilket straff du förtjenar! — sade den vredgade husbonden. — Vill du, att jag skall steka dig i badstugans ugn, eller vill du hellre kastas ned i den djupa brunnen?

— Jag rår icke för det, — svarade Sikku gråtande. — De ha tre gånger lofvat mig allt land jag kan se ifrån

Sipuri berg, om jag ville stjäla och ljuga, men det kan jag ju icke.

— Jaså, — sade husbonden. — Det är allt mitt land, som man ser ifrån Sipuri berg, och jag lofvar dig det, om du före nästa fullmåne leder till gården nio vackra kor i stället för Kimmo, Mustikka och Mansikka, som ligga döda vid berget. Men hvad skall jag nu göra med dig? Något straff bör du få.

— Bind honom till händer och fötter på högsta toppen af Sipuri berg och låt honom äta sig mätt af att se på landet! — sade värdinnan, som ej kunde förlåta Sikku, att hon mist sina kor.

Detta förslag behagade husbonden. Sikku blef bunden till händer och fötter öfverst på Sipuri berg, och alla förbjödos att gifva honom mat eller dryck. De återstående tolf korna drevos af en annan vallgosse på bete till gårdens andra utmarker långt ifrån berget.

Sikku låg bunden och halfdöd af hunger på berget. Skogen doftade, sjöarna glittrade i solskenet mellan granarnas grenar, qvällen kom, natten kom, daggen föll, talltrasten sjöng, stjernorna tindrade, månen såg ned på den fattige gossen, och ingen i vida verlden tycktes mer bry sig om honom.

Men högt öfver skogen, sjöarna, daggen, trasten, månen och stjernorna fanns likväl En, som ser alla öfvergifna på jorden, och han såg äfven den fattige Sikku. Gud sände till honom en trogen vän, och hvem annan kunde det vara, än Kettu? Kettu fick gröt hemma i gården, Kettu kunde stjäla sin mjölk, som han brukade, ur Missekattes söndriga kruka vid vattsån, men Kettu sprang hellre hungrig till berget, lade sig der på Sikkus bundna fötter och slekte hans bundna händer. Sikku blef så glad der-

öfver, att han åter kände sig lycklig och nöjd, och så somnade båda i månskenet.

Nu var der i kung Karl den tolfdes tid ett stort krig i södra delen af landet. Det norra landet visste icke mycket af kriget och satt i lugn bakom sina stora skogar, när oförmodadt en fientlig flotta syntes vid hafskusten och landsatte krigshärar, hvilka utbredde sig härjande och plundrande öfver landet. En sådan grym fientlig skara kom nu äfven till denna trakt, öfverföll, brände och plundrade Anttila gård, bortförde all boskap och tog husbonden sjelf till fånga. När detta var skedt, spridde sig den fientliga skaran, för att fortsätta plundringen i andra byar, och några kosacker qvarlemnades, för att bevaka fångarne och den röfvade boskapen, till dess det blefve lägligt att föra dem ombord på skeppen.

Tidigt om morgonen vaknade Sikku deraf, att Kettu bet en karl i benet. Två vilde, skäggige män hade klättrat upp till bergstoppen, för att derifrån hafva en fri utsigt och se hvartåt de nu skulle begifva sig. De funno gossen bunden, ömkade sig öfver honom, så fiender de voro, löste hans band, gäfvu honom bröd ur deras renslar och förde honom med sig. Vid foten af berget hade de bundit sina hästar vid träden, den ene lyftade gossen med sig på hästryggen och körde bort Kettu. Så bar det af i galopp, till dess att ryttarne nalkades stranden af en stor sjö.

Här hade mycket byte och många fångar samlats af fienden. Men emedan kosackerne voro ifrige att fortsätta plundringen, lemnade de blott sex män att bevaka bytet och fångarne, medan de öfrige redo vidare. Natten kom, och de sex qvarlemnade kosackerne begynte frukta att blifva öfverfallne i mörkret af landets folk. Derfor stego de i en båt, togo Sikku med sig och rodde ut till en holme i sjön, för att der tillbringa natten i säkerhet; men

boskapen lemnades att beta på stranden, och fångarne fastbundos stadigt vid träden, jemte de sex hästarne.

Sikku låg mellan kosackerne på den öde holmen. Natten var mörk, den stora sjön brusade mot holmens kiselstenar, och vinden blåste åt fasta landet. Sikku låg vaken och hörde de trötte kosackernes långa, jemna andedrag, när de somnade vid hans sida. De lågo der fem, men den sjette låg i båten som vakt.

Sikku satte sig sakta upp och lyssnade. En af kosackerne talade i sömnen och slog omkring sig med armarna. Sikku lade sig ned, men kunde ej sofva. Om en stund satte han sig åter upp, och när allt var tyst, smög han sig öfver de sofvande kosackerne ned till båten vid stranden. Här sof äfven vakten i båten och sof så tungt, att han icke märkte, att Sikku sakta sköt ut båten i sjön, satte sig grensle på bakstammen och lät vinden drifva sig bort till stranden af fasta landet.

Allt sof kosacken i båten. Han hade ridit många mil; intet under, att han sof som en stock!

När Sikku kände, att båten törnade mot land, klef han sakta ur, tog ur fickan sin fällknif och afskar fångarnes band. Kosacken sof.

Fångarne kunde knappt tro sin befrielse. De följde Sikku och bundo sin fiende i båten med samma rep, som nyss hade fångslat dem sjelfva. Och nu vaknade kosacken, men för sent; han var nu sjelf sina fångars fånge.

— Slå ihjäl honom! Låt oss ro till holmen och slå ihjäl dem alla, medan de sofva! — ropade en af de nyss befriade.

— Nej, — svarade Sikku, som igenkände sin husbondes röst, — låt oss hellre föra deras byte och oss sjelfva i säkerhet!

— De ha brännt min gård och röfvat allt hvad jag äger! — suckade husbonden.

— De ha löst mina band och gifvit mig mat! — sade Sikku, som nu i hast blifvit en hel karl.

De fleste höllo med Sikku. Några redo bort på kosackarnes hästar, andra drefvo boskapen undan till gömställen i skogen. Hvar och en tog hvad han kunde föra med sig af fiendens byte, och Sikku tog sin lott.

Några dagar derefter hade fienden åter gått ombord på sina skepp. Folket vände tillbaka från skogar och bergsklyftor, der de sökt sin tillflykt i farans stund. Många samlades från sina brända gårdar vid kyrkan och rådslogo hvad de nu skulle företaga sig. Och hvad skulle de göra med de sex fångne kosackerne, ty äfven de fem på holmen hade blifvit tillfångatagne?

— Slå ihjäl dem! — ropade åter flera.

— Nej, gif dem åt Sikku! — ropade andra. — Han har fångat dem.

Sikku fick de sex fångarne, tog ett löfte af dem att de icke mer skulle tjena mot landet i detta krig och lät dem sedan gå frie att uppsöka deras kamrater.

Husbonden och värdinnan på Anttila hade flyttat in i en ria, som fienden icke hann bränna i brådskan. — Ack, — sade de, — om vi nu hade våra sköna kor!

I detsamma sågo de en liten barhufvad, barfota, skjortlös gosse med tillhjälp af en gul hund drifva nio vackra kor från skogsbacken nedåt rian.

— Är det icke Sikku och Kettu? — utropade husbonden.

— Är det icke våra kor? — skrek värdinnan.

Ja, det var Sikku och Kettu, det var Anttila gårds egna kor, som fienden bortröfvat. Tre hade kosackerne

hunnit slagta, nio funnos kvar, och dem hade Sikku begärt som sin andel af bytet.

— Här för jag till eder nio kor! — ropade Sikku och skulle gerna ha svängt sin mössa i glädjen, men han hade ju ingen mössa.

— Hjertans gosse, är det verkligen du? — skreko husbonden och värdinnan i sin förnøjelse, omfamnade Sikku och klappade korna. Kettu hade redan svansat in i rian, för att se åt, om Missekattes söndriga kruka äfven der stod vid vattsån. Missekatte fräste, och så blef der åter krig i landet.

— Är du hungrig? — sade värdinnan till Sikku. Hon hade ondt samvete.

— Nej, jag tackar, — svarade Sikku. — Ännu är det icke fullmåne.

Husbonden tog sig förlägen bakom sitt långa öra. Han hade nu fått andra tankar om Sikku och mindes sitt förhastade löfte. — Hör nu på, Sikku, — sade han, — låt oss vara goda vänner! Hvad gör du med så mycket land, när du är så liten? Tjena mig troget i sju år, så skall jag hålla mitt löfte, och du skall få allt land, som man kan se från Sipuri berg.

— Topp, — sade Sikku.

Så tjenade Sikku troget i sju år på Anttila gård, blef lång och stark, fick mössa, skjorta och stöflar, gifte sig med gårdens dotter, den snälla Greta, och fick med henne icke allenast allt land, som man kunde se från Sipuri berg, utan ännu dertill hela den nybyggda Anttila gård. Kettu och Misse ligga båda begrafna vid foten af berget; men om Allis troll vet man endast, att der nu är ett kråkbo, och folk säger, att kråkorna äro icke att lita på.

Berndt Michaels dröm.

m jag vore en storm från den vida sydvest
Och jag bodde vid himmelens bryn
Och jag red som en kung på min frustande häst,
På den mörka, den höstliga skyn,
Och jag flög som en il
Öfver hundrade mil
Och jag sträckte med harm
Öfver menskornas larm
Min osynliga, väldiga arm;

Då så skulle jag rida från morgonens rand
Och till midnatt i yttersta nord;
Då så skulle jag hvirfla i öknarnas sand
Och begrafva en röfvares hord;
Då så skulle jag slå
Oceanernas blå
Med mitt brinnande spjut,
Tills de lemnade ut
Alla skepp, som de slukat förut.

Då så skulle jag smälta de isar vid pol,
Der allt lefvande fryser och dör;

Då så skulle jag svalka den brännande sol,
Som tropikernas grönska förstör.
Och jag skulle slå ned
På förtryckarnes led
Som en härjande brand
Och förkrossa hvart band
I de slafvars förtrampade land.

Och då skulle jag läka de blödande sår
Och försona hvar klagande nöd;
Och då skulle jag torka de lidandes tår
Och fördubbla den fattiges bröd;
Men hvar ljugande flärd
Skulle dö för mitt svärd,
Skulle se, till sin blygd,
Resas upp i mitt skygd
Den förgättna, förhånade dygd.

Och när, trött af min bragd, jag kom hem som en gäst
Till min älskade fädernegård,
Då så skulle jag lösa min vingade häst
I små systrarnas vänliga vård
Och till sist, när jag tyst,
Du min moder, dig kysst
Och, som fordom, så ömt
Vid ditt sköte mig gömt,
Somna bort från de bragder jag drömt.

Men då skulle du leende lägga din hand
På min trotsiga, brännande kind,
Och då skulle du säga: vex upp för ditt land,
Du min unga, min stormiga vind!

Herren Gud, som allen
Är allsmäktig och ren,
Han välsigne din färd
I den villande verld,
Och han helge ditt ljungande svärd!

Det vissnade löfvet.

(En höstsaga.)

Nu är det höst, och det svarta mörkret ser in genom fönsterrutan. Stormen hviner, regnet smattrar mot porten, hafvet går i höga vågor. O, det mörka, dystra, brusande hafvet, hur det dånar mot sina klippor, hur det ryter efter rof, hur det ligger begravet i höstnatten som en lefvande död! Det är dock samma haf, som vid midsommartiden låg så leende gladt kring sina blommiga stränder, när de hvita seglen flögo som måsar deröfver och barnen vid bryggan sköto ut sina barkbåtar. Nu är det svart och hotfullt, ingen kan se dess aflägsna vågor; mörkret ligger som en gardin för det okända fjerran.

Och den sköna, lummiga skogen, hur grön och doftande var han icke i somras, när solen sken och fåglarna sjöngo och de små flickorna sutto der och sökte fyrväpplingar i gräset! Nu är han öde, härjad och tom, hans lockiga björkar ha fällt sina löf, hans susande aspar susa ej mer; den höstliga vinden brottas i natten mot granarnas grenar. Fjärlarna sofva, blommorna ligga döda; vargen allena går med tysta fjät öfver de mossiga tufvorna.

Jag vet en saga om ett förvissnadt löf. Det är en mycket vanlig historia, kanske har du hört henne förr,

och lång är hon icke, men det är nu den tiden på året, när hon bäst kan förstås.

Det var en asp; han stod någonstädes i Finlands skog, han var ung, han var stark, han var full af lefnadsmod. Maj kom, när hans löf slog ut, — friska, vackra ljusgröna löf, som skulle ha prydt den mjukaste krans, men som ännu täckare prydde den högstammiga aspen. Vårvinden kom om qvällen till aspen och sjöng för honom en visa: "tusen, tusen löf har min unga asp, hvarje löf är väfdt af solsken och dagg, hvarje löf är en tunga, och med tusen, tusen darrande tungor prisar min asp Guds oändliga godhet".

— Det var en artig visa, — qvittrade bofinken, som nyss hade byggt sig ett bö i aspen; — den visan måste du lära mig, vind! — Och så begynte bofinken stafva på samma visa, till dess att han lärde henne hel och hållen: "tusen, tusen löf har min unga asp, hvarje löf är väfdt af solsken och dagg, hvarje löf är en tunga, och med tusen, tusen tungor prisar min asp Guds oändliga godhet."

— Hvad vill det säga, att prisa Gud? tänkte ett litet spädt, nyss utslaget löf i toppen på aspen. Asplöfvet tyckte om visan, men förstod icke rätt hvad dess mening var. Jag har ju aldrig sett Gud, tänkte löfvet; huru skall jag prisa den, som jag aldrig har sett?

Dagen derpå kom vinden tillbaka, aspen begynte susa, och det unga löfvet susade ut sina tankar. — Hvad är det löfvet säger? — qvittrade bofinken. — Är du icke Guds skapade verk? Och du säger, att du icke har sett din skapare?

— Det är visst möjligt, — sade det unga löfvet, sorgset och darrande; — men det är så lärdt, jag kan icke förstå det.

— Nå, så lef litet längre, tills du bättre förstår det, — menade bofinken.

Sommaren kom, alla löf vexte stora och gröna under himmelens sol, och alla de tusen löfven prisade Gud; men detsamma unga asplöfvet i toppen tänkte ännu vid sig sjelf: — jag förstår icke hvad de mena, jag måtte icke ännu vara gammal nog att förstå allting; — och löfvet sörjde i sin oskuld, att det så litet förstod.

Sommaren var lång, vacker och varm; den hade sin tid, och sedan kom hösten. Efter den första frostnatten begynte löfven att gulna, men ännu fortfor vinden att sjunga sin visa i trädens kronor: "tusen, tusen löf har min unga asp, hvarje löf är väfdt af solsken och dagg, hvarje löf är en tunga, och med tusen, tusen tungor prisar min asp Guds oändliga godhet."

Nätterna blefvo långa och mörka, lingonen mognade, flyttfåglarna reste bort, löfven begynte att falla, ett i sänder. Alla löf fortforo intill det sista att prisa sin skapare, liksom de hade förstätt, att därför voro de till i verlden. Asplöfvet i toppen ville nog också förstå det, men kunde icke, fastän det redan var gult.

En höstnatt kom nordan med brusande vingar och sopade med sig de få gula löfven, som ännu voro kvar. Asplöfvet i toppen var ett af de få och fördes af vinden långt bort i skogen. Der lågo tusen döda löf i en hög, och haren sprang öfver dem, hundarna sprungo öfver dem, jägaren sprang öfver dem med sin bössa på axeln. Det var en klar, frostig dag, löfven prasslade under jägarens fötter, och i luften var en förunderlig höstkänsla, likasom lukten af lin, när det upptages ur vattnet och hänges i kärfvar att torka på gärdesgårdarna. Asplöfvet låg der bland de döda löfven, men det ensamt lefde och var grönt i sin stjelk; det sörjde inom sig, att det ej kunde dö, innan det uppfyllt sin bestämmelse här i verlden.

Efter den vackra dagen blef åter en stormig natt, regnet föll i strömmar, och löfven skingrades hit och dit i skogen. Asplöfvet rycktes lång väg bort ända till hafsstranden, hvirflade från stranden ut i de svarta vågorna och fördes af dem till en klippa ute i hafvet. Der blef det liggande vid spillran af ett förloradt fartyg, snön föll öfver det i en hög drifva, och likväl kunde asplöfvet icke dö, ty det hade ännu icke uppfyllt sin bestämmelse här i världen.

Vintern kom, det var kallt, och ingen skog vexte på hafsklippan. Men på klippan bodde en fiskare med sina barn i deras fattiga koja. De behöfde ved att värma sig med om lördagsaftonen; barnen skickades ut att uppsöka trädstycken och qvistar, som hafvet drifvit om hösten mot stranden. Vid det att då barnen letade i snön, funno de spillran af det förlista fartyget och släpade henne med fröjd till kojans, i det att de ropade: — far, far, kom och se hvilket skönt stycke träd vi funnit vid stranden!

Fiskaren betraktade spillran och fann henne vara af ek. — Det är ett skönt och hårdt träd, — sade han; — det har tillhört förstäfven af ett stort skepp, och det skall gifva oss präktiga brasor. Mor, sätt genast på grötgrytan, så att vi få oss någonting varmt!

Vid det att nu fiskaren skrapade snön af ekstycket, för att lägga det uti spiseln, föll derifrån ett stort gult löf. En liten flicka upptog löfvet och betraktade det med förundran, ty hon hade aldrig förr sett skog eller löf, och barn behöfva icke mycket att förundra sig öfver. Flickan gick till sin moder, visade hvilket rart fynd hon gjort och frågade hvad det kunde vara.

— Vet du icke, att det är ett asplöf? — svarade modren. — Låt mig se: det är ett ovanligt stort och vackert löf, och det är ännu grönt i bladstjelen, fastän det legat

så länge i snön. Vi skola torka det varsamt och lägga det till märke uti vår bibel; der passar det bra, efter det är så tunnt. — Och gumman lade asplöfvet till märke uti den stora bibeln, på det att hon hvar dag skulle veta hvar hon sist slutade läsa, ty hon var en from gumma och läste hvar dag Guds ord.

Dagen derpå var söndag, gumman uppslog den heliga boken, som var fiskarekojans största skatt, och begynte att läsa högt ur konung Davids 103:dje psalm, som är en af de skönaste lofsånger, hvilka någon tid blifvit sjungna till Guds ära. Då läste hon:

“En menniska är i sitt lif såsom gräs: hon blomstrar såsom ett blomster på marken. När vädret deröfver går, är blomstret ej mera der, och dess rum känner ingen. Men Herrens nåd varar från evighet till evighet öfver dem, som frukta honom, och hans rättfärdighet varar till barnabarn öfver dem, som hålla hans bud. Lofven Herren, alla hans verk i allt hans herradömes rum; min själ lofve Herren.”

Fiskaren och hans barn hörde med tyst andakt de sköna orden. Vinterstormen för med dån öfver hafvet, natt, mörker och köld utbredde sig öfver den öde klippan, men i den fattiga kojan var frid, fröjd, värme och ljus i Guds den Högstes lof och tillbedjan.

När gumman slutat sin läsning, lade hon samman boken, och mellan dess blad lade hon asplöfvet till ett märke. — Se, — sade hon med förundran, — löfvet har blifvit guldgult!

— Det kommer sig af att det torkat i värmen, — menade fiskaren och betraktade asplöfvet. Det var såsom förvandladt, det glänste som klart guld och tycktes skina af glädje.

Men detta kom icke af värmen, det kom deraf, att asplöfvet nu hade förstätt hvad det aldrig förut förstod,

nemligen hvad det betydde att prisa Gud. Derför var det ju till i verlden. Det hade sett så mycket, vår och sommar, höst och vinter, det hade sett den klaraste sol och den mörkaste natt, den ljufvaste fågning, den bittraste nöd, och hade likväl icke förstått att i allt igenkänna Guds heliga vilja. Derför hade asplöfvet alltid varit bedröfvadt, oroligt, darrande äfven uti sin fågrings blidaste vårdagar; men nu förstod det allt; nu sörjde det icke mera, nu var det lyckligt, nu kunde det gerna dö. *Derför* glänste det såsom ett klart guld; — hur kunde det annat?

Ännu ligger löfvet der mellan bibelns blad, på det att äfven det ringa, det vissnade och längesedan förgättna må kunna prisa Gud. Och när nästa gång majvinden sjunger i aspens krona: "tusen, tusen löf har min unga asp, hvarje löf är väfdt af solsken och dagg, hvarje löf är en tunga, och med tusen, tusen tungor prisar min asp Guds oändliga godhet," — då skall det icke mera finnas ett enda af de tusen, tusen darrande löfven, som icke förstår hvad det är att lofvå sin skapare; de veta det alla, och detta är sagan om det vissnade löfvet.

LEKAR.

Hvar få vi en julgran?

(Jul-lek.)

Nisse och Nasse hafva gått till skogen att hugga en julgran. Barnen föreställa träd: en är björk, en är rönn, en är hägg, en är asp, en annan är tall och den sista enrisbuske. Den längsta är gran. Den minsta kan vara en stjärna, som gömmer sig bakom granen. Få träden något hvitt öfver sig, så föreställer det snö.

NISSE. Uff! Det är besvärligt att vada genom de höga drifvorna. Äro vi nu i skogen?

NASSE. Nå, det måtte vi vara, efter här stå så många träd.

NISSE. Så knotiga och så knaggliga! Sådana dromedarier duga icke till annat än ved.

NASSE. Skäms du icke, Nisse, att banna de beskedliga träden? Nu stå ju många utan löf, men du skulle se när

våren kommer och de kläda sig gröna, för att taga emot göken!

NISSE. Korfstickor äro de och inga träd. Innan vi söka en julgran, kunde vi först hugga oss ved till en julbrasa. Hvad säger du, om vi skulle börja med björken?

NASSE. Får gå. Björk, vill du blifva en bra julbrasa? Mor skall koka en så skön gröt på dig, men du får icke spraka i gröten.

BJÖRKEN (*sjunger*).

Melodi: Jag gick mig ut en aftonstund.

Ack, låt mig stå till nästa vår
 I skogens gröna salar,
 När i min krona trasten slår
 Och muntra kucku galar!
 Då löfvas jag i solens sken,
 Då qvittrar jag på minsta gren
 För skog och berg och dalar.

NASSE. Stå du till våren, björk. Det är bättre att du sjunger för oss, än att du sprakar för oss. Men här är en gammal, afsigkommen hägg. Svara, hägg: vill du blifva en julbrasa? Mor skall koka luttfisk på dig.

HÄGGEN (*sjunger*).

Ack, låt mig stå till sommardag,
 Så har jag sol att hoppas!
 Då står jag hvit i ungt behag,
 När mina blommor knoppas.
 Då doftar jag för fält och dal,
 Och barnen möja sommarsal,
 När mina grenar toppas.

NISSE. Kan man höra? Han tänker blomma ännu, den gamla stubben. Nå, blomma du, vi taga i stället den unga rönnen. Rönn, vill du blifva en julbrasa? Far skall berätta sägor för dig om små elfvor i månskenet.

RÖNNEN (*sjunger*).

Nej, låt mig stå till nästa höst!
 Då blir min drufva mogen.
 Jag har en vän, som är min tröst,
 Då kommer han så trogen.
 Det är en liten sidensvans;
 Då står jag röd i aftonglans,
 Och röd och gul är skogen.

NASSE. Och du tror, att han kommer för din skull? För dina bär kommer han, rönnstackare! Men det är detsamma, du må gerna stå. Här ha vi en surmulen tall med mossa och skägg. Tall, vill du blifva en julbrasa? Farmor skall berätta för dig om jättar och troll.

TALLEN. Låt mig vara i fred! Jag ämnar blifva ett skepp.

NISSE. Hvad för slag? Skall du blifva ett skepp? Nej, tall, dertill är du för smalbent. Uh, — torka dig om skägget, du är ju nedsmetad med kåda. Vi kunna taga enrisbusken, han känner konsten att spraka. Enrisbuske, vill du hackas fin och strös om julmorgonen i vår förstuga?

ENRISBUSKEN. Understå dig att röra mig, så skall du se hur jag klöser! Jag ämnar blifva en sprättbåge.

NASSE. Kantänka! Det är fasligt hvad alla träd i dag äro knottriga. Lyckligtvis ha vi här en präktig julgran. Hugg honom, Nisse!

GRANEN (*springer undan*). Pytt fick du.

NISSE. Han springer! Det var en baddare. Det var det första träd jag sett springa i skogen.

NASSE. Att du kan vara så enfaldig! Har du icke sett huru träden springa, när man kör om vintern med god fart på en skogsväg? Mota honom du, så tager jag fatt honom!

De jaga granen. Alla träden ställa sig i vägen för dem och beskydda sin granne. Slutligen stadna träden i ring, och granen står midti ringen.

NISSE (*utanför ringen*). Jag står icke längre ut. Har man någonsin sett en så inpiskad skog? Jag har fått sex bulor i pannan af att jag puffat mot trädstammarna.

NASSE (*utanför ringen*). Jag har sju hål i jackan och sex i byxorna, för att jag snafvat omkull öfver stubbar och trädrötter.

NISSE. Vänta du, gran; jag skall hacka dig till granris och strö dig efter en likprocession.

NASSE. Nej, Nisse, var icke dum! Granen vet ju icke till hvilken stor heder han kommer. Hör nu, Grangren eller Granberg, hvad du må heta, vi ämna hugga dig till en julgran. Vi skola kläda dig i blommor, stjernor och guldäppeln. Du skall stå midti salen, du skall skina af ljus, alldeles som himmelen skiner af stjernor. Låt nu beskedligt hugga dig, ty en sådan hög ära kan aldrig vederfaras dig här i den mörka skogen.

GRANEN. Bryr jag mig om den äran? Jag tycker mer om att sjelf vexe ända upp till himmelen.

NISSE. Skäms du icke att vara så högfärdig?

NASSE. Nej, vänta, Nisse; trät icke nu! Vet du icke, Granqvist, att du skall få höra englarna sjunga om jilmorgonen?

GRANEN. Ja, det är nog skönt, men det hör jag härute också.

NISSE. Skatorna hör du, din stackare, och de skratta åt dig.

NASSE. Håll din mun, Nisse; du bara förargar honom. Hör nu, Granfelt, tycker du om små glada barn?

GRANEN. Ja, det tror jag. Hvem skulle icke tycka om dem?

NASSE. Nå, om du nu låter beskedligt hugga dig till en julgran, så lofvar jag dig, att många små glada barn skola taga i ring och dansa kring dig, och de skola alla hålla så hjertligt af dig.

GRANEN. Det var en annan sak. Kan jag göra barnen en glädje, så må du gerna hugga mig i små bitar. Damma till bara!

NASSE. Det var hederligt taladt, Granholm! Men så skall du också bli fin. Och nu är väl skogen så artig och makar åt sig en smula.

BJÖRKEN. Få vi med af konfekten?

HÄGGEN. Få vi guldstjerner?

RÖNNEN. Få vi russin?

TALLEN. Få vi flaggor?

ENRISBUSKEN. Få vi basa barnen, när de rycka pelsen af julgubben?

NISSE. Jag skall basa er!

NASSE. Vänta litet, jag vet hvad ni få. Julgubben skall dela ut sina sköna klappar åt hela skogen. Unga björk skall få en ny sol på himmelen och en guldkamm för sina hängande lockar. Gamla hägg skall få en ny vår och nya blommor. Liten rönn skall få körsbärsvin i sin klase och ett sammetssläp för sin sidensvans. Tallen skall få en skeppskråka i sin topp och enrisbusken en sax att klippa sina långa naglar. Jag vill bedja snöflingorna, att de sockra hela skogen hvit, och sedan skall jungfru Solsken smälta sockret till karameller. Hvad säger du nu, allrakäraste skog? Är du nöjd med julklapparna?

ALLA TRÄDEN. Tack, Nasse, nu skall det bli muntert i skogen. (*De maka sig ur vägen och lemna granen fri.*)

Nisse och Nasse hugga granen. Alla träden sjunga och dansa:

Nu så dansa vi i ring på ljung och snö,
Nu så kransa vi omkring vår unga mö.
Julegran är skogens gröna vinterbrud,
Julegran skall bo så skön i blomsterskrud,
Och brudtärnor har hon nog på balen.
Himlens stjernor fälla brudens slöja rik,
Himlens englar hålla der så ljuf musik.
Nu så gläntar jul i port och kammardörr,
Vänta nu en smul, han fort är här, som förr!
Ingen brud är skön som lilla julegran,
Ingen skrud är grön som hon i hela sta'n;
Juleqväll står brölloppet i salen.

Måne klara.

(Vinter-lek.)

Personer: Jeronimus, en rik bonde.

Gubben Måns.

Gumman Måns.

Matte, } två fattiga barn.

Maja, }

Månen.

Händelsen föregår på en landsväg bredvid en fruktträdgård. Landsvägen går midt igenom rummet, stolarna kunna föreställa ett plank. Väggen bakom dem föreställer en skog och det är en afton i September, när äpplena mogna. Det är ännu icke mörkt, men det blir snart.

GUBBEN och GUMMAN MÅNS

komma från staden.

GUBBEN. Skynda dig, gumma, det blir snart mörkt. Hvarför stadnar du der, och hvad ser du på?

GUMMAN. Jag ser bara på de sköna äpplena der i trädgården. Jeronimus är lycklig, han: alla träd hänga fulla, och han får sina vackra pengar på torget. Det är annat än vi det, gubbe.

GUBBEN. Nå, än sen? Hvad angå hans äpplen oss? Vi ha smör och bröd och potäter. Nog berga vi oss utan äpplen.

GUMMAN. Nej, hvad angå de oss? Jag tänker bara på huru vi träla med vårt potatisland och få några slantar för kappen, när Jeronimus får många silfverpengar. Åhå!

GUBBEN. Åhå!

GUMMAN. Det blir alldeles för enformigt att lefva bara med frukost, middag och qväll. Om vi hade blott hälften af de der rara äpplena, ser du, så kunde du köpa dig en stor kardus tobak, och jag kunde få mig en liten kaffetår. Det vore allt skönt, det, min gubbe.

GUBBEN. Ja, det vore det visst. Jag skulle bolma stugan full med tobaksrök.

GUMMAN. Och jag skulle låta kaffepannan puttra på spiseln från morgon till qväll. Prr, det vore en rar musik! Jag tycker det vore ej mer än billigt, att Jeronimus delade litet med sig.

GUBBEN. Den snålvargen? Förr skulle han begära våra potäter.

GUMMAN. Ja, och just därför, tycker jag, skulle vi dela litet med honom.

GUBBEN. Våra potäter?

GUMMAN. Åhnej, — hans äpplen! Jag menar, att det nu blir en mörk, mulen qväll, och då behöfde vi bara en liten stege vid planket. Vi skulle ha en säck med oss, och så skulle vi...

GUBBEN. Så skulle vi stjäla? Skäms du ej, gumma?

GUMMAN. Fy, hvem talar om stjäla? Vi skulle bara litet, helt litet, dela en girigbuds öfverflöd. Det kan ju ej vara annat än lagligt och rätt.

GUBBEN (*betänksamt*). Hm, ja, det kan så vara, men...

GUMMAN. Kom, låt oss vänta, till dess det blir alldeles mörkt. Det är icke allenast lagligt, ser du, det är

rent af en skyldighet, att den rike skall dela med sig åt fattigt folk.

GUBBEN. Ja, men...

MATTE och MAJA

inkomma med påsar på ryggen.

MAJA. Hörde du, Matte, hvad gumman sade? Den rike skall dela med sig åt fattigt folk. Det måste vara beskedliga menniskor. (*Till gumman*) Käraste madam, vi äro två fattiga barn, som ej ha hvarken bröd eller hem. Få vi stadna hos er öfver natten?

GUMMAN. Hvad nu? Skäms, unge, att tigga på landsvägen! Liksom vi skulle ha råd att skänka bort våra egodelar!... Kom, gubbe; vi måste skynda oss hem. (*De gå.*)

MATTE. Pytt fick du, sad' Pelle. Få vi ej någon stuga, så hitta vi väl en lada att sofva i. Ser du de sköna äpplena, Maja? (*Han sjunger:*)

Melodi: Solen glimmar...

Hade jag guldäpplen två,
Vor' jag rik som kungen,
Hade häst att rida på,
Hade mynt i pungen.
Men nu får jag traska här
Vägen fram med syster kär,
Sjunger bort dess små besvär,
Glad som fågelungen.

MAJA. Du är alltid glad, du, Matte. Du skulle väl tycka om att ha ett par af de rara äpplena?

MATTE.

Hade jag de äpplen små,
Till att kasta lyra,

Skulle du dem alla få,
Två och tre och fyra.
Nu tar jag en klappersten...

MAJA.

Tallkott har jag också en...

BÅDA.

Det låts vara äpplen sen,
Äpplen ä' så dyra.

MAJA. Tag lyra, du, med mitt guldäpple!

MATTE. Tag sjelf, om du kan!

(*De kasta lyra med tallkottar och stenar.*)

MAJA. Jag fick lyran ändå, ser du.

MATTE. Vänta, nu kastar jag högre.

MAJA. Nu låts jag äta mitt äpple. (*Hon biter i tallkotten.*)

MATTE. Och jag låts föra mina äpplen till kungens gård. (*Han plockar flera stenar.*)

JERONIMUS (*inkommer.*) Det är nu den tiden att äpplena mogna. Här stryker allehanda folk omkring på landsvägen, och man får taga sig noga till vara. Sade jag icke det? Här stå två tiggarebarn och betrakta min trädgård. Hvad göra ni här?

MATTE. Vi gå på två ben längs landsvägen, kära far.

JERONIMUS. Understå er bara att lura på mina äpplen?

MATTE. Tackar som bjuder! Vi hålla just på att samla vår äppleskörd.

JERONIMUS. Hvad för slag? Ni må aldrig ha klifvit öfver mitt plank?

MAJA. Här är ingen brist, hela vägen är full med äpplen, och flera finnas vid dikeskanten.

JERONIMUS. Jaså, det är stenar och tallkottar. Märkvärdigt hvad barn kunna vara dumma! (*Han går.*)

MATTE. Han tycker sig vara vis, han, som går natt och dag och tänker på tjufvar. Vi äro lugna vi. Ingen stjal våra guldäpplen. (*Det mörknar.*)

MAJA. Nu blir det mörkt, Matte. Hvar finna vi nu en bra lada?

MATTE. Det är bäst, att vi gå vägen framåt till byn; vi hitta ej genom skogen.

MAJA. Jag är så rädd, att vi gå vilse i mörkret. Om vi ändå hade månsken. Kära måne, kom och lys vägen åt oss!

(*Månen framträder vid himlaranden, det vill säga vid venstra hörnet. Han är klädd som en brandvakt, ser ut att vara beskellig och melankolisk samt bär framför sig en stor, rund och lysande sköld.*)

MÅNEN (*sjungande som en brandvakt*).

Klockan är åtta slagen;
Kalfvar och lamm gå hem från hagen.
Slut är nu dagens larm och nojs;
Alla små barn gå hem till kojs.

MAJA. Der stiger den snälla månen så rund på himmelen. Ack, så skönt, att det nu är fullmåne! Hörde du? Det var som skulle han sjunga en visa för oss.

MATTE. Du är rolig. Liksom månen kunde sjunga! Det är brandvakten, som sjunger derborta i byn.

MAJA. Minns du den visan om måne klara, som mamma brukade sjunga för oss, när vi voro små? Så här var det:

Månen sitter på fästet blå
 Och tittar in genom rutan.
 Då tänker jag...

MATTE.

... understundom så
 Och knäpper sakta på lutan:

BÅDA.

Hvad du är lycklig, du måne klara,
 Som får så högt öfver jorden vara
 Och blott se på...

MÅNEN.

... Håhå, håhå!

MAJA. Hörde du, att han sjöng med? Han sade håhå.

MATTE. Kära du, det var eko i skogen.

MAJA. Nej, jag hörde tydligt, att han sade: håhå! Stackars måne klara, hvad du måste ha ledsamt att gå så allena öfver himmelens fäste och aldrig få leka med guldäpplen på jorden! Du skulle leka med stjernornas små barn, som ibland taga så långa, glänsande språng öfver aftonhimmelen...

MATTE. Månen har nog annat att göra. Han går som en nattväktare med sin lykta i handen och lyser alla, som gå vilse i jordens mörker. Så är han en guldsmed, ser du: han förgyller träden, och han försilfrar sjön. Han är också polisuppsyningsman; du må tro, att han är en buse för alla tjuftar!

MAJA. Jag minns icke riktigt andra versen:

Väl ser du dårskaper utan tal,
 Det kan jag nog hålla troligt...

MATTE.

Ser älskande, som förgås af qval,
Och älskande, som ha roligt.

BÅDA.

Väl ser du ock mången tår, som rinner,
Men sorgen aldrig upp till dig hinner:
Det är för högt...

MÅNEN.

...Det är för högt.

MATTE. Se så, måne klara, gå nu beskedligt framför
oss, och visa oss vägen till ladan!

MAJA. Tack för din lykta, allrakäraste månevän!

(*Barnen bortgå, under det att deras sång ännu höres på
afstånd*):

Väl ser du ock mången tår, som rinner,
Men sorgen aldrig upp till dig hinner,
Det är...

MÅNEN (*ensam*). "Det är för högt", sjunga barnen,
Åhja, för jordens barn är det högt nog till mig. Men ser
jag då så glad ut här i det ensliga blå? Har jag då
inga sorger? Liksom det vore så muntert, att gå allena
genom den öde rymden och aldrig ha en vän i den vida
verlden!... Det är sannt, jag har mycket att göra. Jag
måste hvar vecka skapa om min gestalt, och då vänder
jag om min gyllene sköld. Nu är jag rund, men en annan
gång är jag half. (*Han vänder skölden åt sidan.*) Åter om
en tid synes jag icke alls. (*Han vänder ryggen åt åskådarne,
så att han bortskymmer skölden.*) Sedan blir jag ånyo, först
en liten smal båge och sedan åter half. (*Vänder skölden.*)

Slutligen blir jag ånyo rund. (*Man ser hela skölden.*) Nu händer väl också, att jag för en stund kryper i säcken. (*Han betäcker skölden med ett tätt skyнке.*) Då blir det mörk natt, och alla tjuftar komma i rörelse. Men, rätt som det är, kryper jag åter ur säcken. (*Skynket bortfaller.*) Då skiner mitt bleka, vackra ljus i den mörka natten, och jordens barn kalla mig Måne klara. Jag håller af barnen; jag dansar så gerna för dem i vattnet, och jag följer dem åt, när de åka om vinterqvällarna. Jag springer i kapp med hästen öfver backar och trädtoppar. För hundra tusen år sedan var också jag ett litet barn, som gick vilse ifrån min mamma. (*Han sjunger:*)

Melodi: Mandom, mod . . .

Jordens lilla barn var jag,
 Gick i verlden vill en dag,
 Söker än min moders spår,
 Följer henne år från år,
 Går i ring
 Henne kring,
 Ser mång' underliga ting,
 Lyser hennes mörka qväll,
 Vakar, när hon sofver säll.

O, du min älskade moder, när får jag åter se dig glad i solskenet? Blott när du sofver, går jag som en ande kring din bädd och tänder min lykta för att lysa din dunkla bana i rymden. Och du tror, att jag är blott en gammal brandvakt, som vaktar dig för kometernas eldsvåda . . .

Men när än i tusen år
 Jag har troget följt ditt spår,

När jag söft din sorg till ro,
 När jag vaktat barnens bo,
 Låt mig då
 Ur det blå
 Falla i din famn också,
 Somna lycklig, somna varm,
 Som ett barn vid modersbarm!

— När jag tänker derpå, komma tårarna i mina vaksamma ögon. Skäms, gamle brandvakt, och kryp i säcken, så att ingen får se dig gråta! (*Han låter skynket falla, och det blir mörkt.*)

GUBBEN och GUMMAN MÅNS
inträda, bärande en stege och en säck.

GUBBEN. Vet du, gumma, jag är icke rätt väl till mods. Det förekommer mig nästan, som om vi skulle stjäla.

GUMMAN. Du pratar! Är det att stjäla, när man tager ut sina lagliga rättigheter? Det vore annat, om vi skulle stjäla en oxe. Men nu göra vi grannfar en tjänst: vi spara honom besväret att plocka sina äpplen. Se så, ställ stegen mot planket, och plocka du, så står jag nedanför och håller i säcken. Vi måste skynda oss, så länge det är så förträffeligt mörkt.

GUBBEN (*uppställer stegen*). Evas äpplen! Jag tvår mina händer...

GUMMAN. Två på, Adam, bara du plockar! (*Gubben klifver på stegen.*)

MÅNEN. Hvad är detta för tissel tassel i mörkret? (*Han bortkastar skynket, och det blir ljus.*)

GUBBEN. Hjertandes, gumma, nu blef det månljust!

GUMMAN. Plocka på bara!

GUBBEN. Nej, jag törs icke. Jag tycker mig se Jeronimuses nattmössa der mellan träden. (*Han klifver ned.*)

GUMMAN. Tvi, sådant spratt! Hvad skola vi nu göra, när den otäcka månen skiner oss rätt i ansigtet?

GUBBEN. Hvad annat skulle vi göra, än gå hem igen?

GUMMAN. Jag vet hvad vi göra. Vi gå hem efter en tjärpyts och en borste, och så tjära vi månen. Då skall den styggen låta bli att ofreda ärligt folk i deras loffiga göromål. Vi skola lära honom att titta på folk.

GUBBEN. Ja, men ... men ...

GUMMAN. Se så, rör på benen! Kom ihåg den rara kardusen! (*De gå.*)

MÅNEN. Jaså, de ämna tjära mig, de beskedliga menniskorna? Det går an att försöka. (*Han nyser.*) Prosit; jag tror jag nös. De mena, att jag icke hör dem, och jag hör den minsta hviskning på jorden. Tjära mig!

JERONIMUS (*inkommer*). Jag begriper icke, jag tyckte mig höra någon tala. Här måste bestämdt vara tjufvar, som fått begärelse till mina äpplen ... Aha, här är en steg! ... Och en säck ... Saken är klar, sad' gumman, när hon slog vatten i gubbens flaska. Hvad är nu att göra, min käre Jeronimus? Du är en rik man; det är det förnämsta. Du är också en tapper man, det kan Pelle, vår stallgumse, intyga. Han tager genast till fötter, när han ser mig komma med min duktiga knölpåk, så grym ser jag ut. (*Sjunger:*)

Melodi: Jag heter Papageno ...

Jag är så grym som en tyrann;
Min häst är rädd för piskan han.
Jag slåss mot oxar, kor och får,
Mot Pelles horn jag modigt går.

Min hund, min katt, min gris, min dräng
 Få tåla en och annan släng,
 Och kommer tjuften i mitt hus,
 Så skall i kurrån han burdus.

— Men om de nu vore flera? Jag kunde gömma mig här bakom planket, men det är så förtvifadt månljust, de kunde se min nattnössa. Tänk, om jag skulle krypa i säcken? Det var ett godt påhitt. Der ser mig ingen, och när de komma, kryper jag fram och tar dem, som kissen tog korfven. (*Han kryper i säcken.*)

MÅNEN. Dummer Jöns!

JERONIMUS (*tittar ut*). Hvad var det? Hvem ropade mitt namn? ... Tyst; der kommer någon. (*Kryper in igen.*)

GUBBEN och GUMMAN MÅNS

inträda, bärande en tjärpyts och en lång borste.

GUMMAN. Se så, gubbe, klif du på stegen, så högt du kan, att du räcker med borsten till månen. Jag vill stå nedanför och hålla pytsen.

GUBBEN. Det är så högt.

GUMMAN. Hvad är det högre, än upp till bastulafven? Har du ej ofta sett månen hänga på granens grenar? Men (*betraktar säcken*) hur har säcken nu blifvit så fet och rund, som en prost? Det var märkvärdigt. (*Känner på säcken.*) Aha, du, jag ser att du klifvit i trädet och ätit äpplen, medan vi voro borta. Jag skall lära dig, säck, att stjäla andras äpplen. (*Hon tillknyter säckbandet.*) Se så, ligg nu beskedligt stilla, medan vi tjära månen. Det var rätt lustigt, ha ha ha!

MÅNEN. Ha ha ha!

GUBBEN. Säcken skrattade.

GUMMAN. Prata du! Se så, gubbe, fort upp i trädet!

GUBBEN (*klifver upp på planket och utsträcker borsten*).

Jag sade ju det, gumma; det är alldeles för högt.

GUMMAN (*klifver efter honom med pytsen*). Åh, prat!

Låt mig hjälpa dig, så får du se, att vi räcka till månen.

MÅNEN. Ha ha ha!

GUBBEN. Hörde du, mor? Borsten skrattar åt oss?

GUMMAN. Vänta litet, nu var jag alldeles nära månkanten. Håll i, du med, så sudda vi honom brun, som malet kaffe! Se så, nu räcka vi ända upp! Ja, grina nu, Grin-Olle! Sudd, sudd... Aau!... au! Han håller fast mig. Kom och hjälp!

GUBBEN. Strax, gumma. Aau! Aj! Han tar mig, han kniper mig, hjälp! hjälp!

(*Månen betäckes hastigt, det blir alldeles mörkt, man hör åskan gå, det regnar och haglar. Gubben och gumman äro försvunna.*)

MATTE och MAJA

komma inspringande, för att söka skydd emot regnet.

MATTE. Maja! Hvar är du, Maja?

MAJA. Här. Men hvar är du, Matte? Det är så rysligt mörkt.

MATTE. Här är jag. Låt oss gå hitåt, jag tycker mig se ett hus.

MAJA. Det är ju bara ett plank. Nu ha vi gått en hel timme vilse; jag vet ej mer hvar vi äro.

MATTE. Icke jag heller. Men det vet jag, att vi ha Guds himmel öfver oss... Är du våt?

MAJA. Litet bara. Men jag orkar ej mera gå. Låt oss hvila här. Ack, om vi hade månsken!

MATTE. Måne klara, har du alldeles glömt dina fatiga barn?

*(Regnet har upphört, månen skiner ånyo klar. Men på hans gyllene sköld ser man nu gubben och gumman Måns hänga med deras borste och tjärpyts. *)*

MAJA. Tack, måne klara, det var snällt af dig! Nu känner jag igen mig: vi äro vid trädgården med de sköna äpplena.

MATTE. Ackurat som en pinne! Men se, nej se, Maja! Hvad i alla dagar är det, som hänger i månen?

MAJA. Det liknar alldeles en gubbe och en gumma med en lång borste...

MATTE. Precis. Det är ju gubben och gumman, som voro här för en stund sedan. Hur i all världens dag ha de kommit till månen?

MÅNEN. De ville tjära mig, för att få stjäla i fred, och så tog jag dem.

MAJA. Hör du? Måne klara säger, att de ville tjära honom, för att få stjäla i fred, och så tog han dem.

MATTE. Säger han det? Du har då fina öron, Maja, som hör månen tala.

MAJA. Liksom det vore något! Jag hör ju träden och blommorna tala hvar dag med mig. Men hvad kan det vara, som rör sig vid planket? *(Säcken kullrar omkring.)*

MATTE. Tuttelidu! En säck är det, Maja, en säck, som spatserar omkring! Jaså, säck; tycker du, att det är så vackert väder i natt, efter du gifvit dig ut att spatsera?

*) I förtroende sagdt: man har gubben och gumman utklippta i svart papper och fäster dem på månens sköld.

JERONIMUS (*i säcken*). Släpp mig lös! Kära tjuf, släpp mig lös!

MATTE. Det är ingenting att höra månar tala; man skulle höra en säck! Nå, säck, hvart vill du att jag skall släppa dig lös? Skall jag släppa dig ned i qvarndammen?

JERONIMUS (*i säcken*). Nådig tjuf, skona mitt lif! Jag är Jeronimus och vill gifva dig hundra silfverpenngar, om du släpper mig lös!

MAJA. Säcken heter Jeronimus!

MATTE. Hundra silfverpenngar? Det låter höra sig; du är en förståndig säck. Men icke kan jag tro dig på bara orden. Hvad säkerhet gifver du mig för din lösepenning?

JERONIMUS (*som förut*). Under det största äppelträdet har jag nedgrävt en påse med silfverpenningar. Du skall få hälften, kära tjuf!

MAJA. Släpp honom lös, Matte!

MATTE. Nej, vänta litet. Jaså, bara hälften? I dammen med dig, säckprackare, efter du är hemma från qvarnen!

JERONIMUS (*som förut*). Du skall få allt, du skall få allt hvad jag har, allrakäraste tjuf, bara jag slipper ur detta fångelset. (*Han kullrar omkring.*)

MATTE. Är det riktigt visst? Svär på det!

JERONIMUS. Jag svär det vid Pelles horn.

MATTE. Nej, pass, det är för litet. Svär så att det duger till något!

JERONIMUS. Jag svär det vid mina silfverpenningar.

MATTE. Då tror jag dig. (*Upplöser säckbandet.*) Upp med dig, säck! Spring på två ben! Det är beqvämare.

JERONIMUS (*kryper fram*). Uff! Tack skall du ha, tjuf... Jaså, är det ni, ungar? Skäms ni icke? Vänta, jag skall basa er!

MATTE. Nå, säck, ro hit med allt hvad du äger!

JERONIMUS. Allt hvad jag äger? Har man någonsin hört på maken? Icke en slant, icke en half slant, du oförskämde slyngel! Packa dig strax din väg, eller...

MATTE. Tack, säck! Jag är nöjd med silfverpåsen. Jag har redan grävt upp honom under trädet.

JERONIMUS. Jag olyckliga människa! Först stjäla de mina äpplen och sedan mitt silfver! Tiotusen blanka hvita penningar! Här har du hundra kopparslantor, men gif mig silfverpåsen tillbaka!

MATTE. Behåll dina pengar! Behåll ditt silfver! Hvad skulle vi göra med dem? Skulle vi också gå och vara rädda för tjufvar? Nej, säck, vi ha bara skämtat med dig.

JERONIMUS. Är det ej ni, som hitkommit med stegen och säcken, för att stjäla mina äpplen?

MAJA. Åh, hvad du säger! Det gjorde ju gubben och gumman. Men efter det var för ljust, ville de tjära månen, och der kan du sjelf se huru de hänga till ett evärdeligt spektakel der uppe i månskifvan.

JERONIMUS (*påtager sina glasögon*). Ja, riktigt! Minsann är det icke gubben och gumman Måns, mina goda grannar. Välbekomme! Men ni två, hvad heta ni?

MATTE. Matte och Maja.

JERONIMUS. Du, Matte, och du, Maja, ha räddat mig ur säcken och fått veta min skatt och likväl icke tagit något betaldt. Jag tycker om er, pysslingar. Jag behöfver någon, som hjälper mig att plocka ned mina äpplen. Tänk, om . . . ja riktigt, jag får ett infall, jag brukar ofta få ljusa infall. Jag tager eder till mina fosterbarn, och nu skola vi strax gå hem, att ni få er en god qvällsvard och en varm säng. Äro ni nöjda så?

MATTE. Topp på den saken! Tack skall du ha, säck!

MAJA. Tack, måne klara! Du har lyst många fattiga barn till ett varmt hem, du!

MÅNEN. Jag går ju sjelf och söker förgäfves mitt hem.

ALLA SJUNGA.

Månen vandrar på fästet blå
 Och tittar ned uppå vägen.
 Gubben Måns han är der också,
 Och gumman Måns är förlägen.
 De ville tjära dig, måne klara,
 Men föllo båda i egen snara
 Högt i det blå, högt i det blå.

Der sitta gubben och gumman Måns,
Och der så skola de blifva.
Och jordens barn de få guld till låns,
If från din gyllene skifva.
Men du går lugn i den stilla natten
Och speglar dig i de dunkla vatten
Högt i det blå, högt i det blå.

Ängens Söndagsmorgon.

(Sommarlek.)

an ser en grön äng nedanför ett berg och en tallbacke ej långt från sjön. Här uppträda féen Tusenskön, lille Carl, många blommor, några träd, en mosse, en ormbunke, en mullvad, en gök, en bofink, en groda, berget, jorden, luften, vattnet och elden. Det är tidigt en vårmorgon. Alla blommorna bära kransar, träden och elementerna kronor på hufvudet.

BLOMMORNA SJUNGA.*)

Vi äro så blyga, vi äro så små,
Vår Fader i himlen, han ser oss ändå.

*) Ängsblommornas visa. Läsning för Barn, 4:de boken, melodi af RICHARD NORÉN.

Vi kläda hans ängar, vi pryda hans dal,
Vi möja hans grönskande midsommarsal.

Och aldrig vi spinna och väfva och sy,
Och dock är vår klädning beständigt så ny.
Så klädd var kung Salomo icke ändå,
Som en af oss små, dem man trampar uppå.

GÖKEN.

Solen upp ur hafvet går,

Kucku!

Daggen stänker skog och snår

Kucku!

Morgonluft i verlden susar,

Vakna, äng, som oss förtjusar,

Vakna upp till sol och vår!

Kucku!

SIPPAN, *anemone* (torkar sömnen ur ögat).

Jag är munter, som du ser.

VIOLA (*gäspar*).

Gerna sof jag litet mer.

GALANT (*en gosse*).

Midt i natten han oss väcker

Ur vår allrabästa blund.

GULLVIFVAN, *primula*.

Ack, du latmask! Dagen bräcker.

Morgonstund har guld i mund.

DUFKULLAN, *trientalis*.

Hvem är det, som nalkas der?

ÄNGSNEJLIKAN, *dianthus*.

Det den lille gossen är,

Som ju hvarje blomma känner;

Han är en af våra vänner.

NÄSSLAN, *urtica*.

Honom jag visst aldrig bränner.

KARDBORREN, *arctium* (en *gosse*).

Aldrig jag hans tröja stack.

GERANIUM.

Hvad är det för löjligt snack?

Liksom ville vi ej alla

Honom strax om halsen falla!

FÖRGÄT-MIG-EJ, *myosotis*.

Hvad du talar vackert! Ack,

Männ' han hunnit mig förgäta?

SVÄRDSLILJAN, *iris* (en *gosse*).

Man skall se de börja träta!

SMULTRONBLOMMAN, *fragaria*.

Mig så får han gerna äta,

När jag blir ett rödlätt bär.

BLÅBÄRET, *vaccinium*.

Mig också, när blå jag är.

VALERIANA.

Kära, gör dig ej besvär!

Jag hört honom säga ofta

Han begär blott dem, som dofta.

STJERNBLOMMAN, *stellaria*.

Ingen träta! Han är här!

(Lille Carl inträder, bärande under armen en bok.)

CARL.

Skön god morgon, vackra äng!

Dagg och sol på blomstersäng!

Veten I, små blommor kära,

Att i dag det söndag är?

LILJEKONVALJEN, *con vallaria.*

Ja, så sägs han nämnas plär.
Men för den, som Gud behagar,
Är det söndag alla dagar.

CARL.

Ha ni läst er morgonbön?
Ha ni sjungit till Guds ära?

GULLVIEVAN.

Om vi glömt vårt lof hembära,
Vore ängen mer ej grön,
Vore is på blåa sjön,
Vore solens strålar kalla,
Och vi sjelfva skulle alla
Vissnade till marken falla.

CARL.

Godt. Om Gud ej eder skänkt,
Som åt fåglarna, en tunga
Att hans lof i våren sjunga,
Stiger from och daggbestänkt
Eder doft från Herrens jord.
Som en lofsång utan ord...
Ha ni sofvit godt på tufvan?

VIOLA.

Jag kröp vackert in i hufvan.

BLÅSIPPAN.

Jag sof under gulnadt blad.

PRESTKRAGEN, *chrysanthemum.*

Daggen dröp på mig sitt bad.

LEJONTAND, *leontodon* (*en gosse*).

Men jag trätte med en spindel.

VERONICA.

Jag af dimman fick en svindel.

RINGBLOMMAN, *calendula*.

Jag för ögat knöt en bindel.

VÄPPLINGEN, *trifolium*.

Humlan i mitt öra surrat.

NYPONBUSKEN, *rosa*.

Tornedyfveln för mig hurrat.

BLÅKLOCKAN, *campanula*.

Jag har ringt till ottesången.

TJÄRBLOMMAN, *lychnis*.

Jag tog en guldfuga fången.

SMULTRONBLOMMAN.

Grodan såg på mig från spången.

GERANIUM.

Nyckelpigan kom i natten

Bärande en så med vatten,

Myran hjälpte till med stången.

HUNDLOKAN, *heracleum*.

Men till mig så kom en slarf,

En utsvulten, skäggig larf;

Jag bjöd honom honungssoppa.

KARDBORREN.

Alla skall med mat man stoppa!

Jag bet benet af en loppa.

LUKTGRÄSET, *milium*.

Jag skref bref med aftonposten.

STJERNBLOMMAN.

Och jag bergade mot frosten

Sländans ägg uti min kalk.

CARL.

Tack, du lilla, glada skalk!

Men när nu vi här oss sola,

Passar just att leka skola.
 Jag skall vara er magister,
 Jag är född på Floras dag,
 Men så lärd är icke jag,
 Mitt latin har många brister,
 Lärarekollegium
 Säger, att jag är smått dum.
 Men det låts vi ej veta.
 Här i mina blommors hus
 Är jag nu ett lärdomsljus,
 Som låts i naturen peta . . .
 Du, Hippuris, som för resten
 Liknas vid en svans af hästen,
 Säg mig du med röda vesten,
 Huru många knappar du
 Bär uti din tröja nu?

HÄSTSVANSEN, *Hippuris* (en gosse).

En.

CARL.

Ej mer? Och du, min flicka,
 Säg, Veronica, hur många
 Knappar har du lyckats fånga
 På din blåa blomsterbricka?

VERONICA.

Två.

CARL.

Nå, Iris, låt oss se:
 Huru många bär du?

IRIS.

Tre.

AIRA, *täteln*.

Får man vara med kanske?

CARL.

Ja. Men du, Valeriana,
Huru många bär din fana?

VALERIANA.

Fyra knappar.

NÄSSLAN.

Jag också!

CARL.

Hela fyra? Ser man på!
Du, gullvifva, huru många?

GULLVIFVAN.

Fem.

BLÄKLOCKAN.

Jag med!

VIOLA.

Jag med!

FÖRGÄT-MIG-EJ.

Jag ock!

HUNDLOKAN.

Mina fem de äro långa!

CARL.

Har man sett en sådan flock!
Nå, vi sätta er i samma
Klass, att lexorna anamma.
Gräslök, du min gosse, dock
Bär väl flera i din rock?

GRÄSLÖKEN, *allium*.

Sex.

KONVALJEN.

Jag med!

CARL.

Ja, i den klassen

Bo förnäma på terrassen:
Fröknarna Narciss, Löfkoja,
Lilja, Hyacinth, Tulpan...
Gräslök, gräslök, akta tassen,
Om du vill i skolan stoja,
Som du är på ängen van!
Dufvekulla, lilla fru,
Hör du dit?

DUFKULLAN.

Nej, jag har sju.

ERICA LJUNG.

Ack, förlåt mig! Jag har åtta.

BLÅBÄRET.

Jag också!

CARL.

Nå, knäpp med måtta!

FJÄLLSYRAN, *Rheum*.

Rår jag för, att jag har nio?

GERANIUM.

Blif ej ledsen! Jag har tio!

VÄPPLINGEN.

Jag också!

NEJLIKAN.

Jag med!

STJERNBLOMMAN.

Och jag!

RESEDAN.

Jag har tolf.

CARL.

Hvad i all dag!

SIPPAN.

Ah, vi ha nog många flera,
Om du hinner allt addera.

CARL.

Så, att tolf ej räcka till?
Vänta, jag blir yr och vill!
Har man sett små kräk koketta
Med så många knappar sprätta?
Låt mig teckna upp allt detta!

(*Han antecknar klasserna.*)

TALLEN.

Fråga oss, och vi berätta!

GRANEN.

Fråga oss om vintergrönskan!

BJÖRKEN.

Fråga! Göken hör din önskan!

ASPEN.

Fråga oss hur löfven spricka!

HÄGGEN.

Fråga oss hur blomstren dricka!

ENRISBUSKEN.

Fråga oss hur barren sticka!

RÖNNEN.

Fråga hur en frukt blir saftig!

EKEN.

Fråga hur man vexer kraftig!

ORMBUNKEN.

Fråga hur mitt frö jag sprider!

MOSSAN.

Fråga hur jag berget kläder!

BERGET.

Fråga hur jag malmen smider!

LUFTEN.

Fråga mig om vackert väder!

JORDEN.

Fråga hur jag axet fyller!

VATTNET.

Fråga hur jag skeppet gungar!

ELDEN.

Fråga mig hur blixten ljungar!

SOLEN.

Fråga hur jag skyn förgyller!

GRODAN.

Glöm ej oss, små stackars trälar;

Fråga oss hur ormen simmar,

Fråga oss hur fisken stimmar,

Fråga oss hur masken krälar!

BOFINKEN.

Fråga oss om örnens vingar

Och hur lärkans drill förklingar!

MULLVADEN.

Och då jag nu har den äran

Tufvan vid din fot att gnaga,

Jag förtäljer på begäran

De fyrfota djurens saga.

CARL.

Vänner i naturens riken,

Jag är ny, och jag är fiken,

Jag är visst förskräckligt sniken,
 Jag skall inga frågor spara.
 Alltså skolen I mig svara,
 Allt berätta, allt förklara.
 Men nu vill jag gå till backen,
 Der vid tallen, der vid stacken
 Bor en liten blomsterflicka,
 Som har alltför vått här nedan,
 Och med henne skall jag sedan
 Än en gång åt eder nicka.

(*Han går.*)

ALLA.

Kom igen! Adjö, farväl!

VERONICA.

Hvad kan väl den flickan heta,
 Som han så tycks efterleta?

ERICA.

Är du svartsjuk?

VERONICA.

Ja, med skäl.

IRIS.

Kardborre, ro hit en båt!
 Snart är hela ängen våt
 Af små blomsterpigors gråt;
 Hvem kan torrskodd då förblifva?

GULLVIFVAN.

Hvad är det för näsvist prat?

ANEMONE.

Gycklare! Men säg mig, Vifva,
 Hur är Tusenskön så lat?

Trädens skuggor sig förkorta,
Solen, som en ungsvarm torta
Sockras hvit på himlens fat,
Och vår blomsterfé är borta.

GULLVIFVAN.

Åh, hon kommer snart igen.
Tusenskön är menskors vän,
Hos små goda barn hon dröjer
Och i drömmen dem förnöjer.
När de vakna efter långa
Glada drömmar, undra de,
Att de lilla kammarn se
Fylld af ljuflig blomsterånga...
Det var deras goda fé.

Féen Tusenskön (Bellis) inträder.

DUFKULLA.

Der är Tusenskön!

TUSENSKÖN.

Jag önskar
Mina blommor skön, god dag
Och att allt omkring dem grönskar.
Undren icke, att jag dröjt!
Jag sett spåren af en gosse,
Som det veka gräset böjt.
Hitåt öfver sten och mosse
Har sin lätta fot han höjt.
Jag har frågat solens stråle,
Jag har frågat vindens fåle,
Och de sagt mig, att det spår,
Som i dag till ängen går
Öfver väpplingarnas honung,

Det är spåret af en konung . . .
Men jag det ej rätt förstår.

VÄPPLINGEN.

Han var här

BLÅKLOCKAN.

Han stiger neder
Nu från kullens brant. Han leder
Liten blomma . . .

TUSENSKÖN.

Det är han,
Som vi väntat tusen år!
Hören I, hur skogen brusar,
Berget ryter, vinden susar
Och det fjerran hafvets dån
Slår mot stranden långt ifrån,
Medan tusen fåglar blyga
Sjungande kring honom flyga?

*Carl inträder, ledande vid handen Linnea, båda med kransar
på hufvudet.*

ANEMONE.

Hör, hvad säger han?

CARL (*till Linnea*).

Du frågar
Hvarför jag har dig så kär.
För att du så liten är,
För att ödmjuk, ren och skär,
Knappt din blick du höja vågar
Från den tufva, som dig bär.
Vet du, att en bok jag äger
Med så sköna, visa ord,

Och den goda boken säger,
 Att den minste på vår jord
 Skall en gång som englars like
 Blifva störst uti Guds rike . . .
 Men se här vårt blomsterbord!

TUSENSKÖN.

Liten pilt från menskors salar,
 Hur kom du i dessa dalar?
 Som en fågel, dömd att tråna
 Längtansfull i stängda buren,
 Fick en frihetsdag du låna
 Och fiög lycklig i naturen.
 Se, det minsta blad dig känner,
 Nu är du bland slägt och vänner.
 Fader din är skogen dyster,
 Ängen är din sköna moder,
 Bäckén är din glade broder,
 Och hvar blomma är din syster.
 Men långt bortom ängens dike,
 Bortom skogens dunkla ränder,
 Bortom berg och haf och länder
 Är förutan gräns och like
 Verlden all ditt kungarike.

CARL. Nej, vänta litet, Tusenskön; hvad är det du säger? Vet du icke, att jag i skolan anses för dum?

TUSENSKÖN.

Nutids frö är framtid's föra,
 Liten slef skall fästen mura.
 Ej ett lingon, glömdt i ljungen,
 Är så trampadt och förnedradt;
 Ej ett diadem för kungen
 Skall en dag så högt bli hedradt.

CARL. Du pratar, Bellis. Du tror dig veta mer än andra, för att du har så många knappar, men de äro alla hopvuxna.

TUSENSKÖN.

Du, som Mästaren derofvan
 Sändt att städa sitt gemak,
 Du, som han skänkt siargåfvan
 I naturens bivuak,
 Hur vi längtat efter dig!
 O, hur slägte efter slägte
 Ängens barn, dem solen väckte,
 Väntat spåret af din stig,
 Frågat hvarje vår, som bräckte,
 Hvarje höst, som solen släckte,
 Kommer han ej än till mig?
 De ha vissnat och förbleknat,
 De ha födts på nytt och räknat
 Timmarna, till dess du kom.
 Nu så se bland oss dig om,
 Unna oss i dag den sköna
 Fröjd, som skall vår väntan löna,
 Att med berg och skog och ljung
 Här i oskuld få dig kröna
 Till naturens barnakung!

CARL.

Bellis, har du läst bibeln?

BELLIS.

I naturens bok vi lära
 Visa ord om Herrens ära.

CARL.

Så vill jag läsa för eder det skrifna ordet.

TUSENSKÖN.

Läs! Vi dricka dina ord.

Arlaregn på törstig jord!

CARL (*läser*). "Och Gud sade: bäre jorden gräs och örter, som frö hafva, och fruktsamma träd, att hvart och ett bär frukt efter sin art och hafver sitt eget frö i sig sjelf på jorden. Och det skedde så. Och jorden bar gräs och örter, som frö hade, hvart efter sin art, och träd, som frukt burö och hade sitt eget frö i sig sjelfva, hvart efter sin art. Och Gud såg, att det var godt. Och vardt afton och morgon den tredje dagen" ... Förstå ni nu hvem det är, som ni väntat?

TUSENSKÖN.

Nu förstå vi, att vi alla
 Väntat, slägte efter slägte,
 Honom, som till lif oss väckte,
 Honom, som vi Fader kalla,
 Honom, som har allt förmått
 Och som skapat allt så godt.
 Nu förstå vi: i Guds Eden
 Fanns ej sorgen, synden, vreden,
 Intet ondt fick oss bedröfva,
 Ingen höst vår glädje röfva,
 Ingen vinter snöa sängen,
 Ingen lie meja ängen,
 Intet hagel ned oss böja,
 När Guds sommarsal vi möja.

CARL.

Och när Han, som I förbiden,
 När det godas ursprungskälla
 Kommer efter pröfningstiden
 Att allt döma, vedergälla,

Se, då skall Han återställa
 Den så länge sörjda friden,
 Då så skola alla väsen,
 Menskan, djuret, blomman, gräsen,
 Allt i tingens stora kedja
 Varda nya, goda, rena,
 Att i oskuld Honom tjena
 Och sin Skapare tillbedja.

ALLA BLOMMORNA.

Amen.

CARL.

O, du vackra äng, du unga,
 Längte har din fagra blomma
 Prisat Gud med dofter stumma
 Och med tusen fåglars tunga.
 Längte har du, omedveten,
 Blyg, försakande, förgäten
 Vittnat om Guds allmakts under
 I din korta fägrings stunder.
 I naturens stora kyrka
 Fick din Skapare du dyrka,
 Och hans bibel låg om dagen
 För ditt öga vidt uppslagen
 Öfver land och luft och vatten,
 Men i stjernors skrift om natten.
 Nu, min äng, rätt ljuft dig sira,
 Dina bästa kransar vira,
 Ty nu vill dig Gud belöna,
 Nu får du hans söndag fira
 Med hans skrifna ord, det sköna,
 Nu vet du din Konungs spira,
 Nu vet du *hvem* du bör kröna!

ALLA BLOMMORNA.

Amen.

Först Carl, sedan alla blommorna lyfta sina kransar af hufvudet, nedlägga dem på marken och knäppa sina händer. Träden nedlägga sina kronor och böja sig.

CARL.

Om jag vore på marken en ört sen i går
 Och i morgon jag visnade bort
 Och mitt lif vor' en dag i den grönskande vår
 Så osägeligt skön och så kort,
 Och jag visste ej mer,
 Än att himlen mig ser
 Och att jorden beredde min skrud,
 Se, jag visste dock råd
 Att tillbedja din nåd
 Och att göra din vilja, min Gud!

O, min Fader, din makt är så stor och så vis,
 Och du bär både himlar och jord;
 Men det ringaste frö måste vittna ditt pris
 Och det minsta förkunna ditt ord.
 Se, jag stoft, som förgår,
 När jag letar ditt spår
 Och utstakar din lönnliga stig,
 Bär jag, stark i ditt namn,
 Hela verlden i fann
 Och jag helgar den ordnad åt dig.

Nu, allsmäktige Gud, se de svaga och små!
 För din thron sina kransar de lagt.
 Som en doft de förgås, men du hör dem ändå,
 När de prisa din eviga makt.

O, min Gud, du är stark
I de blomster på mark,
Du är mäktig i ringaste flarn;
Så förklara ditt namn,
Var vårt fäste och hamn,
Tag emot dina fattiga barn!

Carl står omgifven af alla blommorna. Linnea lutar sig mot hans bröst. Solen skiner klar, och blommorna dofta.

Innehåll:

(De med * betecknade stycken åtföljas af illustrationer på särskilda blad.)

<i>Skyddsangelns röst</i>	3.
-------------------------------------	----

Visor och Sagor.

Fjäderholmarna	9.
Byggmästar Vinter	18.
*Prinsessan Lindagull	21.
Alauda cantat	46.
*Refanut	48.
Skolgossarnes segersång	62.
Matts Lustigs barn	63.
*Tidningssättaren vid sin stilkast	72.
*Fattig-gubben	75.
Aftonvandring	84.
Georgs konungariket	87.
Ångbåtseldaren	103.
*Lasse liten	105.
Svarta hafvets matros	115.
Tändstickan	117.
En vårdag på Finska Viken	123.
Pehr Matts' sten	125.
Jernvägskonduktören	130.

Myran, som for till doktorn	134
Telegrafisten	139.
*Lilla Genius	142.
Vaggvisa för en nordanstorm	153.
*Stjernöga	156.
Vid postluckan för ankommande bref	169.
Myreborg och Gråmossa	172.
Johanna d'Arc	178.
Sikku	181.
Berndt Michaels dröm	190.
Det vissnade löfvet	193.

Lekar.

Hvar få vi en julgran?	201.
Måne klara	207.
Ängens söndagsmorgon	224.

Ju. barnelitt. 3.

Topelius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 102 1658

